

759524

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KASTAMONU İL MERKEZİNDE YAŞAYAN 0-2 YAŞLARI ARASINDA
ÇOCUĞA SAHİP ANNE – BABALARIN ÇOCUKLARI İÇİN OYUNCAK
SATIN ALMA DURUMLARI VE TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Naim ÜNVER

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Neslihan AVCI

ANKARA - 2005

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Naim ÜNVER'e ait "Kastamonu İl Merkezinde yaşayan 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip anne – babaların çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerinin incelenmesi" adlı çalışma jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi - Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

.....

Prof. Dr. Necate Baykoç DÖNMEZ

Üye

.....

Yrd. Doç. Dr. Neslihan AVCI (Danışman)

Üye

.....

Yrd. Doç. Dr. Hatice POYRAZ

.....

ÖZET

Bu çalışma Kastamonu İl Merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip olan anne-babaların çocukları için oyuncak satın alma durumlarının ve tercihlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda anne-babalara uygulanacak anket geliştirilmiştir. Anket Kastamonu İl Merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip olan 202 anne ve 202 babaya ayrı ayrı uygulanmıştır. Uygulamalardan elde edilen verilerin analizi sonucunda, anne ve babaların 0-2 yaşlarındaki çocuklarına oyuncak satın alma durumları ve tercihleri arasındaki kıstaslar ve farklılıkların oranı tespit edilmiştir.

Anne ve babaların cinsiyete göre sınıflandırma yapmadan çocuklarına oyuncak satın aldıkları, oyuncakların daha çoğunlukla oyuncakçı ve marketlerden alındığı, oyuncak alırken karşılaşılan en büyük zorluğun çeşit azlığı olduğu araştırmada elde edilen bulgular arasındadır.

Ayrıca, anne ve babaların büyük çoğunluğunun çocuklarına tabanca, tüfek gibi silah oyuncakları satın almadığı, ebeveynlerin oyuncak alımlarında reklamların etkisinin çok az olduğu, ailelerin toplam geliri çoğaldıkça bir seferde bir oyuncuğa ayırabilecekleri para miktarının artış gösterdiği, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun oyuncak seçerken satış elemanlarının fikirlerine başvurduklarını ve ailelerin oyuncak seçimi konusundaki deneyimlerini birbirlerine aktardıkları araştırmanın önemli bulgularındandır.

Anahtar Kelimeler : Oyuncak, Bebek, Gelişim,

Sayfa Sayısı: 218

Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. Dr. Neslihan AVCI

ABSTRACT

In this study, the aim was to investigate the parents' selection and the state of buying toys for their children aged 0-2 who live in center Kastamonu. For this aim an questionnaire form was developed to be applied to the parents. This form was applied to 202 mothers and 202 fathers who had children aged 0-2 and who lived in center Kastamonu. As a result of the data analysis of the application, the rate in the difference and criterias of the toy selection and the state of buying toys have been identified.

Within the findings of the study, the parents buy toys without grading according to the sexes, the toys are mostly bought in markets and toy shops, and the most difficulty faced is the small amount of the variety.

Also, most parents don't buy toys like guns and riffles, the effect of the advertisements in buying toys is very low, when the income of the parents increase the amount they pay for toys increase as well, most parents consult to the sales staff about the selection of the toys and the parents tell eachother their experiences are some of the important results of the study.

Key Words: Toy, Infants and Toddlers, Development

Number of Pages: 218

Thesis Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Neslihan AVCI

TEŞEKKÜR

Çalışmam süresince araştırmanın her aşamasında fikirleri ve tecrübeleri ile çalışmama yön veren ve yardımlarını esirgemeyen, tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Neslihan AVCI'ya sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmam süresince özellikle araştırmada uygulanacak anketin hazırlanması aşamasında uzman görüşleri ve tecrübeleri ile çalışmama destek veren Prof. Dr. Fulya TEMEL'e, Prof. Dr. Esra ÖMEROĞLU'na, Prof.Dr. Necate BAYKOÇ'a, Yrd. Doç. Dr. Fatma Tezel ŞAHİN'e, Yrd. Doç. Dr. Özlem ERSOY'a, Öğrt. Gör. Ayşe TURLA'ya ve çok değerli hocam Şükran OĞUZKAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmam esnasında verilerin analiz ve yorumlanmasında yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK'e ve bilim uzmanı Nihal YILMAZ'a teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmam esnasında, her zaman yanımda olan, benden manevi desteklerini esirgemeyen sevgili eşim ve kızıma çok teşekkür ediyorum.

KISALTMALAR

n : Katılımcı sayısı

% : Yüzde

İ.Ö . İlköğretim

O.Ö. . Ortaöğretim

Y.Ö. : Yükseköğretim

TV. : Televizyon

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
KISALTMALAR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLoların LİSTESİ.....	vi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	2
0-2 YAŞ – BEBEKLİK DÖNEMİ.....	2
Bebeklik Dönemi Gelişim Görevleri	4
OYUNCAK.....	8
Oyuncağın Tanımı.....	8
Oyuncağın Tarihi Gelişimine Bir Bakış.....	10
Oyuncağın Önemi	12
BEBEKLİK DÖNEMİ VE OYUNCAK.....	15
Bebeklerin İlgileri, Yetenekleri ve Nesneleri Tanıma Aşamaları.....	16
Bebeklik Dönemine Uygun Oyuncak Seçimi ve Oyuncak Güvenliği	20
Bebeklik Dönemine Uygun Oyuncaklar	27
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	34
Problem	35
Alt Problemler.....	35
Sayıtlılar	36

Sınırlılıklar	36
İlgili Araştırmalar.....	36
BÖLÜM II.....	42
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	42
Araştırma Modeli	42
Evren	42
Örneklem.....	43
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	43
Verilerin Analizi.....	44
BÖLÜM III	45
BULGULAR (YORUMLAR) VE TARTIŞMA.....	45
BÖLÜM IV	168
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	168
Sonuç.....	168
Öneriler	170
KAYNAKLAR	172
EKLER.....	184
Ek 1- Anket	184
Anne	184
Baba.....	184
Ek 2- Oyuncak Yönetmeliği.....	188

TABLoların LİSTESİ

Tablo 1	Çocuğa İlişkin Özellikler
Tablo 2	Anne-Babaya İlişkin Özellikler
Tablo 3	Anne-Babanın Yaşlarına İlişkin Dağılım
Tablo 4	Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Satın Alma Durumu
Tablo 4.1	Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Satın Alma Durumu
Tablo 4.2	Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncak Satın Alma Durumu
Tablo 4.3	Anne-Babanın Eğitim Düzeyine Göre Oyuncak Satın Alma Durumu
Tablo 4.4	Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyine Göre Oyuncak Satın Alma Durumu
Tablo 5	Çocuğa Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı
Tablo 5.1	Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Tablo 5.2 Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Tablo 5.3 Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Tablo 5.4 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Tablo 6 Çocuğa Oyuncak Satın Alınamama Nedenlerinin Dağılımı

Tablo 7 Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak

Tablo 7.1 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak

Tablo 8 Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğun İlk Oyuncağının Alınma Zamanı

Tablo 8.1 Çocuğun Doğum Sırasına Göre Çocuğun İlk Oyuncağının Alınma Zamanı

Tablo 8.2 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğun İlk Oyuncağının Alınma Zamanı

Tablo 8.3 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı

Tablo 9 Çocuğun Cinsiyetine Göre En Son Oyunağının Alınma Zamanı

Tablo 9.1 Çocuğun Yaşına Göre En Son Oyunağının Alınma Zamanı

Tablo 9.2 Çocuğun Doğum Sırasına Göre En Son Oyunağının Alınma Zamanı

Tablo 9.3 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre En Son Oyunağının Alınma Zamanı

Tablo 9.4 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre En Son Oyunağının Alınma Zamanı

Tablo 10 Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Tablo 10.1 Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Tablo 10.2 Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Tablo 10.3 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Tablo 10.4 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Tablo 11 Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak

Tablo 11.1 Çocuğun Yaşına Göre Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak

Tablo 11.2 Çocuğun Doğum Sırasına Göre Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak

Tablo 12 Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Tablo 12.1 Çocuğun Yaşına Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Tablo 12.2 Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Tablo 12.3 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Tablo 13 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncaklarının Nereden Satın Alındığı

Tablo 13.1 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Oyuncaklarının Nereden Satın Alındığı

Tablo 14 Çocuğun Yaşına Göre Yaşanan İlde Oyuncak Satın Alırken Karşılaşılan Zorluklar

Tablo 14.1 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Yaşanan İlde Oyuncak Satın Alırken Karşılaşılan Zorluklar

Tablo 15 Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Seçerken En Çok Hangi Özelliğine Dikkat Edildiği

Tablo 15.1 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Seçerken En Çok Hangi Özelliğine Dikkat Edildiği

Tablo 16 Annelerin Eğitim Durumuna Göre Tabanca, Tüfek Gibi Oyuncakların Neden Satın Alındığı

Tablo 16.1 Babaların Eğitim Durumuna Göre Tabanca, Tüfek Gibi Oyuncakların Neden Satın Alındığı

Tablo 17 Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Seçerken Ve Satın Alırken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınma Durumu

Tablo 17.1 Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Seçerken Ve Satın Alırken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınma Durumu

Tablo 17.2 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Seçerken Ve Satın Alırken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınma Durumu

Tablo 18 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken Ve Satın Alırken Diğer Ailelerin Tercihlerinden Etkilenme Durumu

Tablo 19 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken Ve Satın Alırken Satıcının Ailenin Tercihlerini Yönlendirme Durumu

Tablo 20 Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Tablo 20.1 Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Tablo 20.2 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Tablo 20.3 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Tablo 21 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Bir Oyuncağa En Fazla Ayırabildikleri Para Miktarı

Tablo 22 Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncakların Çocuk Açısından En Önemli Faydası

BÖLÜM I

GİRİŞ

Son yıllarda bebeklik dönemi ile ilgili araştırmalar hızla artmıştır. Birçok araştırmacı bebeklik ve yürüme çağıının (0-2 yaş) anlaşılması ve diğer yaşlar üzerindeki etkilerinin ortaya konması yönünde çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bu çalışmaların çoğunun sonuçları 0-2 yaşlarını içine alan dönemin bireyin tüm yaşamı için belirleyici, kritik yıllar olduğunu göstermektedir. Bu nedenle 0-2 yaş döneminin ve bu dönemde bebek ve çocuklara sunulan olanakların tüm boyutları ile araştırılması, verilecek hizmetlerin belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu gereksinimden yola çıkarak planlanan bu araştırma ile 0-2 yaş arasında çocuğa sahip anne-babaların çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerini etkileyen etmenler ortaya konularak, ülkemizde 0-2 yaş çocuklarına sunulacak nitelikli çevresel olanakların ve hizmetlerin belirlenmesine katkı sağlanacağı umulmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

0-2 YAŞ – BEBEKLİK DÖNEMİ

Bu dönem, doğumdan başlayıp iki yaşına kadar devam eden zaman sürecini kapsar (Aydın, 2003). Bebeklik dönemi yetişkinlerin mutlak bakım ve denetimine ihtiyaç duyulduğu yani çocukların yetişkinlere bağımlı olduğu aynı zamanda da çocukların en hızlı büyüüp geliştikleri dönemdir. L. Tolstoy “Beş yaşındaki çocukla benim aramdaki uzaklık bir adımdır. Fakat yeni doğmuş bir bebekle beş yaşındaki çocuk arasındaki uzaklık korkunçtur” sözüyle insanoğlu için 0-5 yaş döneminin ne kadar önemli olduğunu dile getirmektedir.

Yeni doğan bebekler üzerinde gerçekleştirilen araştırmalar, ilkel beyin sistemlerinin faaliyetini gösteren bazı eğilimleri saptamaktadır. Yakın bir zamana dek John Locke’ nin ortaya attığı boş levha teorisi, yeni doğmuş bebeklerin çevrenin bir takım davranış kalıplarını kendilerine naksetmesini bekleyen boş birer tabaka olarak algılanmasına neden olurken, artık bebeklerin kısmen programlanmış olarak doğdukları anlaşılmaktadır. Örneğin, bebekler kendileri ile ilgilenen yetişkinlerle içgüdüsel bir dostluk kurmaktadır. Annelerinin sesini, diğer seslere tercih etmekte ve doğumdan kısa bir süre sonra konuşma seslerini anlama ve hatırlama çabasına girmektedirler. Bebekler aynı zamanda nesnelerden ziyade yüzleri andıran görüntülere bakmakta ve yeni, hareketli ya da sesli nesnelerden zevk almaktadırlar (Healy, 1998; Oktay, 2000; Özbay, 2004).

Beynin gelişimi kalıtım ve ilk çocukluktaki deneyimlerin kombinasyonu ile oluşmaktadır. Beyin, doğum anında yüz milyar kadar sinir hücresine (nöron) sahiptir. İlk yedi ay içerisinde olgun bir beyni oluşturacak nöronların hemen hemen hepsi oluşmaktadır. Beyni oluşturan hücrelerin % 90’ını glial hücreler oluşturmakta, geri kalan % 10 oranındaki –nöron- beynin düşünme ve öğrenme organı olmasını

sağlayan hücreler olarak görev yapmaktadırlar. Fakat bu nöronların algılama, düşünme, konuşma ve hatırlama görevini yerine getirecek sistemler halinde örgütlenmesi gerekmektedir ve hayatın ilk iki yılı beyin kabuğunun dinamik değişimi ve gelişimi için kullanılacak bir dönemdir. Doğumdan sonra her nöronun 2500 sinaptik bağlantısı bulunmaktadır. Sinaptik bağlantıların oluşumu hayat boyu devam etmesine rağmen 2-3 yaşlarında sinaptik bağlantılar en yüksek seviyeye ulaşır, her nöron için 15.000 sinaptik bağlantı oluşur ve 10-11 yaşına kadar bu seviyede kalır.

Doğumdan sonraki ilk bir yıl beyin gelişimi için oldukça kritik bir dönemdir. Yaşamın ilk yılında hücre sayısı azalmakta ancak beyin ağırlığı iki kat artmaktadır. Nöronlar görülen, işitilen, hissedilen ya da tadılan uyarılara tepki verirken komşu hücrelere yeni fiziksel bağlantılar sağlayan mesajlar gönderir ve böylece etkin aktarma sistemleri kurarlar. Bu sayede bireyin düşünme yeteneğinin nihai kalitesinin, çevresel etkilere duyarlı olduğu görülür. Yani insanlar doğumdan itibaren çevreyle kurulan ilişkiler sayesinde bilgi ve tecrübe sahibi olmaktadır ve çevre şartları insanın yaşamında büyük rol oynamaktadır. Bu yüzden ebeveynlerin öğrenmeye hazır olma yaşının 5 yaş, hatta 3 yaş bile olmadığı konusunda bilgilendirilmesi önemlidir. Çünkü 0-3 yaşlarında duyuşal öğrenmeler başlamış bulunmaktadır (Kansu ve Beceren, 2002 ;, USA Today August 1999; Healy, 1998; Goswami, 2004; Jensen, 1998; Caulfield, 2000; Madeleine, 1997; Avcı, 2003; Tokgöz, 2002; Oktay, 2000; Berger, 1999).

Beyin hücreleri 0-3 yaş arasında büyük hızla gelişen insanların öğrenmeye hayat boyunca gereksinimleri vardır. Beyin performansları ve doğuştan getirilen öğrenme, yaratıcılık yetenekleri, geliştirilen çeşitli teknikler ve uyarıcı bir çevre ile artırılabilir (Aksoy, 2002).

Bilişsel gelişim; zihinsel süreç içinde algılama, bellek, düşünme, mantık ve problem çözme gibi olgularda meydana gelen değişikliklerin hepsidir. Diğer bir deyişle bilişsel gelişim bunların gelişimiyle ilgilidir. Gelişimin hiyerarşik bir sırası

vardır. Her çocuk büyüme dönemi süresince bu gelişimsel sırayı izler ve her aşama bir sonraki aşamanın ön koşuludur (Klahr,1992).

Algı gelişimi bebekliğin son derece önemli yönlerinden biridir. Yeni doğmuş bir bebek görebilir, işitebilir, koku alabilir, tat alabilir, basıncı, ağrıyı, konumdaki değişimi, sıcaklığı ve soğukluğu fark edebilir (Gander ve Gardiner,1995).

Bebeklik Dönemi Gelişim Görevleri

Gelişim süreklilik arz eden bir olgudur. Birey belli yaş dilimlerinde, davranış ve fiziksel gelişim yönünden kültüre uygun beceri ve davranışlar kazanır. Gerek birey gerekse çevre sürekli dinamik bir etkileşim halindedir. Bireyin bu dinamik yapıya uyum sağlayabilmesi, başa çıkabilmesi için belirli davranışları kazanması önemlidir. Bireyin gerçekleşmesi beklenen gelişim görevleri yaşam dönemleri açısından ele alınmaktadır. Bebeklik döneminin başlıca gelişim görevleri ise şu şekilde özetlenebilir;

- Doğumla birlikte çevre koşullarına uyum sağlama,
- Fiziksel çevredeki değişime göre vücut ısınısını koruma,
- Kapasitesi içinde her yönüyle büyüme ve gelişme,
- Dünyasını, onun içinde var olan canlı cansız nesneleri ve işlevlerini keşfetme,
- Yaşamı paylaşmayı öğrenme,
- Solunum sistemi ve nabzının düzene girmesi,
- Katı yiyecekleri çiğneme ve yutmanın gerçekleşmesi,
- Uyku saatinin, gece-gündüz uykularının düzene girmesi,
- Dönemin sonlarına doğru dışkı kontrolü, tuvalet eğitiminin gerçekleşmesi,

Dönemin sonlarına doğru yürümenin öğrenilmesi (Aydın, 2003; Oğuzkan, Oral, 1992).

Gelişim görevlerinden de anlaşılacağı gibi çocuklar doğumdan iki yaşına gelinceye kadar çok ileri derecelerde gelişim göstermektedirler. Hayatın ilk 18 ayında çocuklar vücutlarıyla ve düşünceleriyle önemli öğrenmelerle buluşmaktadırlar. Bebekler dünyayı emerek, ısırarak, sıkarak, çekiştirerek, tadararak, dinleyerek ve hissederek tanırlar. İki yaşına kadar bebekler ve çocuklar anlama ve bilme işlemlerini temelde duygusal algılamalar ve motor aktivitelerle gerçekleştirirler de, bu yıllarda bedensel gelişim ve davranışlarda görülen ilerleme bebeğin zihinsel gelişiminin en önemli göstergesidir. Zihin gelişimi eğitim ile doğru orantılıdır. Eğitim çocuğun doğduğu andan itibaren başlar. Annenin gösterdiği ilgi, oynamak için kullandığı oyuncaklar, yaşadığı çevredeki çeşitli uyaranlar çocuğun zihinsel gelişimini büyük çapta etkiler. Bebeklik dönemi (0-2 yaş) tek başına oyun evresi olduğundan çocukların bu dönemde zengin bir uyarıcı çevreye ihtiyaçları bulunmaktadır. Tüm bu nedenlerden dolayı bebeklik döneminde yetişkinlere büyük görevler düşmektedir. Çocuk bu devrede yetişkinlerden ne kadar olumlu duyular alır, zengin uyaranlarla karşılaşır, çevresiyle de o ölçüde olumlu ilişkiler kurabilir. Bu uyaranlar arasında oyuncaklar önemli yer tutmaktadır. Örneğin keşiflerine cesaretlendirmek için bebeklerin her iki eline küçük, taşınması kolay oyuncaklar verilmesi çocuğun gelişimi açısından önemli bir katkı olacaktır. Çocuklar oyuncakları sayesinde nesneleri daha iyi tanımaktadırlar. Bu bağlamda yapılan deneyimler sonucunda kazanılan bilgiler, çocukların kavram gelişimlerini desteklemektedirler. Bu durumda çocukların zihinsel becerilerinin gelişmesi mümkün olmaktadır (Honig, 2002; Aral ve başk.; 2000; Özbay, 2004 ; Demiral, 1992; Ceglowski, 1997; Honig, 2001).

Bu görevleri istendik bir biçimde yerine getirmesi, onun doğal yapısı içinde var olan güçlerin işlerlik kazanmasıyla mümkündür. Çocuk, iç yapısında, büyüme gelişme gücüne; çevresini tanıma, keşfetme güdüsüne; bedensel ve beyinsel

becerileri elde etme ve öğrenme yeteneklerine sahiptir. Bebeklerin gelişim görevlerini mümkün olan en üst seviyede başarması bazı temel gereksinimlerinin karşılanmasına bağlıdır. İlk iki yaşın en belirgin gereksinimleri şöyledir;

1. İstenmenin, sevilmenin ve birisine ait olduğunu hissetmenin yarattığı temel güven duygusu,
2. Uygun ve düzenli beslenme,
3. Işık, hava, sıcaklık ve temiz bakım,
4. Hastalık ve tehlikelerden korunma; düzenli sağlık kontrolü,
5. Dinlenme ve uyku,
6. Uyarılma ve etkinlik içinde olma,

Bu ihtiyaçların karşılanması için;

- Dost, destekleyici, sabırlı yetişkinlerin yakınlığı,
- Basit oyuncak ve oyun malzemeleri; renkli, şekilli, değişik hammaddeleri tanıtıcı nesneler,
- Tehlikesiz oyun yeri, keşif, inceleme ve deney olanaklarının sağlanması gerekmektedir (Oğuzkan, Oral, 1992; U.S. Consumer Product Safety Commission).

Piaget insanların gelişim dönemlerini dört farklı grupta toplayarak isimlendirmiş ve özelliklerini açıklamıştır. Bu dönemlerden birincisi 0-2 yaşlarını kapsayan duyu-motor dönemdir. Bebekler doğumunun ilk gününden itibaren doğuştan getirdiği duysal ve hareketsel yeteneklerini temel araçlar olarak kullanarak çevrelerini keşfetme çabasına girerler. Bu dönem gelecekteki olaylar ile geçmişteki yaşantıları birbirine bağlama yeteneğinin gelişiminde ön koşul niteliği taşımaktadır

(Cüceloğlu, 2002 ; Doğru, 2002). Piaget'e göre duyu-motor dönem altı alt safhadan oluşmaktadır;

1.Alt Safha : Refleks Dönemi (0-1 ay)

Hareketler şemalara veya reflekslere dayalıdır ve taklit söz konusu değildir.

2.Alt Safha : Birinci Döngüsel Tepkiler (1-4 ay)

Emme ve tutma gibi temel şemaların akomodasyonu görülmektedir. Farklı duyular yoluyla gelen şemaların koordinasyonu vardır. Bebeğin sesin geldiği yöne bakması bunun en önemli örneklerindendir. Bebek henüz vücut hareketlerini dışarıdan gelen olaylarla ilişkilendiremez.

3.Alt Safha : İkincil Döngüsel Tepkiler (4-8 ay)

Bebekler vücudu dışında oluşan olaylardan daha çok haberdardır ve deneme-yanılma yoluyla bunları tekrarlamaktadırlar. Nesne kavramını anlamaya başlamaktadırlar.

4.Alt Safha : İkincil Döngüsel Şemaların Koordinasyonu (8-12 ay)

Bebekler sadece istediğine ulaşmaya çalışmakla kalmaz, bunu yapmak amacıyla oyuncağına ulaşmak için yastığı itmesi örneğindeki gibi iki şemayı birleştirebilmektedirler. Bilgiyi bir duyudan diğerine transfer ederken, yeni davranışların taklitleri oluşmaktadır.

5.Alt Safha : Üçüncül Döngüsel Tepkiler (12-18 ay)

Bebekler; objeyle oynamakta veya onu manipüle etmekte yeni yollar keşfetmektedirler. Oldukça aktif ve belli bir amaca yönelik deneme-yanılma yoluyla keşifler yapmaktadırlar.

6.Alt Safha : Temsili Düşüncenin Başlangıcı (18-24 ay)

Obje veya olayları temsil etmek için sembollerin kullanımı gelişmektedir. Çocuklar bu safhada sembolü objeden ayırt edebilmektedirler. Tam anlamıyla taklit bu aşamada görülmektedir (Bee,2000).

Görüldüğü gibi bebekler yaşamlarının ilk iki yıllarında çok önemli kazanımlar yaşarlar ve tüm bu kazanımlarda obje ve uyaranların çok önemli etkisi vardır.

OYUNCAK

Oyuncaklar çocuk için son derece gerekli materyallerdir. Anne ve babaların oyuncağın önemi ve gerekliliğini kavramaları, çocukları için doğru ve güvenli oyuncakları seçebilmeleri gerekmektedir.

Oyuncağın Tanımı

Büyük Türkçe Sözlük'te oyuncak, “çocukların oynayarak eğlenmeleri ve vakit geçirmeleri için yapılan şey” (Doğan, 1994) şeklinde tanımlanırken, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (1992) “oynayıp eğlenmeye yarayan her şey” tanımlamasıyla yer almaktadır.

Yıldız, oyuncakları “çocuğu geliştirerek, eğitimsel işlevi yerine getiren malzemeler” olarak tanımlamaktadır (1992).

Çocukların oyun oynarken kullandıkları tüm malzemelere “oyuncak” adı verilmektedir (Johnson ve başk., 1987).

Gelişim basamakları boyunca çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihinsel, bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinde yardımcı olan, hayal gücünün ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemeleri oyuncak olarak tanımlanabilir (Tezel-Şahin, 1993).

Oyuncak, yetişkinler tarafından, çocuk oyunlarına yardım etmek için hazırlanmış ve ana işlevi çocuğu oynatmak olan oyun malzemeleridir (Ergün, 1980).

Oyuncaklar, zekayı, duyuları ve duyguları uyaran, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren, çocuğun bedensel, ruhsal ve toplumsal gelişimini sağlayan araç-gereçlerdir (Razon, 1984).

Ünlü eğitimci Seguin’e göre “oyuncaklar, hayatın gerçekleri ile çocuğun acizliği arasında yer alan deney araçlarıdır”. Çocuğu saran eşyalar, onun boyuna oranla o kadar büyük, yakalama organlarından o kadar uzak, görme çizgisinin de o kadar üstündedirler ki, çocuğun etrafında oyuncaklarla doldurulması gereken bir boşluk var gibidir. “İşte bu boşluğu doldurmak, deney yapmak, çevresini tanımak ve eğlenmek için yararlandığı her şey, onun için oyun aracıdır, oyuncaktır” (Razon, 1984; İlbeyi, 2000).

Oyuncaklar çocuğun anlatımının merkezidir. Küçük çocuklarda oyuncaklar kendi dünyasını yönlendirmeye yardım etmek için bir davranışa yönelten ya da kullandıran kendi niteliklerinin bir temsilidir. Onun oyuncağı yönetmesi sayesinde, oyun deneyimiyle ilişkili davranışlarını ve tutumlarını geliştirir (Peretti ve Sydney, 1984).

Oyuncaklar, çocukların doğal yeteneklerini kolaylaştıran, böylelikle de büyük bir eğitimsel işlevi yerine getiren oyun malzemeleridir. Yine oyuncaklara bireyin toplum ve çevreyle olan ilişkilerini düzenleyen bir araçlar sistemi gözüyle bakılabilir (Yavuzer, 1996).

Sonuç olarak oyuncak, çocuğun hayal dünyasını renklendiren, gelişimini destekleyen, yeni öğrenmelere- keşiflere yol açan, çocuğu eğlendiren ve kendi kendine hoşça vakit geçirebilmesini sağlayan uyarıcı materyallerdir.

Oyuncağın Tarihi Gelişimine Bir Bakış

Oyun ve oyuncağın geçmişinin, insanlık tarihi kadar eski olduğu arkeologların yaptığı çalışmalarda ortaya konmuştur. Oyuncağın eskiliği insanın var olduğu zamanlara dayanır. Oyuncakların kökeni çeşitlilik arz etmektedir; fakat çoğu dini uygulamaları izleyerek ortaya çıkmıştır. Yıllar geçtikçe dini unsurlar oyuncaklar üzerindeki etkisini kaybetse de, hala kullanılmaktadır. Örneğin Çin’de birçok dini form hayvanlar üzerinde temsil edilmekte (ejderha) ve bu hayvan figürleri dolgu oyuncaklar, uçurtmalar ve kuklalarda sıkça kullanılmaktadır. Uygarlığın bilim, sanat, mimari, giysi gibi her alandaki gelişmesi çocuk oyunlarına ve oyuncaklarına da yansımıştır (Baykoç - Dönmez, 2000; Swiniarski, 1991).

Dünyanın efsaneleri ve kahramanları oyuncaklar için oldukça zengin bir kaynak oluşturmaktadır. Bu karakterler özellikle kuklalarda olmak üzere sayısız oyuncak formunda kullanılmaktadır. Özellikle doğuya özgü gölge kuklaları yüzyıllardır kullanılan oyuncak sanatının hayranlık verici öğelerindendir. Ülkemizde 18. ve 19. yüzyıllarda yaygınlık kazanıp, yüzyıllardır popülerliğini yitirmeyen ve çocukların ilgisini çeken Hacivat ve Karagöz kuklaları gölge kuklasının önemli kahramanlarındandır (Swiniarski,1991; Avcı ve Turla, 2003).

Oyuncağın tarihi incelendiğinde batıda oyuncağın J. Locke, J.J Rousseau ve Isaac Watta'dan sonra önem kazandığı söylenebilir. 1750'den başlayarak ailelerin ve toplumun değişen çocuk anlayışı ile paralel olarak oyuncak sanayi teknikleri de ilerlemeye başlamıştır.

Ülkemizde ise eskiden oyuncak imalat yeri İstanbul'dur. Anadolu'da ise, daha doğal malzemelerden elde edilen oyuncaklar yapılmıştır (Poyraz, 1999).

Ülkemiz müzelerindeki arkeolojik oyuncaklar türlerine göre sınıflandırıldıklarında ilk sırayı bebeklik çağı oyuncakları almaktadır. Bu oyuncaklar; bebek, çingirak, oturak ve kuklalardır (Onur, 2002).

Helmut Niemann'ın (1992), "Oyuncağın tarihiyle uğraşan bilimsel araştırmalar görece yenidir. Bu araştırmaların önemli güçlüklerle savaşması gerekmektedir," sözü son derece önemlidir. Çünkü oyuncağın tarihi insanlığın tarihi kadar eskidir, ancak yapılan çalışmalar görece yenidir (Akt: Onur, 2002).

Batıda ilk porselen bebekler 1930'larda, ilk giysili bebekler 1851'de, kayıtlara geçen ilk konuşan bebek 1824'de yapılmıştır. 19.yy.'da mekanik oyuncaklar oldukça artmıştır.

Montessori, Froebel ve diğer eğitim otoritelerinin oyuncaklara yükledikleri eğitici görevi oyuncakların daha çok gelişmesine katkıda bulunmuştur. Froebel çocuklara farklı yaş gruplarına göre uyarıcı materyaller verilmesinin çocuğun eğitimindeki önemini vurgulamıştır. Böylece çocuğun zihin ve duyu-motor gelişimine ortam hazırlayan eğitici oyuncaklarda 20. yy. oyuncakları arasında haklı bir yer işgal etmiştir (Poyraz, 1999; Oktay, 2000).

Oyuncağın Önemi

Çocukların gelişiminde oyuncakların yeri ve önemi büyüktür. İster yüksek düzeyde endüstrileşmiş isterse gelişmekte olan uluslardan olsun, tüm çocuklar evrensel olarak oyuncaklara karşı hayranlık taşımaktadırlar. Oyuncaklar öğrenme araçlarıdır. Çocuklar çevrelerindeki nesnelerle ilgili deneyimleri az olduğu için, onları tanımak ve keşfetmek için oyuncaklara muhtaçtırlar. Oyuncaklar çocukların hayal dünyasını harekete geçirir ve çocukların zeka ve sosyal açıdan gelişmesine yardımcı olur, çocukları daha çok düşündürür, etkin hale getirir ve mücadeleye zorlar. Bu nedenle çocukların oyuncaklarının olmasının sonsuz yararları vardır (Orevec, 2000; İnhan, 1996; Yalçınkaya, 1991; Swiniarski, 1991; Kandır, 2000; Güven, 2002).

Erken yaşta evde yapılan keşifler entelektüel yeterlilik üzerinde oldukça etkilidir. Uyaranlar, entelektüel gelişimi etkileyici unsurlardır. Çocuklar materyalleri nasıl kullanacakları konusunda yetişkinleri model almaktadırlar. Çocuğun materyalleri nasıl kullanacağını, bunların ne işe yarayabileceğini anlayabilmesi için bunlarla ilgili deneyimlere sahip olması, onları kullanarak çeşitli keşiflerde bulunması gereklidir. Bu durumlarda çocuğun kendi yaratıcılığı söz konusu olduğuna göre ebeveynlerinin rehberliğinde her türlü oyuncakla oynayabilmeli hatta kendisine zarar vermeyecek her türlü materyali de oyun malzemesi olarak kullanabilmelidir. Çocuklar kağıt, tahta, kil, kumaş gibi dönüşümlü materyalleri kolaylıkla oyuncığa çevirebilecekleri gibi, taşlar ve mısır kabukları gibi artık materyalleri de hayali oyuncaklara dönüştürebilmektedirler. Çünkü uyaranların bol olması kendi oyuncuğunu yaratan çocuklar için çok tetikleyici bir unsur olmaktadır. Çocuklara güvenli öğrenme deneyimleri sağlamak mümkündür. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarının oynayabileceği oyun ortamları hazırlamaları, bu ortamda oynayabileceği oyuncakları seçmeleri ve onlara çok çeşitli uyaranlar sunmaları büyük önem taşımaktadır (Anning ve Edwards, 1999; Ersoy, 1999; Kale, 1997 ; Swiniarski, 1991; Demiral, 1992 ;, 2002).

Çocuk için oyuncaksız bir dünya düşünülemez. Yetişkinler için değerli eşyaları ne kadar önemliyse, oyuncakları da çocuklar için o kadar önemlidir. Gelişimin her kesimini uyarmaları açısından oyuncaklar, farklı yaş ve zihin düzeyindeki tüm çocuklar için gereklidir (Yavuzer, 1996).

Oyuncak, oynanan oyunlarda çocuğun yaparmış gibi davranmasını sağlar. Bu davranışlar ileriki hayatta kullanılacak etkileşimleri ve rutinleri ve çocuğa gelecekte lazım olacak bireysel rol oynama tekniklerini içerir.

Çocuğun ilgileri, ifadeleri, tümce yapıları ve eğitimi oyuncakla birlik içindedir. Erken çocukluk çağındakiler, oyuncacı iterek, çekerek, kaldırarak, kavrayarak ve deneyerek kullanırken 2 ve 3 yaş arasındakiler oyuncakların hareket, konuşma ve hissetme yeteneklerinin olduğunu düşünmektedirler. Çocuklar bireysel kişilik gelişimini kolaylaştırmak için, duygusal ve davranışsal anlatımlarını oyuncaklarla beraber kullanırlar (Peretti ve Sydney, 1984). Tüm bunlar oyuncanın çocuğun gelişimindeki katkısının önemli bir göstergesidir.

Oyuncaklar eğlendirici özelliklerinin yanı sıra, çocuklarda seçme - değerlendirme duygusunu geliştirirler. Bu önemli işlevleriyle de çocuğun kendi başına karar verebilmesine ve bir takım beceriler kazanmasına imkan sağlarlar.

Özcan'a (1980) göre oyuncak, "şimdi, burada" ki yaşantıyı temin eden araçlar olarak, o an için önemlidirler. Oyuncak, "sanki gerçekmiş, öyleymiş gibi" alanlardaki zihni şemaları (yapıları) şekillendirdikleri kadar, bu alana katılan elemanların kendi aralarındaki bağlantıları sağlamada, tecrübe temeli de oluştururlar. Yani daha önce öğrenilen nesnelerle kurulan ilişkiler daha sonra yapılacak olan temasları ve ilişkileri de yönlendirirler. Bu bakımdan bu olaya bir tür öğrenme geçişi (transfer) denilebilir. Aynı zamanda oyuncaklar, öğrenmeyi sağlayıcı araç-gereçler olarak da karşımıza çıkmaktadır (Akt: Kamaraj, 1996).

Anne-babalar çocuğun öğrenme güdüsünü en iyi, onun ilgi duyduğu alanları izleyerek, ona yeteri kadar oyun olanağı vererek, uygun oyuncak ve gereçler sağlayarak besleyebilirler (Goldstein, 2000). Bu yüzden oyuncaklar birer öğrenme aracı rolü de üstlenirler.

Günümüzde oyuncakların çoğu iyi yapılmış, eğlenceli, oyun ve öğrenme olanağı sunacak mükemmelliktedir. Bu özellikler oyuncakların önemini artırmaktadır. Ayrıca, tüm anne babalar çocuklarının “ilerleme kaydetmesini” ister, bu nedenle de oyuncakların gelişim sağladığı düşüncesine katılmaı çok kolaydır (Yelland, 1998).

Çocuğun duyu (işitme,görme, koklama, tatma, dokunma) eğitimini, küçük ve büyük kas gelişimini ve yaratıcılığını, dil ve zihin gelişimini destekleyici faydaları olan oyuncaklar tüm çocuklar için gerekli olmaktadır.

Yetişkinler, çevrelerinde olup bitenleri nasıl konuşarak, okuyarak öğreniyorlarsa, çocuklar da dış dünyayı oyuncakları yoluyla tanımaya çalışmaktadırlar. Böylece çevrelerindeki nesnelerin nasıl çalıştığını anlamasına, problem çözme becerilerinin gelişmesine, kendisini, çevresindeki diğer insanları, dünyayı tanımaya yardımcı olurken, duygularını sağlıklı bir şekilde ifade etmesini, el-göz koordinasyonunu sağlamasını, hayal gücü ve yaratıcılığın gelişmesini sağlaması açısından oyuncaklar çocukların yaşamında çok önemli rol oynamaktadırlar (Erden, 2001).

Oyuncakları ile kurduğu ilişkiler sonucu çocuklar, nesneleri daha yakından tanıma fırsatı bulabilirler. Bu tanımanın sonucunda nesnelerden deneyimler yardımı ile edinilen bilgiler, çocukların kavram gelişimlerini desteklemektedir. Böylece çocuğun zihinsel becerilerinin geliştirilmesi mümkün olacaktır. Zihinsel gelişim (tanımlama vb) çocukta oyuncak yoluyla gelişir. Birey oyuncacı tanıyınca

uyarıcıları, nasıl kullanılacağını, onunla ilgili problemleri nasıl çözeceğini, ve çevresel deneyimleriyle nasıl ilişkilendireceğini öğrenir. Oyuncak kullanımındaki yeteneğinin artışı zihinsel zenginliğini getirir (Kandır, 2000; Peretti ve Sydney, 1984).

Oyuncak, çocuk için bir oyun, öğrenme, eğlenme ve oyalanma aracıdır. Oyuncak, çocuk oyunlarına geliştirici ve eğitici değer kazandırır. Çocuğu hayata ve olaylara alıştıırır (Demir ve Barışık, 1990).

Türkiye’de ebeveynler, eğitimciler, oyuncak yapımcıları ve satıcıları arasında en çok kullanılan kavram “zeka oyuncacı” kavramıdır. Bu tür oyuncaklar, çocukların bilişsel, dil ve öz bakım becerisini desteklemek amacıyla sistemli bir şekilde geliştirilmiş olan, aynı zamanda çocuğun sosyal, duygusal ve motor gelişimini de destekleyen, çocuğun oynarken öğrenmesi esasına dayandırılmıştır. Geniş anlamda her oyuncacının eğitsel rolü olmakla birlikte, bazı oyuncaklar çocuğun bilgilerinin artmasına olanak sağladığı için, özellikle eğitici işlevleri vardır. Bu oyuncaklar eğitici oyuncak kapsamında olan oyuncaklardır ve çocukların gelişimi açısından büyük önem taşımaktadırlar. Ülkemizde oyuncacının çocuğun gelişimine katkısı halk tarafından genel olarak kabul edilmekle birlikte, oyuncak kullanımını aynı ölçüde yaygın olduğu görülmemektedir. Bilim adamları kökenleri ne olursa olsun oyunun ve oyuncacının değeri konusunda görüş birliği içindedir. Üstelik bu durum hem popüler yayınlarda hem de bilimsel yayınların çoğunda böyledir (Onur ve başk., 1997; Avcı, 2001).

BEBEKLİK DÖNEMİ VE OYUNCAK

Yeni doğan bir bebeğin dikkati insanlar üzerinde yoğunlaşır; başlangıçta o an için kendisiyle ilgilenen herkes ona cazip gelirken, altı aylık olduğunda tanıdığı

insanlara bağlanmaya ve yabancılardan çekinmeye başlar. Diğer bebeklerle ve çocuklarla bir arada olmaktan hoşlanır ve bu onun için son derece yararlı bir deneyimdir. Önceleri nesnelerle fazla ilgilenmez, ancak vurduğunda hareket eden, sallanan, ses çıkaran oyuncaklar onu neşelendirir ve heyecanlandırır. Bu dönemde çocuk, nesneleri yakalar, ağzına götürür, nesneleri atarak arkasından bakar ve çıkardığı sesleri dinler ve genellikle çevrelerinde olan nesne ve oyuncaklarla paylaşım olmaksızın tek başına oynar. Bu yüzden çocuğun 0-2 yaş döneminde zengin bir uyarıcı çevreye ve gerekli oyuncaklara sahip olması son derece önemlidir (Einon, 2000; Akyol; 2002). Bebekler ve okulöncesi çağı çocukları için, nitelikli uyarıcı çevre kavramı oyun ve oyuncakları ifade etmektedir. Çünkü bebekler ve küçük çocuklar en iyi oyun ve oyuncaklar ile öğrenir ve gelişirler. Oyun ve oyuncaklar çocuğun yaşamının ayrılmaz bir parçası ve çocuğun çevresindeki dünyayı anlama ve anlamlandırma yoludur.

Bebeklerin İlgileri, Yetenekleri ve Nesneleri Tanıma Aşamaları

a- 0-6 Aylık Bebekler

Fiziksel Gelişim Açısından

- Yeni doğan bebekler kendi bedeni ile dış dünya arasındaki sınırı bilmezler.
- Görsel odaklaşma olgunlaşır-nesneleri gözleriyle takip ederler.
- Sesleri ayırmayı öğrenir ve görmek için dönerler.
- Ellerini kontrol etmeye başlar-vurmayı öğrenir, sonra uzanır ve nesneleri yakalarlar.
- Ayaklarını keşfeder-ayağını ağzına götürür ve dikkatle incelerler.
- Desteksiz oturmaya başlarlar.

- Dönme, sallanma, sürtünme ve sıçramayı içeren uzun kas oyunlarını yapabilirler.

Zihinsel Gelişim Açısından

- Dünyayı gözleri ve kulaklarıyla inceler, elleri ve ayaklarıyla incelemeye başlarlar.
- Kendi hareketleriyle çevredekilere neden olmaktan hoşlanırlar.
- Ailesindekileri, objeleri ve olayları tanımaya başlar-sonra olacakları sezerler.
- İnsanlardaki, objelerdeki ve olaylardaki değişikliklerin farkına varırlar.
- Belirli insan, obje ve olay için açık seçimler geliştirirler.
- Dağarcığında varsa basit hareketleri taklit edebilirler.
- Aynı zamanda tek bir şey yaparlar.
- Düşürdüğü bir nesneyi aramazlar.
- Bir şeyin arkasına saklanan oyuncağın öbür uçtan çıkarılmasını beklerler, öbür taraftan çıkartılan nesnenin, saklanandan tamamen farklı bir nesne olması onları şaşırtmaz.

Sosyal Gelişim Açısından

- İnsanlara özel ilgi (özellikle yüzlere ve seslere) duyarlar.
- Yüzlere, seslere ve aynadaki görüntüsüne gülümsemeye başlarlar.
- Yüz gördüğünde ya da ses duyduğunda ağlamayı keserler.
- İnsanlarla ilişki kurmaya ve dikkat göstermeye çalışırlar.
- Ailenin bireylerini ayırt eder ve seçim yaparlar.
- Sesleri dinler ve dağarcığındakileri taklit ederler.

b- 7-12 Ay

Fiziksel Gelişim açısından;

- Tek başına oturmaya başlarlar.
- Nesnelere doğru sürünmeye veya emeklemeye başlarlar.
- Ayakta durmak için tutunmaya, tutunarak yürümeye, ve tek başına yürümeye (10-16 aylık) başlarlar.
- Motor becerilerini deneme ve hareket etmeye ilgi duyarlar.
- Sıkıca kavramayı ve objeleri bir elinde tutarken diğeriyle kullanmayı geliştirirler.
- Objeleri fırlatmayı, sokmayı, çekiştirmeyi, bükmeyi, sıkmayı, açma/kapamayı, itme/çekmeyi, boşaltmayı/doldurmayı, tek başına sürüklemeyi isterler.
- Banyo oyunlarından hoşlanırlar.

Zihinsel Gelişim açısından;

- 10. ayda düşürdükleri oyuncakları ya da nesneleri görebildikleri sürece seyrederek. Eğer göremediği bir yere düşmüşse onu aramazlar.
- Kaybolan ve ortaya çıkan insan ve nesnelere ilgi duyar ve ortalama 11 aylıkken objenin sürekliliğini keşfederek görmediklerini de ararlar.
- Keşfetmeye ilgi duyar ve bir çok objeyi keşfetmekten hoşlanırlar.
- Basit makineleri çalıştırmaktan ve etki yaratmaktan hoşlanırlar.
- İnsanları, objeleri, oyunları ve oyuncakların hareketlerini anımsar-yeni şeylere ilgi duyarlar.

- Resimli kitaplara ilgi duymaya başlarlar.

Sosyal Gelişim Açısından;

- Yabancılardan çekinebilir veya değişikliklere tepki verir, en iyi ve rahat şekilde aile üyeleriyle oynarlar.
- Sosyal etkiler yaratmaya ve dikkat çekmeye ilgi duyarlar.
- Mırıldanmalar ve dil oyunları-sesleri taklit etmeye çalışabilirler.
- Kendi ismini ayırt eder ve ismi söylenen nesneleri gösterebilir veya basit emirlere uyabilirler.

c- 1-2 Yaş

Fiziksel gelişim açısından;

- Sürüklemekten, dökmekten, itmekten, çekmekten, yığmaktan, yere vurmaktan, doldurup boşaltmaktan hoşlanırlar.
- Çeşitli küçük objelere aktif ilgi duymaya başlarlar.
- 2 yaşından itibaren büyük topları tekmeleyebilir ve yakalayabilirler.

Zihinsel gelişim açısından;

- Nesneleri daha bilinçli şekilde incelerler.
- Hareket eden veya ettirilen objelere ve mekanizmalara ilgi yüksektir bu yüzden hareketli oyuncakları tercih ederler.
- Objeleri diğer objelerle birleştirir, basit blok yapıları yapar, oyuncaklarla basit istifler yaparlar.

- Çok meraklı bir dönemde olduklarından objelerle sürekli deneyler yaparlar.
- Saklanmış oyuncak objelere ilgi duyarlar.
- 1,5 - 2 yaşında benzer objeleri gruplar, eşleştirir ve basit sınıflama oyuncaklarından zevk alırlar.

Sosyal gelişim açısından;

- Çoğunlukla tekil oyunlar oynarlar ve bu oyunlar çocuklardan çok yetişkinlerle ilişkilendirirler.
- Yetişkinlerin görevlerini denemeye başlarlar.
- Diğer çocuklara şefkatini belli eder ve belirli yumuşak oyuncaklara ve bebeklere yönelim gösterirler.
- Kitap okunmasını, resimlere bakmayı severler (U.S Consumer Product Safety Commission; 2004; Güven, 2002).

Bebeklik Dönemine Uygun Oyuncak Seçimi ve Oyuncak Güvenliği

Bir bebek dünyaya geldiğinde birçok şeyle birlikte oyuncaklarla da tanışmaktadır. Yaşamı boyunca da farklı yoğunluklarla da olsa oyuncaklarla iç içe yaşamaktadır. Oyuncaklar yaşamın erken yıllarında öğrenmenin ve gelişimin temel araçlarıdır. Çocuklar dünyayı ilk önce oyuncaklarla oynayarak keşfetmektedir. Oyun ve oyuncaklar çocukların besin kadar değerli olan ve yaşamlarının doğal bir parçası niteliği taşıyan uğraşlarıdır. Çocukların önemli uğraşısı olan oyunun gerçekleşmesinde oyuncakların rolü son derece önemlidir. Oyun ve oyuncaklar ayrı ayrı düşünülemezler. Oyuncaklar oyunun kurulmasını sağlayan temel araçlardır. Oyuncak seçimi ve oyun aktivitesi yoluyla çocuk, gelişimini etkilediği gibi kişiliğini de sergiler. Önemli olan, bunların çocuğun yaşına, gelişim düzeyine ve oyun türüne

uygun olarak seçilebilmesidir. İyi seçilmiş oyuncak, çocuğu oynamaya özendirceğı gibi oyun içerisindeki dikkat süresini de arttırmaktadır. Yapılan araştırmalar çocukların oyunlarındaki sosyal hareketleri etkileyen iki tip oyuncak olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal oyuncaklar beraber oynamayı tercih eden çocukları etkilerken, bireysel oyuncaklar (ayrım oyuncakları) daha çok tek başına oynamayı seven ya da diğer çocuklarla etkileşime girmeden ebeveynleri ve yakınları ile oynamayı seven çocuklar tarafından tercih edilmektedirler (Oğuzkan ve Avcı, 2000; Tezel-Şahin, 1999; Baykoç - Dönmez, 2000; Yalçınkaya, 1995; Peretti ve Sydney, 1984; Raab, 2003).

Oyuncakların çoğı çocuğu ve ailesini çekmek için dizayn edilmiştir. Özellikle bebeklik ve erken çocuklukta oyuncak seçimi aileseldir. Sosyal şekillenmenin bir kısmı ve cinsiyet rolünün öğrenilmesi aileler tarafından seçilen oyuncağın cinsiyete uygunluğuyla ilgilidir. Erkekler erkeksi; kızlar kadınsı olarak aileleri tarafından etiketlenen oyuncakları alırlar. Hayatın erken zamanında bu nesneler cinsiyet ve sosyal rol açısından sosyalleştirmeye yardım eder (Peretti ve Sydney, 1984).

Aileler farklı yaşlarda çocuklara hangi oyuncakları vermeleri gerektiğini her zaman bilemezler. Oyun malzemesi olarak oyuncak seçebilme kolay değildir. Oyuncak seçiminin doğru yapılabilmesi için, anne ve babanın çocuğu iyi tanınması, gelişim aşamalarını ve özelliklerini çok iyi bilmesi ve çocuğun yaşına, gelişim döneminin özelliklerine ve bireysel farklılığına uygun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek oyuncak seçebilmesi gerekmektedir. Aileler iyi oyuncağın sadece satın alınan ve pahalı oyuncaklar olmadığını bilmelidir. Bazen aileler pahalı bir “yaratıcı” oyuncak satın alırlar, ama çocukları evde yalnızca oyuncağın kutusuyla ve ambalajıyla ilgilenirler (Tezel-Şahin, 1993; Pernoud, 1998; Gander ve Gardiner, 1995; Avcı, 1999). Ayrıca satın alınacak oyuncağın çocuklar için uygun ve yararlı olup olmadığı da son derece önemlidir. Satın alınacak oyuncak;

Çocuğun yaşına ve gelişim seviyesine, ihtiyaçlarına uygun, dayanıklı olmalı, çabuk kırılmamalı ve uzun süre kullanılabilmelidir. Ayrıca çekici, cazip ve eğlenceli olmalıdır.

Oyuncak çocuk için güvenli olmalıdır. Yani çocuğun sağlığını tehlikeye atmamalıdır. Sade, ayrıntıları az, iyi zımparalanmış, sivri köşeleri yuvarlatılmış, pürüzü ve çatlağı olmayan gereçlerden olmalı, sivri, keskin ve kesici yanları olmamalıdır.

Çocuğun özgürce oynamasını sağlamaya ek olarak, gözlem, deneyim ve keşfetme isteği uyandırmalı ve sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunacak nitelikte olmalıdır.

Ele hoş gelmeli, dokunma duyusunu etkilemelidir.

Oyuncakların büyüklükleri, şekilleri ve renkleri çocuk psikolojisine uygun olmalıdır.

Kaslarını uyum içinde çalıştırmasına yardımcı olmalı ve devinim özgürlüğüne katkıda bulunmalıdır.

Satın alınacak oyuncakların daha uzun süreli ve işlevsel oynanabilmesi için pek çok kullanım özelliği olmalıdır.

Çocuklar için oyuncak seçerken cinsiyet ayrımı yapılmamalıdır. “Kızlar arabalarla, erkekler bebeklerle oynamaz” görüşü ebeveynler arasında yaygın bir görüş olmakla birlikte bir temele dayanmayan yanlış bir düşüncedir. Kız ve erkek çocuklar için farklı oyuncaklar olmamalı, çocuklar her türlü oyuncakla

tanıştırılmalıdır. kız ve erkek çocukların tümünün her türlü oyuncakla ve araçla oynaması için eşit olanaklar sağlanmalıdır; çocuğun cinsiyet rollerine uyum sağlamasından çok bir birey olarak kendine uyum sağlaması teşvik edilmeli: toplumda, birey olarak her iki cinsin de aynı türden işler yapabileceklerine ilişkin yaşantı kazandırılmalıdır (Senemoğlu, 2003).

Oyuncak yeni oyun kolaylıkları ve imkanları yaratmalıdır.

Çocuklara şiddet içeren ve şiddeti özendiren oyuncaklar satın alınmamalıdır.

Çocuk oyuncacı gördüğünde yapısal özelliklerini ve kullanımını kolayca algılayabilmeli, çalıştırabilmelidir.

Çocuklara neredeyse küçük bir dükkan açabilecek sayıda oyuncak alınması doğru değildir. Aynı ya da benzer oyuncakların renkleri, boyları veya giysileri farklı diye tekrar alınması çocuğa gelişimsel açıdan bir yarar sağlamayacak aksine tüketme davranışını körükleyecektir (Ersoy, 1999; Oğuzkan ve Avcı, 2000; Sun ve Seyrek, 1997; Kamaraj, 1996).

Güvenlik ve gelişimsel ayrımlar çocukların oyuncak seçiminde en önemli ilkelere. Oyuncak yaralanmalarından çocukları korumanın en iyi yolu dikkatli oyuncak seçmektir. Aileler, öğretmenler ve diğer profesyonel yardımcılar oyuncak kaynaklı kazaları önlemek için çocuklara oyuncakların güvenli kullanımını öğretmek zorundadırlar (Bekit, 2001).

Oyuncak güvenliği son derece hassas ve ciddi bir konudur. Avrupa Uygunluk Değerlendirme Teşkilatı genel amacı, oyuncakların güvenliğinin topluluğun müktesebatı ile uyumunun sağlanması için standartlaştırma, test etme, onaylama,

denetleme, uygunluk değerlendirme prosedürü ve piyasa gözetim sisteminin gerçekleştirilmesi için gerekli olan laboratuvarlar için altyapının kurularak kamu sağlığının korunması olan çalışmalarını 29.07.2002 ve 02.08.2002 tarihlerini kapsayan süreçte yürüterek sonuçlanmıştır. Ayrıca TC Sağlık Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı'nın 2002 faaliyet raporunda uygunlaştırma kapsamında yeni yapılanmalara gidileceği, uygulamalara yönelik projeler hazırlanarak sağlık sektöründe AB mevzuatına uyum sağlanacağı ve sağlıkta daha yüksek standartlara ulaşılabileceği belirtilmektedir. Uyumlaştırma çalışmalarından birisi de oyuncaklarla ilgilidir. Rapora göre oyuncakların emniyeti ve güvenliğini sağlamak için; piyasa arzı, piyasa gözetimi ve denetimi, temel gereklere uyum, kullanımda alınacak tedbirlere ilişkin uyarı ve işaretin kullanılması sağlanacaktır. 17 Mayıs 2002 tarih ve 24758 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Oyuncak Güvenliği Yönetmeliği'nin 18 aylık bir geçiş sürecinden sonra devreye girmesi ve bu yönetmelikle çocukların sağlık ve güvenliği koruma altına alınıp ayrıca piyasada tüketicinin güvenliğini tehlikeye sokacak oyuncakların yer almasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Amerika'da US Tüketici Ürünleri Güvenlik Komisyonunun (TÜGK) belirli oyuncaklar için güvenlik kuralları bulunmaktadır. Üreticilerin oyuncakları bu kurallara göre dizayn etmeleri ve üretmeleri şart koşulmakta, böylece tehlikeli ürünlerin satılması yasaklanmaktadır. Bu güvenlik kuralları oyuncakların yaş gruplarına göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca aynı kuruluş oyuncak kullanımında aileler içinde önemli güvenlik uyarılarında bulunmaktadır.

3 Yaşın altında çocuğu olan aileler için oyuncak güvenliği uyarıları;

- Oyuncakı satın alırken yaş ve güvenlik etiketleri aranmalı ve okunulmalıdır. 3 yaş ve üstündeki çocuklar içindir diye etiketlenmiş oyuncaklar 3 yaş altındakilere verilmemelidir. Bu tür oyuncaklar

küçük parçalar içerebilir ve ağza götürüldüğünde boğulmaya neden olabilir.

- Şişmemiş ve yırtılmış balonlar çocuklardan uzak tutulmalıdır.
- Kolaylıkla boğaza kaçabilen yuvarlanmış veya oval objeleri (top, bilye vb) çıkarması zor olabilir ve boğulmaya neden olabilir.
- Kordonlu vb. karyola oyuncakları (üzerine veya yanına asılan) bebekler elleri ve dizleri üzerine durmaya başladıklarında, genellikle 5 aylık, boğma tehlikesine sahiptir. Bebekler 5 aylık olduğunda ya da elleri ve dizleri üzerinde durmaya ilk başladıklarında oyun alanlarındaki veya karyolalarının çevresindeki bütün kordonlu oyuncaklar kaldırılmalıdır.

Her yaşta çocuğu olan aileler için oyuncak güvenliği uyarıları;

- Büyük çocukların oyuncaklarını küçüklerin çevresinden uzaklaştırılmalıdır-bunlar küçüklerin yaralanmasına yol açabilmektedir.
- Tüm oyuncaklar olası tehlikelere ve kırılmalara karşı periyodik olarak denenmeli ve zarar görmüş veya tehlikeli oyuncaklar tamir edilmeli ya da atılmalıdır.
- Oyuncaklar güvenli şekilde saklanmalı ve çocuklara oyuncakları kaldırmayı öğretilerek oyuncaklara takılarak yaralanma tehlikesiyle karşılaşması engellenmelidir.

Bu önemli uyarıların yanı sıra Amerika'daki bu kuruluş aileler için oyuncak güvenliği hakkında danışıp bilgi alabilecekleri ücretsiz telefon hatları açmıştır. Avrupa birliği uyum yasaları süresince ülkemizde kabul edilen oyuncak güvenliği yasasıyla birlikte aynı çalışmaları Türkiye'de de görmek mümkün olabilecektir.

Tüm bunların yanı sıra oyuncak seçiminde oyuncağın fiyatı da son derece önemlidir. Aslında her fiyata iyi oyuncak vardır. Ama oyuncağın psiko-pedagojik yönlerinden ve kalitesinden anlamak gerekir. Oyuncağın fiyatı; kalitesine, oyun imkanları yaratma kapasitesine ve dayanıklılığına göre belirlenmelidir. Ucuz ve yukarıdaki nitelikleri taşımayan oyuncakların bir değeri olmadığı gibi, çok pahalı ve çocuğun seviyesinin üzerindeki oyuncakların da bir değeri yoktur. Oyuncağın işlevsel olması gerekir. Çocuğun zekasını kullanabilmesi ve geliştirebilmesine, fiziksel olarak gelişebilmesine olanak sağlayan oyuncaklar tercih edilmelidir (Ergün, 1980; Aksoy, 1990).

Çocukların yeni bir oyuncağıyla birkaç hafta sürekli oynadıktan sonra, (bu alınmasını en çok istediği oyuncak da olabilir) o oyuncağa karşı ilgilerini yitirmeleri normaldir. Bir çocuk oyuncaklara olan ilgisini birkaç nedenle yitirebilir; oyuncağın oyun olanaklarının tümünü de çarçabuk tüketmiş olabilir, oyuncağın her şeyini öğrenmiş, nasıl çalıştığını anlamış olabilir ya da oyuncak iyi yapılmadığı, kullanımı zor olduğu için canı sıkılmış olabilir.

Çocuğun bir kenara atılmış, ama hemen hemen yepyeni oyuncaklarının daha işe yaraması için onların çocuğun göremeyeceği bir yere birkaç aylığına ortadan kaldırılması iyi bir uygulama olacaktır. Oyuncaklar yeniden ortaya çıkarıldığında, çocuğa daha değişik görünecek ve belki de yeniden ilgisini çekecektir (Goldstein, 2000).

Oyuncakların çoğu, neşe ve merakların paylaşıldığı deneylerde çocuklar arası sevgi ve saygıya dayalı birliktelikleri ilerletirken buna karşılık bazı oyuncaklar saldırı, şiddet ve rekabet ortamını ortaya çıkartmaktadırlar. Şüphesiz ki savaş oyuncakları bu tür oyuncaklar arasında ilk sırayı almaktadır. Savaş oyuncakları evrensel olarak çocukların oyunlarında yer almakta ve çocukların güç ile kontrol sembolü olarak ve ayrıca korkularının üstesinden gelmek için kullanılmaktadır. Oysa bu tür oyuncaklar genellikle korkuları devam ettirmekte ve çocuklarda kaygıya yol

açmaktadır. Bazı ebeveynler savaş oyuncaklarının dünyanın gerçeğini olduğu gibi yansıttığını düşünürlerken bazıları da dünyanın onlar olmadan nasıl olacağı sorusunun cevabını aramaktadırlar (Swiniarski, 1991). Bu sebeplerden dolayı ebeveynlerin özellikle bebeklik dönemi olmak kaydıyla çocuklarına savaş oyuncaklarını satın almamaları büyük önem taşımaktadır.

Bebeklik Dönemine Uygun Oyuncaklar

Bebek oyuncakları, büyük çocukların oyuncakları ile karşılaştırıldığında sadece bebeklerin ilgisini çekmek için yapılmış eğlendirici araçlar olarak algılanabilir. Zira geçmiş yıllarda Amerika'da, bebekler için üretilen dişlikler ve çingirakların bebeklerin gelişimini desteklemek için değil, onları eğlendirmek ve sakinleştirmek için üretildiği bilinen bir gerçektir. 1930'lu yıllara kadar gelişim aracı olarak görülmeyen bebek oyuncakları, 20 yy. ilk çeyreğinden itibaren popülerleşen çocuk gelişimi anlayışı ile, gelişimi destekleyen oyuncaklar olarak ilgi görmeye başlamıştır (Nadesan, 2002).

Bebekliğin ilk üç ayında çocuğun duyu ve zeka gelişiminde en önemli noktalardan birisi gözlerinin uyarılmasıdır. Bebeğin beşiğine asılmış renkli kağıtlar, kumaş parçaları, sallantılı oyuncaklar bu işi görecektir.

Üç- altı ay arasındaki bebekler, oyuncak çağına girmiştir. Onlara çingiraklar, kumaştan yapılmış bebekler ve hayvanlar verilebilir.

Altı-dokuz aylar arasındaki dönemde en basit, en sıradan ev eşyaları bebekler için önemli oyuncaklar niteliğindedir.

Dokuz-on iki aylar arasında birbirinin içine geçirilip çıkarılan oyuncaklarla bebekler uzun süre oynayabilmektedirler.

On iki-yirmi dört arasındaki çocukları oyundan veya yeterli oyun araçlarından yoksun bırakmak, onun öğrenim kaynağını kurutmaktır.

Bu dönemdeki çocukların en önemli oyuncaklarından biri de yumuşak kumaştan yapılmış bebekler ve hayvanlardır. Bazı ana babaların, erkek çocukların bu tür bebek ve hayvanlarla oynamasının doğru olmayacağını savunmaları son derece yanlıştır. Çünkü bu dönemdeki erkek çocuklar, bu bebekler ve hayvanlarla oynayarak şefkat, sevecenlik, koruma duygularını geliştirirler.

Bu dönemdeki çocuklar için ses çıkaran, müzikli oyuncaklar da çok yararlıdır. Bu tür oyuncaklar (davul, piyano vb.) hazır alınabileceği gibi, evdeki eski eşyalardan da yapılabilir.

Yine bu dönemde çocukların kaslarını güçlendirmeye yarayacak oyuncak çekiçler, kaldıraçlar, çekilip bırakılan oyuncaklar da çok faydalı olacaktır (Dodson, 2000).

Bebeklik dönemi için uygun oyuncaklar şu şekilde listelenebilir (Oğuzkan ve Avcı, 2000; Cırhinlioğlu, 2001; U.S Consumer Product Safety Commission).

Çıngıraklar – 2-3 aydan itibaren, bebeklik dönemi boyunca

Sesli Kutular – bebeklikten itibaren, okul öncesi yılları boyunca

Mobiller – 0-12 ay

Bileklikler – 0-12 ay

Müzikli oyuncaklar – 0-2 yaş

Sesli Yastıklar, Toplar – 0-3 yaş

Oyun Battaniyesi – 0-2 yaş

Takmalı-Geçirmeli Oyuncaklar – 6. aydan sonra

Küpler, Bloklar, İç İç Geçen Kutular – 9. aydan sonra

Dişlikler – 4-8 ay

Dolgu Oyuncaklar – 6 ay ve sonrası

Bebekler – 1 yaşından sonra

Toplar – tüm yaşlar

Gerçek Yaşamdaki Nesnelerin Oyuncakları – 1,5 yaşından sonra

Banyo Oyuncakları – 6. ay ve sonrası

Kuklalar, Maskeler, Başlıklar ve Giysiler – 1 yaşından sonra

Kitaplar – 6. aydan sonra

İtmeli- Çekmeli Oyuncaklar – 1 yaşından sonra

Görsel – İşitsel Paneller (aktivite seti) – 3 ay – 24 ay arası

Yaşlara uygun şekilde seçilen bazı oyuncakların öğretici değerleri aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir (Oğuzkan, Avcı, 2000; Yelland, 2003; Pernoud, 1998; U.S Consumer Product Safety Commission).

1-3 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
Hareketli, özellikle müzikli, parlak renkli ve basit biçimli oyuncaklar	Bebeğin dikkatini toplamasını ve şekil tanımasına yardım eder.
Plastik halka	El denetimini ve eşgüdümünü geliştirir.
Çıngırak	El denetimini ve el-göz uyumunu geliştirir. İşitme duyusunu uyarır.
Mobil dönenceler	Bebeğin odaklanmasını sağlar, işitme ve dokunma duyularını uyayarak zihinsel gelişimini destekler.
Müzikli, çekilen oyuncaklar	Etki ve tepkiyi öğretir. Çalan müzik bebeği rahatlatır.

4-6 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
Bez bebekler ve diğer yumuşak oyuncaklar	Düşsel oyuna teşvik eder, avutucu özelliğe sahiptir.
Yumuşak top	El-göz uyumunu geliştirir.
Parlak renklerde ve şekillerde yumuşak bloklar	Renk ve şekilleri tanımaya yardımcı olur.
Dişlikler	Rahatsız diş etlerini yatıştırır.
Kumaş kitaplar	Dokunma deneyimi kazandırır, kitap sevgisi oluşturmaya başlar.

6-9 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
Bloklar	Boyut algısını güçlendirir, renk ve şekil tanımayı sağlar.
Toplar	El-göz uyumunu ve dengeyi sağlar.
Ayna	Benlik duygusunu geliştirir.
Telefon	Yaratıcı oyun sunar.

9-12 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
Kaplar	Nesne kalıcılığını öğretir.
Üst üste yığılan oyuncaklar	Boyut algısını güçlendirir.
Banyo oyuncakları	Ölçme ve tartmaya yardım eder; yeni ortamları keşfetmeye cesaretlendirir.
Birbirine geçen bloklar	Boyut algısını güçlendirir, yapılandırma becerisi kazandırır.
Direksiyon	Düşsel oyunlar sunar.

13-15 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
Şekil sıralama	Şekiller arasındaki ilişkiyi öğrenmesini sağlar.
Oyuncak kamyon ya da yürüteç	Denge ve yürütmeyi öğrenir.
Aktivite Panelleri	Bebeklere keşifsel öğrenme fırsatı sunar. Duyuların gelişimine, neden-sonuç ilişkisi kurma ve akıl yürütmeye gibi becerilere yardımcı olur.
Basit yap bozlar	Kas becerileri geliştirir; okuma öncesi beceriler kazandırır.
Eşleme oyuncakları	Eşleme ilk matematik becerisidir.
Kuklalar, maskeler, başlıklar ve giysiler	Çocukların yaratıcılıklarını, hayal güçlerini ve kendini ifade becerilerini destekler.

16-18 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
Bebekler ya da doldurulmuş hayvanlar	Hayal gücünü geliştirici oyun sunar. Güven duygusu verir.
Banyo Oyuncakları	Çocukların banyo saatini daha keyifli geçirmesini ve su oyunları ile rahatlamasını sağlar.
Kalın pastel boyalar	Çizim ve el becerisini geliştirir
Sabundan balonlar yapan oyuncaklar	İlk bilimsel kavramları öğrenir; Bazı maddeler biçim değiştirir.
Gerçek yaşamdaki nesnelerin maket oyuncakları	Çocukların oyuncaklarda gerçek yaşama ilişkin alıştırmalar yapmasını sağlar. Çocukların zihin, dil, sosyal ve hareket gelişimine yardımcı olur.

18-24 Ay	
Oyuncak	Öğretici Değeri
İçine çeşitli malzemeler doldurabileceği kamyonlar	Yapılandırma becerileri kazandırır.
Sınıflama kutusu (kapağında değişik delikleri ve bu deliklere uygun yapılmış parçaları olan oyuncaklar)	Eşleştirme gücüne katkı sağlar, şekiller arasındaki ilişkiyi öğrenmesini sağlar.
Eğitici oyuncaklar	Çocukların zihin, dil ve öz bakım becerilerinin gelişimini hızlandırır. Onlara birçok konuda bilgi kazandırır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Son yıllarda yapılan çalışmalar, bebeklerin beyin gelişimi ve dolayısıyla yetişkinlikteki performansı için doğumdan ve hatta doğum öncesinden itibaren nitelikli bir uyarıcı çevrenin gerekliliğine odaklanmaktadır. Bebeklere mümkün olan en erken dönemden başlayarak uyarıcı materyaller ve yaşantılar sunulması, bebek beyinde miyelinizasyon ve yaşamsal becerilerin gerçekleştirilmesi için gerekli olan örümcek ağına benzer sinaptik bağlantıların oluşmasına yardımcı olacaktır. Beyin araştırmacılarının kanıtladığı gerçek şudur ki; 0-2 yaşlar ağırlıklı olmak üzere, yaşamın ilk altı yılı beyin gelişimi açısından çok önemli yıllardır. Bu nedenle ebeveynlere özellikle çocuklarının yaşamının ilk iki yılında önemli görevler düşmektedir.

Çocuğun daha iyi konuşabilmesi, düşünebilmesi, hareket edebilmesi, başarılı sosyal ilişkilere girebilmesi gibi pek çok beceri ve yeterlilik ona daha okula başlamadan, doğumdan itibaren sağlanacak olanaklarla ilintilidir. Bu yüzden ebeveynler çocuklarına zenginleştirilmiş uyarıcı çevreler hazırlamalı, onlara daha çok renk, daha çok şekil, ses, konuşma, hareket ve eylem fırsatı sunmalılardır.

Oyuncaklar, zenginleştirilmiş uyarıcı çevrenin değişmez unsurlarındandır. Satın alınabildiği gibi ebeveynlerce artık materyaller kullanarak da yapılabilen oyuncaklar çocuğun gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Oyuncaklar, çocuğun gelişimine destek vermenin yanı sıra, oynanan oyunlara çeşitlilik de getirmektedir. Bu yüzden oyuncaklar gelişimin her basamağını desteklemek açısından tüm yaş ve gelişim düzeyindeki çocuklar için gereklidir. Bu araştırma Kastamonu İl Merkezinde yaşayan anne – babaların 0-2 yaşlarındaki çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Problem

Kastamonu İl Merkezinde yaşayan 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip anne – babaların çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihlerinin incelenmesi.

Alt Problemler

Anne- babalarının eğitim durumları 0-2 yaşlarındaki çocukları için oyuncak satın almaları ve tercihleri üzerinde etkili midir?

Anne- babaların sosyo-ekonomik durumları 0-2 yaşlarındaki çocukları için oyuncak satın almaları ve tercihleri üzerinde etkili midir?

Çocuklarının cinsiyeti anne-babaların 0-2 yaşlarındaki çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihleri üzerinde etkili midir?

Çocukların yaşı, anne-babaların 0-2 yaşlarındaki çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihleri üzerinde etkili midir?

Çocukların doğum sırası, anne-babaların 0-2 yaşlarındaki çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihleri üzerinde etkili midir?

Sayıtlılar

Örnekleme seçilecek deneklerin evreni yansıtacak nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılacak ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.

Araştırmada kullanılacak anketlerin anne-babalar tarafından içtenlikle cevaplandırıldığı kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Araştırma Kastamonu İl merkezi sınırları içerisinde bulunan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 0-2 yaş çocuklarının anne-babalarını kapsamaktadır.

Araştırmada incelenecek olan anne-babaların 0-2 yaş çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihleri yapılacak anketin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

İlgili Araştırmalar

Ülkemizde oyuncak konusunda yapılan araştırmalar geniş bir yelpazeye sahip olmamakla birlikte son yıllarda yükselen bir grafik sergilemektedir. Bu bölümde ülkemizde ve yurt dışında oyuncakla ilgili yapılan bazı araştırmalar özetlenmiştir.

Tezel Şahin'in (1993) yaptığı "Üç-Altı Yaş Grubu Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi" isimli araştırmasında, anne-babaların üç-altı yaş arasındaki çocuklarının oyuncakları

hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Söz konusu araştırmada çocukların cinsiyeti, kaçınıcı çocuk olduğu ve anne-babaların yaşları ile ilk oyuncağı almaları arasında anlamlı farklılık bulunamazken, anne babaların tüm değişkenlere göre çocuklara ilk oyuncağı doğmadan önce ve doğduktan sonra ilk iki ayda aldıkları saptanmıştır. Aynı araştırma anne ve babaların büyük çoğunluğunun, oyuncağın en önemli görevi olarak gelişimsel desteğini işaret ettikleri ve anne babaların oyuncak seçiminde oyuncakların yaşa, cinsiyete uygun olması, eğitici olması gibi kriterleri olduklarını ortaya koymaktadır.

Kamaraj'ın (1996) yaptığı “Annelerin, Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yönetici ve Öğretmenlerinin Oyuncak Seçimleri” konulu araştırmasında, annelerin çocuklarına genellikle kavram geliştirici oyuncaklar aldıkları ve oyuncak seçimlerini birlikte yaptıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Söz konusu araştırmada, annelerin oyuncak satın alırken özellikle çocuğun yaşı, cinsiyeti, çocuğun oyuncağı sevmesi ve oyuncağın eğitici olmasına dikkat ettikleri görülmektedir. Anneler oyuncağın renk ve şekil gibi fiziksel özelliklerine birinci derecede dikkat etmezlerken, oyuncağın sağlam ve dayanıklı olmasına dikkat ettikleri bulguları saptanmıştır.

Aksoy'un (1990) yaptığı “3-6 Yaş Arası Çocukların Oyuncak Tercihlerinde Cinsiyet Faktörünün Etkisinin İncelenmesi” isimli araştırmasında, oyun ve oyuncağın çocuk gelişimine olan katkılarını dikkate alarak, 3-6 yaş arası çocukların oyuncak tercihlerinde, cinsiyet faktörünün etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların oyuncak seçiminde cinsiyet faktörünün yaşla doğru orantılı olarak artan çok önemli bir etken oluşturduğu, 3 -3.5 yaşlarında cinsiyetin etkisi görülmezken, 3.5 – 4 yaşlarında cinsiyetin etkisini göstermeye başladığı ve kademeli bir artışla 5 – 6 yaşlarında kesinlik kazandığı ortaya çıkmıştır. Ailelerin oyuncak seçerken, çocuklarının düşüncelerini de dikkate alarak birlikte karar vermeleri yine aynı araştırmanın sonuçları arasındadır.

Aslan'ın (1997) Malatya'da yaptığı “Oyuncaklarda Kurşun ve Kadmiyum Tayini” adlı araştırmasında, oyuncaklarda bulunan kurşun ve kadmiyum miktarları ölçülerek, oyuncak güvenliği konusunda önemli bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda incelenen ithal oyuncakların kadmiyum yönünden sınırları aşan tehlikeli değerler taşıdığı, bununla birlikte ülkemizde üretilen oyuncakların bu sınırı aşmadıkları anlaşılmış ve bu ülkemiz adına sevindirici bir gelişim olarak kaydedilmiştir.

Baykan ve başk. (1995) yaptıkları “Ankara’da Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 0-6 Yaş Çocuklarının Gelişim Durumlarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı araştırmalarında, örnekleme aldıkları 0-72 ay çocuklarının oyuncak durumlarının sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımlarını da incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, üst sosyo-ekonomik düzey çocuklarının en fazla oyuncığa sahip çocuklar içerisinde en yüksek oranlara ulaştıkları tespit edilmiştir.

Onur ve başk. (1997) “Türkiye’de İki Kentte Annelerin Bakış Açısıyla Çocukların Oyuncak Gereksinmesi” isimli araştırmalarında, elde edilen bulgular, Türkiye’de oyuncakları genelde anne ve babaların birlikte satın aldığını göstermektedir. Aynı araştırma, oyuncak alımlarında oyuncak yerine çocukların özelliklerinin ön plana çıkarılması bulgularını, Türk ailelerinin modernleşme çabasının sonucuna bağlamaktadır. Araştırma çocukların sahip olduğu oyuncak sayısının ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi azaldıkça azaldığını, oyuncakların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında yaygın cinsiyet tiplerinin egemen olduğunu ortaya koymaktadır.

Demiral’ın (1992) yaptığı “Türkiye’de Erken Çocukluk Gelişimi Araştırmasının Sosyal, Öz Bakım ve Oyuncak Yönünden İncelenmesi” adlı araştırmasında, 0-6 yaş çocuklarına verilmesi gereken oyun araçlarının onlara verilip verilmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Söz konusu araştırmada 1-3 aylık, 4-6 aylık, 7-11 aylık, 1-3 yaş ve 4-6 yaş çocuklarının oyuncak durumu incelenmiştir. Söz

konusu araştırmada, çocukların büyük bir bölümünün oyuncaya sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmacı bunun nedenlerinden birisi olarak araştırmanın yürütüldüğü çevredeki çocukların doğal malzemelerle oynamasını gösterirken, yine de bunun yeterli olmadığını ve çocukların mutlaka yaşlarının gerektirdiğı oyuncaklara sahip olmalarının ve bu oyuncaklarla oynamalarının sağlanmasının gerekliliğini belirtmiştir.

Oksal'ın (1999) yaptığı “Kuşaklar Arası Oyun: Yetişkin ve Çocuk Kültürü Arasında Bir Köprü” isimli araştırma, 170 okul öncesi velisinin çocuk oyunlarına ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Söz konusu araştırmada, ebeveynlere “oyuncak seçerken sizin için birinci derecede önemli olan kriter hangisidir?” şeklinde seçenekli bir soru yöneltilmiştir. Ebeveynlerin % 69'u “ çocuğumun zihin gelişimine ve okul becerilerine ön hazırlıkta yardımcı olması” seçeneğini, % 31'i “çocuğumun hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmesi” seçeneğini tercih ederken, “ çocuğumun kendi kendine uzun süre oyalanmasını sağlaması” seçeneğini hiçbir ebeveyn tercih etmemiştir. Bu bulgulara göre araştırmacı, o günün (1999) yetişkinlerinin, çocukların akademik becerilerinin gelişmesine, yaratıcılıklarına oranla daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Aksoy ve Turla'nın (1994) yaptığı (Okulöncesi Eğitim Kurumunun Yönetiminin Oyuncak Seçimi Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi” adlı araştırmada, okulöncesi kurum yöneticilerinin oyuncak seçimi hakkındaki görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmacının sonucuna göre kurumlarda oyuncak ihtiyacının fazla olduğı ve öğretmenlerin bu konuya gereken önemi gösterdikleri saptanmıştır.

Peretti ve Sydney'in (1984) yaptıkları “Ailevi Oyuncak Seçimi Klişeleri ve Çocuğun Oyuncak Seçimi İle Cinsiyet Rolünü Şekillendirme Etkisi” isimli araştırmalarında, anaokullarındaki 2-3 yaş çocukları üzerinde yoğunlaşmış ve

ailelerin erkek çocuklarına erkeksi, kız çocuklarına kadınsı oyuncaklar almak suretiyle, çocuğun oyuncak seçiminde etkili oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Eisenberg ve başk. (1982) yaptıkları “Çocukların Cinsiyet Tipindeki Oyuncak Seçimi İle İlgili Muhakemeleri” isimli araştırmaları, 3-4 yaş çocuklarının hangi cinsiyet tipli oyuncakları seçtiklerini incelenmiştir. Söz konusu araştırmada cinsiyet tipindeki oyuncak seçimi ve çocuğun sebepleri araştırılmış ve çocukların, kültürel cinsiyet klişeleriyle (toplum normları) tutarlı düşüncelerinin olduğu saptanmıştır. Araştırma özellikle erkek çocuklarının hoşlanmadıkları oyuncaklar konusunda cinsi sebepler öne sürdüklerini, bu durumun erkek çocuklar üzerinde cinsiyet rolü baskısının fazla olduğu görüşünü doğrular nitelik taşıdığı bulgularına ulaşmıştır.

Eisenberg ve başk. (1984) yaptıkları “Okul Öncesi Çocukların Yaşıtlarıyla Etkileşiminin ve Cinsiyetle Özdeşleşmiş Oyuncak Seçimlerinin İlişkisi” adlı araştırmalarında, 4 yaşındaki anaokulu öğrencileri 9 hafta boyunca sınıf ortamında incelenmiştir. Araştırma erkek çocukların, erkeksi oyuncaklarla oynarken, erkek arkadaşlarıyla etkileşime girdikleri ve erkek çocukların kadınsı oyuncakları sahiplenmedikleri, kız çocuklarının ise her iki tür oyuncakla da oynayabildikleri fakat kadınsı oyuncaklarla oynarken kendi cinsindeki arkadaşlarıyla daha çok etkileşime girdikleri sonuçlarına ulaşmıştır.

Caldera, Huston ve O’Brien’in (1989) 18-24 aylık çocukları gözlemleyerek yaptıkları araştırmalarında, çocukların oyuncak seçimlerinde 18. aydan itibaren cinsiyetin rol oynamaya başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Brougere’nin (2001) yaptığı “7 Yaşın Altında Çocukları Olan Anneler İçin Oyuncakların Anlamı ve Değeri Araştırması” isimli araştırmasında, çocuklara neden oyuncak alındığı, bu oyuncakları kimlerin aldığı, hangi nedenle alındığı konuları inceleyerek, annelerin oyuncak konusundaki betimlemelerini önyargısız bir biçimde

anlamayı amaçlamıştır. Söz konusu araştırmada elde edilen bulgular, oyuncağın çocuğun hayatında önemli bir yeri olduğunu, ancak oynadığı rolün eğitim değerinden çok keyif ve tatmin işlevleriyle ilgisi olduğunu ortaya koymuştur.

Rossie'nin (2001) Sahra ve Kuzey Afrika oyun etkinlikleri, oyunları ve oyuncakları üzerine yaptığı araştırmasında, Fas ve Tunus Sahrası'nda çocukların oyuncak ve oyun etkinliklerini etkileyen eğitim, toplumsal cinsiyet farklılaşması, yetişkinlerin etkisi, televizyon, göç, turizm, endüstrileşme ve tüketim toplumu etkenleri incelemiştir. Araştırmaya göre çoğalan istisnalara rağmen, oyuncaklar ve diğer oyun materyalleri yöresel kökenini korumaktadır ve çocuklar tarafından yapılmış veya bulunmuşlardır.

Servin ve başk. (1999) yaptıkları "1, 3 ve 5 Yaşındaki Çocukların Oyun Dönemlerinin Yapılandırılmasındaki Oyuncak Seçiminin Cinsiyete Bağlı Farklılıkları" araştırmasında, bir yaşındaki 38, üç yaşındaki 33 ve beş yaşındaki 35 çocuğun oyuncak seçimleri araştırılmıştır. Araştırmada kızlara ait dört, erkeklere ait dört ve nötr olarak iki oyuncak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda bir yaşın erken dönemindeki kız ve erkek çocukların cinsiyetinden farklı oyuncakları seçtikleri görülmüş, üç yaşındaki tüm çocukların oyuncak seçiminde cinsiyet farklılıkları bulunmuş ve yaşları ilerledikçe tüm çocukların kız oyun ve oyuncaklarını daha az ilgi çekici buldukları saptanmıştır. Bu araştırmanın 5 yaş çocuklarıyla ilgili bulgular, Aksoy'un (1990) araştırmasıyla farklılık arz etmektedir. Bunun sebebi olarak toplumlar arası kültür farklılıkları gösterilebilir.

Schau, Kahn, Diepold ve Cherry'in (1980) okulöncesi dönem çocuklarıyla yaptıkları araştırmalarında, çocukların oyuncakları cinsiyete göre sınıflandırdıkları ve ailelerinin beklentilerine uygun davrandıkları ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili konular bulunmaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma modeli tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte veya halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2000).

Evren

Araştırmanın evreni ; Kastamonu İl Merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşında çocuğu olan tüm anne ve babalardır.

Örneklem

Kastamonu İl merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşlarında çocuğu olan 202 anne ve 202 babayı kapsamaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu çalışmada, anketin hazırlanması için ilk olarak konu ile ilgili kaynaklar, oyuncak konusunda yapılmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları taranmış ve bunların içinden konu ile ilgili olanlar seçilmiştir. İlgili kaynaklardan yararlanılarak anket formu geliştirilmiştir. Geliştirilen form, çocuk ve oyuncak konusunda çalışmaları ve mesleki deneyimleri bulunan yedi uzman tarafından incelenmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda, bazı düzenlemeler yapılarak en son şekli oluşturulmuştur.

Anket formunda, çalışmaya katılacak anne-babaların görüş ve durumlarını yansıtabilmeleri amacıyla açık uçlu sorular tercih edilmiştir.

Çalışmaya katılan kişilerin kimlik bilgileri konulmayarak, katılımcıların verecekleri cevaplarda daha objektif davranmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu uygulamalar sonucunda hazırlanan anket Kastamonu İl merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşlarında çocukları olan anne-babalara birebir verilerek, görüşme yoluyla cevaplamaları sağlanmış ve cevaplama işlemi tamamlandıktan sonra anketler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilen cevaplar tek tek dikkatli bir şekilde okunarak incelenmiş ve her bir soru için ailelerin verdikleri cevaplar gruplanmıştır. Gruplanan veriler SPSS Paket Programına girilmiş ve aynı program kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır.

Toplanan veriler araştırma değişkenlerine göre frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak, tablolarda gösterilmiştir.

Çocuğa ve aileye ait değişkenlere göre oyuncak satın alma ve tercihlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak üzere, Ki- Kare Testi kullanılmıştır. Frekans dağılımında normalden ayrılıklar olduğu bazı durumlar için analiz yapılmamış, yalnızca frekans ve yüzde değerleri gösterilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR (YORUMLAR) VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bulgulara dayalı yorumlar ile tartışmalar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre ele alınmıştır.

Çocuğun cinsiyeti değişkenine göre oluşturulmuş tablolarda oranlar öncelikle sütun, sonra satır yüzdesi olarak verilmiş, diğer tüm tablolarda bulgulara ait oranlar sadece sütun yüzdesiyle ifade edilmiştir.

Tablo 1 Çocuğa İlişkin Özellikler

Değişken	Düzey	n	%
Cinsiyet	Kız	108	53.50
	Erkek	94	46.50
	Toplam	202	100.00
Doğum Sırası	Birinci	118	58.40
	İkinci	55	27.20
	Üçüncü +	29	14.40
	Toplam	202	100.00
Yaş	1-6 ay	46	22.80
	7-12 ay	38	18.80
	13-18 ay	54	26.70
	19-24 ay	64	31.70
	Toplam	202	100.00
Çocuk Sayısı	1	118	58.40
	2	55	27.20
	3 ve +	29	14.40
	Toplam	202	100.00

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan 202 katılımcı ailenin 0-2 yaş çocuklarının cinsiyet, doğum sırası, yaş ve çocuk sayısı değişkenleri araştırılmıştır. Bu değişkenlerden cinsiyet değişkeninde 108 kız (%53,50), 94 erkek (% 46,50) olmak üzere toplam 202 çocuk bulunmakta, doğum sırası değişkeninde ilk çocuk olanların sayısı 118 (%58,40), ikinci çocuk olanların sayısı 55 (% 27,20), üçüncü çocuk ve sonrası olanların sayısı 29 (% 14,40) olarak tespit edilmiştir. Yaş değişkenleri aylara göre incelenmiş olup, yaşları 1-6 ay arası olan çocuklar 46 (% 22,80), 7-12 ay arası olan çocuklar 38 (%18,80), 13-18 ay arası olan çocukların sayısı 54 (%26,70), 19-24 ay arası çocukların sayısı ise 64 (% 31,70) olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan ailelerin çocuk sayılarına bakıldığında tek çocuk sahibi ailelerin sayısı 118 (%58,40), 2 çocuk sahibi ailelerin sayısı 55 (%27,20), 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerin sayısı 29 (%14,40) olduğu görülmektedir.

Tablo 2 Anne-Babaya İlişkin Özellikler

Değişken		Düzyey	n	%
Eğitim Durumu	Anne	İ. Ö.	60	29.70
		O. Ö.	48	23.80
		Y. Ö.	94	46.50
		TOPLAM	202	100.00
	Baba	İ. Ö.	32	15.80
		O. Ö.	57	28.20
		Y. Ö.	113	55.90
		TOPLAM	202	100.00
Toplam Gelir		500 mil. ve altı	34	16.80
		501 mil. – 1 milyar	58	28.70
		1 milyar 1 mil. - 1 milyar 500 mil.	73	36.10
		1 milyar 501 mil. ve üzeri	37	18.30
		Toplam	202	100.00

Araştırmaya katılan anne ve babalara ilişkin özelliklerde anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın mesleği ve ailenin gelir durumu değişkenleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre araştırmada yer alan annelerin eğitim durumlarına bakıldığında ilköğretim düzeyinde olanların sayısı 60 (% 29.70), orta öğretim düzeyinde olanların sayısı 48 (%23.80) yüksek öğretim düzeyinde olanların sayısı 94 (% 46.50) olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan babaların eğitim durumlarına bakıldığında ise ilköğretim düzeyinde olanların sayısı 32 (% 15,80), orta öğretim düzeyinde olanların sayısı 57 (%28.20) yüksek öğretim düzeyinde olanların sayısı 113 (% 55.90) olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan ailelerin gelir düzeyleri (anne-baba ücretleri toplamı) 4 farklı boyutta kategorize edilmiştir. Buna göre, geliri 500 milyon ve altında olan ailelerin sayısı 34 (%16,80), gelir düzeyleri 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerin sayısı 58 (%28,70), gelir düzeyleri 1,01 milyar ve 1,5 milyar arası olan ailelerin sayısı 73 (%36,10), gelir düzeyleri 1,5 milyar üzerinde olan ailelerin sayısı 37 (%18,30) olarak görülmektedir.

Tablo 3
Anne-Babanın Yaşlarına İlişkin Dağılım

Yaş	Anne		Baba	
	n	%	n	%
25 yaş ve altı	62	30.70	18	8.90
26-30 yaş	104	51.50	111	55.00
31 yaş ve üzeri	36	17.80	73	36.10
Toplam	202	100.00	202	100.00

Araştırmaya katılan anne ve babaların yaşlarına bakıldığında 25 yaş ve altında olan annelerin sayısı 62 (% 30,70), 26 ile 30 yaş arası annelerin sayısı 104 (% 51,50), 31 yaş ve yukarısı annelerin sayısı 36 (% 17,80) olarak bulunmuştur. Babaların yaşları incelendiğinde, 25 yaş ve altı babaların sayısı 18 (% 8,90), 26 ile 30 yaş arası babaların sayısı 111 (% 55,00), 31 yaş ve yukarısı babaların sayısı 71 (% 36,10) olarak bulunmuştur.

Tablo4

Çocuğun Cinsiyeti ile Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Durumu

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Durumu	n %	Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Evet	n %	102 94.40 53.10	90 95.70 46.90	$\chi^2=0.18$ sd=1 P>.05
	Hayır	n %	6 5.60 60.00	4 4.30 40.00	
	Toplam	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	
Baba	Evet	n %	96 88.90 51.90	89 94.70 48.10	$\chi^2=2.18$ sd=1 P>.05
	Hayır	n %	12 11.10 70.60	5 5.30 29.40	
	Toplam	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	

Anne-babaların bebekleri için oyuncak satın alma durumlarının çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Çocuğun cinsiyeti değişkenine 0-2 yaş arası kız çocuğu olan annelerin verdiği cevaplar açısından bakıldığında kız çocuklarına oyuncak alma oranı % 94.40, oyuncak almama oranı ise % 5.60 olduğu görülmektedir. Erkek çocuğu olan annelerin çocuklarına oyuncak alma oranı % 95.70, almama oranı da % 4.30 olarak bulunmuştur. Annelerin oyuncak satın alma durumları çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir göstermemektedir [$\chi^2(1)=0.18$, $p>.05$].

0-2 yaş arası kız çocuğu olan babaların oyuncak alma oranı % 88.60, oyuncak almama oranı ise % 11.40 olduğu görülmektedir. Erkek çocuğu olan babaların çocuklarına oyuncak alma oranı % 94.70, almama oranı da % 5.30 olarak bulunmuştur. Babaların oyuncak satın alma durumları çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2(1)=2.37$, $p>.05$]

Bu oranlar dikkate alındığında annelerin, babalara oranla kız ve erkek çocuklarına oyuncak alma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak annelerin çocuklarına daha

fazla zaman ayırmaları ve onların ihtiyaçlarıyla daha yakından ilgilenmeleri gösterilebilir. Yavuzer'in (1996) yaptığı araştırma sonuçlarına göre; anne-babaların kız ve erkek çocuk farkı gözetmeden oyuncak satın aldıkları görülmektedir. Bu bulgular araştırmamız bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Onur ve başk. (1997) araştırmasında ise ailelerin erkek çocuklarına kızlara olduğundan daha zengin bir fiziksel çevre sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.1

Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Satın Alınma Durumu

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Durumu		1-6 ay	7-12 ay	13-18 ay	19-24 ay	Ki-Kare Testi
Anne	Evet	n	42	37	53	60	$\chi^2=3.13$ sd=3 P>.05
		%	91.30	97.40	98.10	93.80	
	Hayır	n	4	1	1	4	
		%	8.70	2.60	1.90	6.30	
	Toplam	n	46	38	54	64	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
Baba	Evet	n	36	37	51	58	$\chi^2=13.60$ sd=3 P<.01
		%	78.30	97.4	94.40	95.10	
	Hayır	n	10	1	3	3	
		%	21.70	2.60	5.60	4.90	
	Toplam	n	46	38	54	61	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Anne-babaların bebekleri için oyuncak satın alma durumlarının çocuğun yaşına göre dağılımı Tablo 4.1'de verilmiştir.

Annelerin cevaplarına göre oyuncak satın alma ile çocuğun yaşı arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2(3) = 3.13$, $p > .05$].

Tablo 4.1 incelendiğinde 1-6 ay arası çocuğu olan annelerin % 91.30'unun çocuklarına oyuncak satın aldığı, % 8.70'inin oyuncak satın almadığı, 7-12 ay arası çocuğu olan annelerin % 97.40'ının çocuklarına oyuncak satın aldığı, % 2.60'ının oyuncak satın almadığı, 13-18 ay arası çocuğu olan annelerin % 98.10'unun çocuklarına oyuncak satın aldığı, % 1.90'ının oyuncak satın almadığı, 19-24 ay arası çocuğu olan annelerin % 93.80'inin çocuklarına oyuncak satın aldığı, % 6.30'unun oyuncak satın almadığı görülmektedir.

Babaların çocuğa oyuncak satın alma durumu çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(3)=13.60, p<.01$].

Tablo babaların cevapları açısından incelendiğinde oyuncak satın alma oranı 1-6 ay arası çocuğu olan babalarda % 78.30 iken bu oran 7-12 ay arası çocuğu olan babalarda % 97.40'a, 13-18 ay arası çocuğu olan babalarda % 94.40'a, 19-24 ay arası çocuğu olan babalarda % 95.10'a yükselmektedir.

Bu duruma göre çocuklarının yaşı büyüdükçe babaların çocuklarına oyuncak alma oranının yükseldiği görülmektedir. Babalar özellikle 1-6 aylık çocuklarına annelere nazaran çok daha düşük oranlarda oyuncak satın almaktadırlar. Yavuzer'in (1996) araştırmasında, en çok oyuncak okulöncesi çağındaki 4-6 yaş çocuklarına alındığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu iki sonuç, çocukların yaşı büyüdükçe ailelerin oyuncak alma oranlarının arttığını göstermektedir.

Tablo 4.2

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncak Satın Alınma Durumu

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Durumu	n %	Birinci	İkinci	Üçüncü ve +	Ki-Kare Testi
Anne	Evet	n	111	53	28	$\chi^2=0.58$ sd=2 P>.05
		%	94.10	96.40	96.6	
	Hayır	n	17	7	1	
		%	8.50	5.90	3.40	
Baba	Toplam	n	118	55	29	$\chi^2=11.64$ sd=2 P<.01
		%	100.00	100.00	100.00	
	Evet	n	110	50	22	
		%	95.70	90.90	75.90	
Baba	Hayır	n	5	5	7	$\chi^2=11.64$ sd=2 P<.01
		%	4.30	9.10	24.10	
	Toplam	n	115	55	29	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne-babaların bebekleri için oyuncak satın alma durumlarının çocuğun doğum sırası değişkenine göre dağılımı Tablo 4.2'de verilmiştir. Buna göre;

Annelerin birinci çocuklarına oyuncak alma oranı % 94.10, ikinci çocuklarına oyuncak alma oranı % 96.40 ve üçüncü çocuklarına oyuncak alma oranı % 96.60 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak satın alma durumu çocuğun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (2) = 0.58, p > .05$].

Tablo babaların oyuncak satın almaları açısından incelendiğinde, oyuncak satın alma oranı birinci çocuklarda % 95,70 iken bu oran ikinci çocuklarda % 90,90'a ve üçüncü % 75,90'a inmektedir. Babaların oyuncak satın alma durumu, çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (2) = 11.64, p < .01$]. Bu duruma göre babaların çocuk sayısı arttıkça, sonraki çocuklarına oyuncak satın alma oranlarının azaldığı söylenebilir.

Özellikle babaların çocuğun doğum sırası yükseldikçe azalan oranda oyuncak almalarına iki temel neden gösterilebilir. Birincisi, ikinci ve sonraki çocukların ilk çocuğa alınan oyuncakları kullanabileceği düşüncesi olabilir. Bir diğer neden ise, babaların ilk çocuklarında hissettikleri heyecan ve satın alma isteğini ikinci ve sonraki çocuklarında azalma göstermiş olabilir.

Tablo 4.3

Anne ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Oyuncak Satın Alınma Durumu

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Durumu	n %	İ. Ö.	O. Ö.	Y. Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Evet	n	58	44	90	$\chi^2=1.60$ sd=2 P>.05
		%	96.70	91.70	95.70	
	Hayır	n	2	4	4	
		%	3.30	8.30	4.30	
	Toplam	n	60	48	94	
		%	100.00	100.00	100.00	
Baba	Evet	n	22	50	110	$\chi^2=15.06$ sd=2 P<.01
		%	75.90	87.70	97.30	
	Hayır	n	7	7	3	
		%	24.10	12.30	2.70	
	Toplam	n	29	57	113	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne-babaların bebekleri için oyuncak satın alma durumlarının anne-babanın eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 4.3'te verilmiştir. Buna göre ;

İlköğretim mezunu annelerin % 96,70'inin, ortaöğretim mezunu annelerin % 91,70'inin ve yüksek öğretim düzeyindeki annelerin de % 95,70'inin çocuklarına oyuncak aldıkları görülmektedir.

Annelerin oyuncak satın alma durumu, annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (2) = 1.60, p > .05$].

Babaların oyuncak satın alma oranlarına bakıldığında, oyuncak satın alma oranı ilköğretim mezunu olanlarda % 75,90 iken bu oran ortaöğretim mezunlarında % 87,70'e ve yüksek öğretim mezunlarında % 97,30'a yükselmiştir. Babaların oyuncak satın alma durumu, babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (2) = 15,06, p < .01$]. Bu duruma göre babaların eğitim düzeyleri arttığında çocuklarına oyuncak satın alma oranlarının da arttığı görülmektedir. Babaların aldığı eğitim ve bu eğitim sayesinde kazandıkları bilgi, genel kültür ve çocuğa karşı sorumluluk bilinci bu bulgulara ulaşılmasının sebepleri olarak gösterilebilir.

Tablo 4.4

Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyine Göre Oyuncak Satın Alınma Durumu

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Durumu	n %	500 -	501-1000	1001- 1500	1500 +	Ki-Kare Testi
Anne	Evet	n	30	58	69	35	$\chi^2=6.43$ sd=3 P>.05
		%	88.20	100.00	94.50	94.60	
	Hayır	n	4	-	4	2	
		%	11.80		5.50	5.40	
	Toplam	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
Baba	Evet	n	27	53	69	33	$\chi^2=5.77$ sd=3 P>.05
		%	81.30	94.60	94.50	89.20	
	Hayır	n	6	3	4	4	
		%	18.20	5.40	5.50	10.80	
	Toplam	n	33	56	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Anne-babaların bebekleri için oyuncak satın alma durumlarının ailenin aylık toplam gelir durumuna göre dağılımı Tablo 4.4'te verilmiştir. Buna göre ;

Annelerin cevapları dikkate alındığında, ailenin aylık toplam gelir durumuna göre, çocuğa oyuncak satın alma arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2 (3) = 6.43, p > .05$]. 500 milyon ve altında gelire sahip olan ailelerin % 88.2' sinin, 501 milyon ile 1 milyar arasında gelire sahip ailelerin

% 100'ünün, 1 milyar 1 milyon ve 1.5 milyar arasında gelire sahip ailelerin % 94,50'sinin ve 1.5 milyar üzerinde gelire sahip ailelerin % 94,60'ının çocuklarına oyuncak satın aldıkları görülmektedir.

Babaların cevapları dikkate alındığında, ailenin aylık toplam gelir durumu ile çocuğa oyuncak satın alma arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2 (3) = 5.77, p>.05$]. 500 milyon ve altında gelire sahip olan ailelerin % 81.30'unun, 501 milyon ile 1 milyar arasında gelire sahip ailelerin % 94,60'ının, 1 milyar 1 milyon ve 1.5 milyar arasında gelire sahip ailelerin % 94,50'sinin ve 1.5 milyar üzerinde gelire sahip ailelerin % 89.20'sinin çocuklarına oyuncak satın aldıkları görülmektedir.

Bu durumda anne-babaların cevaplarına göre, gelir düzeyi 500 milyonun altında olan ailelerin çocuklarına diğer gelir düzeyindeki ailelerden daha az oyuncak aldıkları görülmektedir. Bu tespit literatürde de desteklenmektedir. Baykan ve başk. göre (1995) sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen ebeveynler çocukları konusunda daha az beklentiye sahiptirler ve çocuklarına oyuncaklar, farklı yaşantılar ve karşılıklı iletişim yolu ile uygun uyarıcıları daha az sağlayabilmektedir. Bu bulgular ülkede yaşanan ekonomik krizler, geçim sıkıntısının ve düşük gelirli ailelerin her türlü alım gücünün zayıflamasının, oyuncak alımına yansımaları şeklinde yorumlanabilir. Yine de gelir seviyesi düşük de olsa anne-babaların çoğunluğunun çocuğuna oyuncak alması sevindiricidir. Çünkü Demiral'in (1992) 0-6 yaş çocuklarının sahip olması gereken oyuncakların olup olmadığını araştırdığı çalışmada elde edilen "çocukların büyük bir kısmının herhangi bir oyuncakla sahip olmadığı" bulgusu çok daha düşündürücü bir sonuçtur. Bu iki sonuç son 12 yıl içerisinde sosyo-ekonomik seviyesi düşük ailelerin oyuncak satın alma konusunda ne kadar olumlu mesafe kaydettiklerinin göstergesidir.

Tablo 5
Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Amacı

Ebeveyn	Oyuncak Satın Alma Amacı	n	%
Anne	Eğlenmesi için	44	21.80
	Oyalanması oynayıp vakit geçirmesi için	53	26.20
	Gelişimini desteklemek için	76	37.60
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	1	0.50
	Mutlu olması için	24	11.90
	Gerekli olduğu için	4	2.00
	Toplam	202	100.00
Baba	Eğlenmesi için	62	30.70
	Oyalanması oynayıp vakit geçirmesi için	40	19.80
	Gelişimini desteklemek için	51	25.20
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	1	0.50
	Mutlu olması için	31	15.30
	Gerekli olduğu için	17	8.40
	Toplam	202	100.00

Tablo 5 incelendiğinde annelere göre oyuncak alma amaçları sırasıyla gelişimi desteklemek (% 37.60), çocuğun oyalanmasını sağlamak (% 26.20) ve çocuğun eğlenmesini sağlamak (% 21.30) iken, babaların amaçları sırasıyla çocuğun eğlenmesini sağlamak (% 30.70), çocuğun gelişimini desteklemek (% 25.20) ve çocuğun oyalanmasını sağlamak (% 19.80) şeklinde oluşmuştur. Görüldüğü gibi hem anne hem de babalarda oyuncuğun eğlendirici ve keyif verici yönü oyuncak satın almada belirlenmiş bir amaç olarak yüksek oranlara ulaşmıştır.

Kamaraj'ın (1996) yaptığı araştırmada eriştiği bulgular Tablo 5'teki verilerle benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Sözü edilen araştırmada annelerin oyuncak satın alırken 1. derecede dikkat edilen nedenler arasında en yüksek orana oyuncağın eğitici özellik taşıması sahipken, oyuncağın çocuğu uzun süre meşgul edecek olması anneler tarafından çok az tercih edilen bir sebep olarak görülmektedir. Brougere'nin (2001) araştırmasında elde edilen bulgular benzer sonuçlar taşımaktadır. Söz konusu araştırmada, annelere göre oyuncağın keyif verme işlevi % 65.00 oranında iken, eğitim işlevi % 34.00, babalara göre oyuncağın keyif verme işlevi % 61.00 iken, eğitim işlevi % 32.00 oranındadır. Geri kalan yüzdelik dilim payları da oyuncağın oyalayıcı yönünü göstermektedir. Görüldüğü gibi yaşanan ülke ve kültür farklılıklarına rağmen anne-babaların oyuncağın satın alınma amacı olarak oyuncağa yükledikleri işlevler hemen hemen aynıdır

Tablo 5.1

Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Ebeveyn	Oyuncak Satın Alma Amacı		Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Eğlenmesi için	n %	21 19.40 47.70	23 24.50 52.30	$\chi^2=3.06$ sd=5 P>.05
	Oyalandırması oynayıp vakit geçirmesi için	n %	30 27.80 56.60	23 24.50 43.40	
	Gelişimini desteklemek için	n %	42 38.90 55.30	34 36.20 44.70	
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	n %	1 0.90 100.00	-	
	Mutlu olması için	n %	13 12.00 54.20	11 11.70 45.80	
	Gerekli olduğu için	n %	1 0.90 25.00	3 3.20 75.00	
	Toplam	n %	108 100.00	94 100.00	
Baba	Eğlenmesi için	n %	25 23.10 40.30	37 39.40	$\chi^2=9.91$ sd=5 P>.05
	Oyalandırması oynayıp vakit geçirmesi için	n %	24 22.20 60.00	16 17.00 40.00	
	Gelişimini desteklemek için	n %	33 30.60 64.70	18 19.10 35.30	
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	n %	- - -	1 1.10 100.00	
	Mutlu olması için	n %	15 13.90 48.40	16 17.00 51.60	
	Gerekli olduğu için	n %	11 10.20 64.70	6 6.40 35.30	
	Toplam	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	

Anne ve babaların bebeklerine oyuncak alma amaçlarının çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımları Tablo 5.1’de verilmiştir. Buna göre;

Annelerin cevapları dikkate alındığında çocuklarına oyuncak alma amaçları, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (5) = 3.06, p>.05$].

Annelerin kız çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı %19.40 iken, bu oran erkek çocuklarında % 24.50 olarak görülmektedir. Annelerin kız çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı % 27.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 24.50 olarak görülmektedir. Annelerin erkek çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı % 38.90 iken, bu oran kız çocuklarında % 36.20 olarak görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarına “kendisi de bu oyuncaklarla oynadığı için” oyuncak alma oranı % 0.9 iken bu amacın erkek çocuğu olan anneler tarafından belirtilmediği görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarına “mutlu olmaları için” oyuncak alma oranı % 12.00 iken bu oran erkek çocuklarında 11.70 olarak görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarına “gerekli olduğu için” oyuncak alma oranı % 0.90 iken bu oran erkek çocuklarında 3.20 olarak görülmektedir.

Babaların cevapları dikkate alındığında çocuklara oyuncak alma amacı ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2 (5) = 9.91, p>.05$].

Babaların kız çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı % 23.10 iken bu oran erkek çocuklarında 39.40 olarak görülmektedir.

Babaların kız çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı % 22.20 iken bu oran erkek çocuklarında 19.80 olarak görülmektedir.

Babaların erkek çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı % 30.60 iken bu oran kız çocuklarında 19.10 olarak görülmektedir.

Babaların erkek çocuklarına “kendisi de bu oyuncaklarla oynadığı için” oyuncak alma oranı % 0.5 iken bu amacın kız çocuğu olan anneler tarafından belirtilmediği görülmektedir.

Babaların kız çocuklarına “mutlu olmaları için” oyuncak alma oranı % 13.90 iken bu oran erkek çocuklarında 15.30 olarak görülmektedir.

Anne ve babaların bebeklerine oyuncak alma amaçlarının çocuğun yaşı değişkenine göre dağılımları Tablo 5.2’de verilmiştir. Buna göre ;

Annelerin cevapları dikkate alındığında çocuklara oyuncak alma amaçlarında çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2 (15) = 22.11, p>.05$].

1-6 ay arasında çocuğu olan annelerin çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranları % 15.20 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuğa sahip annelerde % 15.80’e, 13-18 ay arası çocuğa sahip annelerde % 20.40’a ve 19-24 ay arası çocuğu olan annelerde ise % 31.30’a yükselmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan annelerin çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı % 28.30 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 31.60, 13-18 ay arası çocuklarında % 22.20 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 25.00 olarak görülmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan annelerin çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı % 28.30 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 39.50, 13-18 ay arası çocuklarında % 46.30 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 35.90 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarını mutlu etme amaçlı oyuncak satın alma oranı 1-6 arası çocuğa sahip annelerde % 21.70 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuğa sahip annelerde % 13.20’ye, 13-18 ay arası çocuğa sahip annelerde % 9.30’a ve 19-24 ay arası çocuğu olan annelerde ise % 6.30’a inmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan annelerin çocuklarına “gerekli gördükleri için” oyuncak alma oranı % 6.50 iken bu oran 13-18 ay arası çocuklarında % 1.90 olarak görülmektedir.

İstatistiksel açıdan önemli bir farklılık olmasa da annelerin çocukların yaşı büyüdükçe (özellikle 13-18 ay çocuklarda) oyuncak çocuklarının gelişimini desteklemek için almaktadırlar. Bu durum çocuğun büyüdükçe çevresinde olup bitenlere karşı farkındalıklarının artması, becerilerinin gelişmesi, dönüt vermeye başlaması, nesne sürekliliğin başlaması ve annelerinde bunlardan etkilenecek gelişimsel amaçlı oyuncak satın alması olarak açıklanabilir.

Tablo 5.1’de babaların cevapları dikkate alındığında çocuklara oyuncak alma amaçlarında çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2 (15) = 24.36, p>.05$].

1-6 aylık çocuğu olan babaların çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı % 21.70 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 39.50, 13-18 ay arası çocuklarında % 29.60 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 32.80 olarak görülmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan babaların çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı % 15.20 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 23.70, 13-18 ay arası çocuklarında % 22.20 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 18.80 olarak görölmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan babaların çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı % 23.90 iken, bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 18.40, 13-18 ay arası çocuklarında % 33.30 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 23.40 olarak görölmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan babaların çocuklarına “mutlu olmaları için” oyuncak alma oranı % 17.40 iken bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 13.20, 13-18 ay arası çocuklarında % 13.00 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 17.20 olarak görölmektedir.

1-6 aylık çocuğu olan babaların çocuklarına “gerekli gördükleri için” oyuncak alma oranı % 21.70 iken bu oran 7-12 ay arası çocuklarında % 2.60, 13-18 ay arası çocuklarında % 1.90 ve 19-24 ay arası çocuklarında % 7.80 olarak görölmektedir.

Tablo 5.3

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Ebeveyn	Oyuncak Satın Alma Amacı		1. Çocuk	2. Çocuk	3. Çocuk ve +	Ki-Kare Testi
Anne	Eğlenmesi için	n %	26 22.00	15 27.30	3 10.30	$\chi^2= 14.92$ sd=10 P>.05
	Oyalandırması için	n %	23 19.50	18 32.70	12 41.40	
	Gelişimini desteklemek için	n %	52 44.10	16 29.10	8 27.60	
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	n %	1 0.8	-	-	
	Mutlu olması için	n %	13 11.00	5 9.10	6 20.70	
	Gerekli olduğu için	n %	3 2.5	1 1.80	-	
	TOPLAM	n %	118 100.00	55 100.00	29 100.00	
Baba	Eğlenmesi için	n %	37 31.40	21 38.20	4 13.80	$\chi^2= 13.55$ sd=10 P>.05
	Oyalandırması için	n %	22 18.60	13 23.60	5 17.20	
	Gelişimini desteklemek için	n %	29 24.60	13 23.60	9 31.00	
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	n %	1 0.80	-	-	
	Mutlu olması için	n %	21 17.80	5 9.10	5 17.20	
	Gerekli olduğu için	n %	8 6.80	3 5.50	6 20.70	
	TOPLAM	n %	118 100.00	55 100.00	29 100.00	

Anne ve babaların bebeklerine oyuncak alma amaçlarının çocuğun doğum sırası değişkenine göre dağılımları Tablo 5.3'te verilmiştir.

Tablo 5.3'te annelerin cevapları incelendiğinde, annelerin çocuklarına oyuncak alma amaçları ile çocuğun doğum sırası arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2 (10) = 14.92$, $p > .05$].

Annelerin birinci çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı % 22.00 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 27.30 ve üçüncü çocuklarında % 10.30 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı % 19.50 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 37.20 ve üçüncü çocuklarında % 41.40 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı % 44.10 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 29.10 ve üçüncü çocuklarında % 27.60 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarına “mutlu olmaları için” oyuncak alma oranı % 11.00 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 9.10 ve üçüncü çocuklarında % 20.70 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarına “gerekli olduğu için” oyuncak alma oranı % 2.50 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 1.80 olarak görülmektedir.

Bu oranlar annelerin birinci çocuklarına oyuncak satın alma amacı olarak oyuncakın gelişimsel faydasını, sonraki çocuklarında ise oyuncakların çocuklarını oyalama işlevini benimsediklerini göstermektedir. Bunun nedeni çocuk sayısı çoğaldıkça, annelerin ev işlerine ve kendilerine biraz zaman ayırabilmek için oyuncakları çocukları oyalayacak araçlar olarak görmeleri olabilir.

Tablo 5.2'de babaların cevaplarına bakıldığında babaların çocuklarına oyuncak alma amaçlarının çocuğun doğum sırasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2 (10) = 13.55$, $p > .05$].

Babaların birinci çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı % 31.40 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 38.20 ve üçüncü çocuklarında % 13.80 olarak görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı % 18.60 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 23.60 ve üçüncü çocuklarında % 17.20 olarak görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı % 24.60 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 23.60 ve üçüncü çocuklarında % 31.00 olarak görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarına “mütlü olmaları için” oyuncak alma oranı % 17.80 iken, bu oran ikinci çocuklarında 9.10 ve üçüncü çocuklarında % 17.20 olarak görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı % 6.80 iken, bu oran ikinci çocuklarında 5.50 ve üçüncü çocuklarında % 20.70 olarak görülmektedir.

Birinci çocuklarına sahip 2 anne-babanın oyuncak satın alma amaçlarının “kendilerinin de oyuncak oynamaları olduğunu belirtmeleri ilginç bir bulgudur.

Tablo 5.4

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Satın Alma Amaçlarının Dağılımı

Ebeveyn	Oyuncak Satın Alma Amacı	n %	İ. Ö.	O. Ö.	Y. Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Eğlenmesi için	n %	19 31.70	6 12.50	19 20.20	$\chi^2=23.40$ sd=10 P<.05
	Oyalanması için	n %	24 40.00	14 29.20	15 16.00	
	Gelişimini desteklemek için	n %	12 20.00	20 41.70	44 46.80	
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	n %	-	-	1 1.10	
	Mutlu olması için	n %	4 6.70	7 14.60	13 13.80	
	Gerekli olduğu için	n %	1 1.70	1 2.10	2 2.10	
	TOPLAM	n %	32 100.00	57 100.00	113 100.00	
Baba	Eğlenmesi için	n %	10 31.30	16 28.10	36 31.90	$\chi^2=15.43$ sd=10 P>.05
	Oyalanması için	n %	7 21.90	11 19.30	22 19.50	
	Gelişimini desteklemek için	n %	6 18.80	10 17.50	35 31.00	
	Bende Oyuncaklarla Oynarım	n %	-	-	1 0.90	
	Mutlu olması için	n %	3 9.40	14 24.60	14 12.40	
	Gerekli olduğu için	n %	6 18.80	6 10.50	5 4.40	
	TOPLAM	n %	32 100.00	57 100.00	113 100.00	

Anne ve babaların çocuklarına oyuncak alma amaçlarının anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 5.4'te verilmiştir.

Annelerin çocuklarına oyuncak alma amaçları annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. [$\chi^2(10) = 23.40, p < .05$] Buna göre;

Annelerin çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan annelerde % 31.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan annelerde % 12.50 ve yükseköğretim mezunu olan annelerde % 20.20 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan annelerde % 40.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan annelerde % 29.20’ye ve yükseköğretim mezunu olan annelerde % 16.00’a inmektedir. Bu veriler annelerin eğitim durumu azaldıkça oyuncak alma amacı olarak çocuklarının oyalanıp vakit geçirmesi amacının arttığını göstermektedir.

Annelerin çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan annelerde % 20.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan annelerde % 41.70’e ve yükseköğretim mezunu olan annelerde % 46.80’e yükselmektedir. Bu bulgu ise annelerin eğitim durumu yükseldikçe oyuncak alma amacı olarak çocuklarının gelişimlerine destekleme amacını daha yüksek oranda benimsediklerini göstermektedir.

Annelerin çocuklarına “mutlu olmaları için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan annelerde % 6.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan annelerde % 14.60 ve yükseköğretim mezunu olan annelerde % 13.80 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına “gerekli olduğu için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan annelerde % 1.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan annelerde % 2.10 ve yükseköğretim mezunu olan annelerde % 2.10 olarak görülmektedir.

Tablo 5.4’te babaların cevapları dikkate alındığında babaların çocuklarına oyuncak alma amaçlarının, babanın eğitim durumuna göre önemli farklılık oluşturmamaktadır [$\chi^2(10) = 15.43, p > .05$].

Babaların çocuklarına “eğlenmesi için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan babalarda % 31.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 28.10 ve yükseköğretim mezunu olan babalarda % 31.90 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına “oyalanması için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan babalarda % 21.90 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 19.30 ve yükseköğretim mezunu olan babalarda % 19.50 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına “gelişimini desteklemek için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan babalarda % 18.80 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 17.50 ve yükseköğretim mezunu olan babalarda 31.00 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına “mutlu olmaları için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan babalarda % 9.40 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 24.60 ve yükseköğretim mezunu olan babalarda % 12.40 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına “gerekli olduğu için” oyuncak alma oranı ilköğretim mezunu olan babalarda % 18.80 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 10.50 ve yükseköğretim mezunu olan babalarda % 4.40 olarak görülmektedir.

İstatistiksel önemli bir farklılık görülmemekle birlikte yüksek öğrenime sahip babaların çocuklarının gelişimini desteklemesi amacıyla oyuncak satın aldıklarını daha yüksek oranda belirtmeleri (İ. Ö. % 18.80, O. Ö. % 17.50, Y. Ö. % 31.00) önemli bir bulgudur. Anneler için de aynı yönde sonuçlar ortaya çıkması hangi alanda alınır alınsın üniversite eğitiminin çocuğun gelişimi ve eğitimi konusunda bilinç farklılığı yarattığı düşüncesini akla getirmektedir.

Tablo 6

Çocuğa Oyuncak Satın Alınamama Nedenlerinin Dağılımı

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınamama Nedenleri	n	%
Anne	Eşim İlgileniyor	2	100.00
	TOPLAM	2	100.00
Baba	Yaşı Küçük Olduğu İçin	5	29.40
	Zamanım Olmadığı İçin	4	23.50
	Eşim İlgileniyor	7	41.20
	Önemli Görmediğim İçin	1	5.90
	TOPLAM	17	100.00

Anne babaların çocuklarına oyuncak almama nedenlerinin dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde ankete katılan annelerden sadece 2 annenin çocuklarına oyuncak almadığı ve çocuklarına oyuncak almama nedenlerinin bu konuyla eşlerinin ilgilenmesi olduğu görülmektedir.

Buna göre oyuncak almama nedeni olarak çocuğun yaşının küçük olması gösteren babaların oranı % 29.40 iken, oyuncak almama nedeni olarak zamanının olmayışını gösteren babaların oranı % 23.50, oyuncak almama nedeni olarak bu konuyla eşinin ilgilendiği belirten babaların oranı % 41.20 ve oyuncak almama nedeni olarak bu işi önemli görmediğini belirten babaların oranı ise % 5.90 olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak

Ebeveyn	Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak	n %	Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Hatırlamıyorum	n %	6 5.60 66.70	3 3.20 33.30	$\chi^2=0.68$ sd=2 P>.05
	Çingirak	n %	65 60.20 53.30	57 60.60 46.70	
	Diğer oyuncaklar	n %	37 34.30 52.10	34 36.20 47.90	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	
Baba	Hatırlamıyorum	n %	24 22.20 70.60	10 10.60 29.40	$\chi^2=6.34$ sd=2 P<.05
	Çingirak	n %	38 35.20 45.20	46 48.90 54.80	
	Diğer oyuncaklar	n %	46 42.60 54.80	38 40.40 45.20	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	

Anne babaların çocuklarına aldığı ilk oyuncağın çocuğun cinsiyetine göre dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde, annelerin çocuğa ilk satın aldıkları oyuncanın çocuğun cinsiyetine göre önemli düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2 (2) = 0.68, p > 0.5$].

Buna göre çocuğuna aldığı ilk oyuncanın ne olduğunu hatırlamayan kız çocuğuna sahip annelerin oranı % 5.60, erkek çocuğuna sahip annelerin oranı ise % 3.20'dir. Çocuğuna ilk oyuncak olarak çingirak alan kız çocuğu olan annelerin oranı % 60.20, erkek çocuğu olan annelerin oranı ise % 60.60'dır. Çocuğuna ilk oyuncak olarak diğer türdeki oyuncakları seçen kız çocuğu olan annelerin oranı % 34.30 erkek çocuğu olan annelerin oranı % 36.20'dir.

Babaların çocuğa ilk satın aldıkları oyuncak, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2 (2) = 6.34, p < 0.5$].

Buna göre çocuğuna aldığı ilk oyuncanın ne olduğunu hatırlamayan kız çocuğuna sahip babaların oranı % 22.20, erkek çocuğu olan babaların oranı ise % 10.60'dır. Çocuğuna ilk oyuncak olarak çingirak alan kız çocuğu olan babaların oranı % 35.20, erkek çocuğu olan babaların oranı ise % 48.90'dur. Çocuğuna ilk oyuncak olarak diğer türdeki oyuncakları seçen kız çocuğu olan babaların oranı % 42.60, erkek çocuğu olan babaların oranı % 40.40'tür.

Bu bulgulara dayanarak erkek çocuğu olan babaların çocuklarına aldıkları ilk oyuncayı hatırlamama düzeylerinin, kız çocuğu olan babalardan daha düşük olduğu saptanmaktadır. Bu durumu babaların erkek çocuklarına olan düşkünlüğüne bağlamak mümkün olabilir. Yine erkek çocuğu olan babaların ilk oyuncak olarak çingirak seçme oranlarının kız çocuğu olan babalara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunda en önemli faktör kız çocuğu denince (cinsiyet faktöründen) dolayı akla ilk gelen oyuncanın "bebek" olması gösterilebilir (Yavuzer, 1996; Onur ve başk., 1997).

Tablo 7.1

Annenin Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak

Ebeveyn	Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak	n %	İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Hatırlamıyorum	n	4	4	1	$\chi^2=6.81$ sd=4 P>.05
		%	6.70	8.30	1.10	
	Çıngırak	n	36	24	62	
		%	60.00	50.00	66.00	
	Diğer oyuncaklar	n	20	20	31	
		%	33.30	41.07	33.00	
	TOPLAM	n	60	48	94	
		%	100.00	100.00	100.00	
Baba	Hatırlamıyorum	n	12	11	11	$\chi^2=15.66$ sd=4 P<.01
		%	37.50	19.30	9.70	
	Çıngırak	n	9	20	55	
		%	28.10	35.10	48.70	
	Diğer oyuncaklar	n	11	26	47	
		%	34.40	45.60	41.60	
	TOPLAM	n	32	57	113	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına aldığı ilk oyuncağın anne babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 7.1'de verilmiştir.

Tablo 7.1 incelendiğinde, annelerin çocuğa aldıkları ilk oyuncakta annenin eğitim durumu açısından anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2(4) = 6.81$, $p > .05$]. Buna göre aldığı ilk oyuncağın ne olduğunu hatırlamayan ve ilköğretim mezunu olan annelerin oranı % 6.70, ortaöğretim mezunu olan annelerin % 8.30 ve yükseköğretim mezunu olan annelerin %1.10'dur. Çocuğuna ilk oyuncak olarak çıngırak alan ve ilköğretim mezunu olan annelerin oranı % 60.00, ortaöğretim mezunu olan annelerin oranı % 50.00 ve yükseköğretim mezunu annelerin oranı ise % 66.00'dır. Çocuğuna ilk oyuncak olarak diğer türdeki oyuncakları seçen ve ilköğretim mezunu olan annelerin oranı % 33.30, ortaöğretim mezunu olan annelerin oranı % 41.70 ve yükseköğretim mezunu olan annelerin ise % 33.00'dır.

Tablo 7.1 incelendiğinde babaların çocuğa aldıkları ilk oyuncak eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(4) = 15.66$, $p < .01$]. Buna göre aldığı ilk oyuncağın ne olduğunu

hatırlamayan ve ilköğretim mezunu olan babaların oranı % 37.50 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 19.30'a ve yükseköğretim mezunu olan babalarda % 9.70'e inmektedir. Bu oranlar babaların eğitim düzeyinin artmasıyla çocuklarına aldıkları ilk oyuncacı hatırlama düzeylerinin de arttığını göstermektedir. Çocuğuna ilk oyuncak olarak çingirak alan ve ilköğretim mezunu olan babaların oranı % 28.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu olan babalarda % 35.10'a ve yükseköğretim mezunu babalarda % 48.70'e yükselmektedir. Bu oranlar babaların eğitim durumlarının yükselmesiyle çocuklarına ilk oyuncak olarak çingiracı seçme düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir. Çingirak yaşamın ilk aylarından itibaren bebeğin gelişiminde önemli işlevlere sahip bir "ilk oyuncak" tır. Bunun öğrenim düzeyi arttıkça yükselen oranlarda aileler tarafından biliniyor olması sevindiricidir. Ek olarak, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe bebek için en uygun ilk oyuncak olan çingiracı ilk oyuncak olarak satın alma oranlarının da artması alınan eğitimin babanın bilinç düzeyine olumlu yönde katkı sağladığını düşündürmektedir. Çünkü bebekler canlı renkleri olan, ses çıkartan, kolayca tutabilecekleri ve ağızlarına götürebilecekleri oyuncakları çok severler. Bu niteliklerin hepsini çingirakta bulmak mümkündür.

Çocuğuna ilk oyuncak olarak diğer türdeki oyuncakları seçen ve ilköğretim mezunu olan babaların oranı % 34.40 ve ortaöğretim mezunu olan babaların oranı % 45.60 ve yükseköğretim mezunu olan babaların ise % 41.60'tır.

Tablo 7 ve 7.1'de çocuğa ilk satın alınan oyuncacın, çocuğun cinsiyeti ve anne-babanın eğitim durumu değişkenlerine göre dağılımı verilmiştir. Anne-babaların aldığı oyuncacı hatırlamamaları ve ilk oyuncak olarak çingirak almaları dışında kalan ebeveynler, çok sayıda oyuncak ismi belirtmişlerdir. İstatistik değerler açısından çok anlamsız kalan bu oyuncak oranları diğer oyuncaklar başlığı altında toplandıktan sonra veriler analiz edilmiş ve yukarıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 8

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı	n %	Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Doğumdan Önce	n	59	56	$\chi^2=0.53$ sd=2 P>.05
		%	54.60	59.60	
			51.30	48.70	
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n	28	21	
		%	25.90	22.30	
			57.10	42.92	
	Üç Aydan Sonra	n	21	17	
		%	19.40	18.10	
			55.30	44.70	
	TOPLAM	n	108	94	
		%	100.00	100.00	
			53.50	46.50	
Baba	Doğumdan Önce	n	44	51	$\chi^2=1.86$ sd=2 P>.05
		%	47.30	57.30	
			46.31	53.69	
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n	32	24	
		%	34.40	27.00	
			57.14	42.86	
	Üç Aydan Sonra	n	17	14	
		%	18.30	15.70	
			54.84	45.16	
	TOPLAM	n	93	89	
		%	100.00	100.00	
			51.10	48.90	

Anne babaların çocuklarına ilk oyunağını alma zamanlarının, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde annelerin cevaplarına göre çocuğun ilk oyunağının alınma zamanı çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (2) = 0.53$, $p > .05$].

Annelerin kız çocuklarına ilk oyunağı almak için doğum öncesini tercih etme oranı % 54.60 iken bu oran erkek çocuklarında % 59.60 olarak görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarına ilk oyuncacı almak için doğumdan sonraki ilk üç ayı tercih etme oranı % 25.90 iken, bu oranin erkek çocuklarında % 22.30 olduğu görölmektedir.

Annelerin kız çocuklarına ilk oyuncacı almak için doğumdan üç ay sonrasını tercih etme oranı % 19.40 iken, bu oranin erkek çocuklarında % 18.10 olduğu görölmektedir.

Babalarında çocuğun ilk oyuncacını alma zamanı, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$\chi^2 (2) = 1.86, p > .0.5$].

Babaların kız çocuklarına ilk oyuncacı almak için doğum öncesini tercih etme oranı % 47.30 iken, bu oran erkek çocuklarında % 57.30 olarak görölmektedir.

Babaların kız çocuklarına ilk oyuncacı almak için doğumdan sonraki ilk üç ayı tercih etme oranı % 34.40 iken, bu oranin erkek çocuklarında % 27.00 olduğu görölmektedir.

Babaların kız çocuklarına ilk oyuncacı almak için doğumdan üç ay sonrasını tercih etme oranı % 18.30 iken, bu oranin erkek çocuklarında % 15.70 olduğu görölmektedir.

Anne-babaların büyük çoğunluğunun çocuklarının ilk oyuncacını doğmadan önce ve doğduktan sonra ilk üç ayda aldıkları görölmektedir. Anne-babaların çocuk doğmadan önce ona ait hazırlıklarda hevesli olmaları, günümüz ebeveynlerinin oyuncacın öneminin daha fazla bilincinde olmaları bu bulgulara ulaşılmasının nedenleri arasında gösterilebilir.

Tezel Şahin'in (1993) araştırmasında da benzer bilgilere ulaşılmış ve çocuklarının cinsiyetine göre annelerin çocuklarına ilk oyuncacı alma zamanları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Aynı araştırmada, kız ve erkek çocuklarına doğmadan önce oyuncak alınması oranları kız çocuklarında % 31.36, erkek çocuklarında % 32.58 iken, bu çalışmada söz konusu oranların daha yüksek olduğu görölmektedir. Bu durum günümüzde annelerin çocuklarına doğmadan önce oyuncak alma oranlarının, 1993 yılına nazaran arttığının göstergesidir.

Tablo 8.1

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı	n %	Birinci	İkinci	Üçüncü ve +	Ki-Kare Testi
Anne	Doğumdan Önce	n %	82 69.50	19 34.50	14 48.30	$\chi^2=25.91$ sd=4 P<.05
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n %	18 15.30	25 45.50	6 20.70	
	Üç Aydan Sonra	n %	18 15.30	11 20.00	9 31.00	
	TOPLAM	n %	118 100.00	55 100.00	29 100.00	
Baba	Doğumdan Önce	n %	73 65.80	15 30.60	7 31.80	$\chi^2=21.45$ sd=4 P<.01
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n %	23 20.70	23 46.90	10 45.50	
	Üç Aydan Sonra	n %	15 13.50	11 22.40	5 22.70	
	TOPLAM	n %	111 100.00	49 100.00	22 100.00	

Anne babaların çocuklarına ilk oyunağı alma zamanlarının, çocuğun doğum sırası değişkenine göre dağılımları Tablo 8.1’de verilmiştir.

Tablo 8.1’de, annelerin çocuğuna ilk oyunağını alma zamanı çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(4)=25.91$, $p<.05$]. Tablo incelendiğinde;

Annelerin birinci çocuklarına ilk oyunağı almak için doğum öncesini tercih etme oranı % 69.50 iken bu oran ikinci çocuklarda % 34.50 ve üçüncü çocuklarda % 48.50 olarak görülmektedir.

Annelerin ilk oyunağı almak için doğumdan sonraki ilk üç ayı tercih etme oranı birinci çocuklarında % 15.30 iken, bu oran ikinci çocuklarda % 45.50 ve üçüncü çocuklarda % 20.70 olarak görülmektedir.

Annelerin ilk oyuncağı almak için doğumdan üç ay sonrasını tercih etme oranı birinci çocuklarında % 15.30 iken, bu oran ikinci çocuklarda % 20.0 ve üçüncü çocuklarda % 31.00 olarak görülmektedir.

Babalarında çocuğuna ilk oyuncağını alma zamanı, çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (4) = 21.45, p < .01$]. Tablo incelendiğinde;

Babaların birinci çocuklarına ilk oyuncağı almak için doğum öncesini tercih etme oranı % 65.80 iken bu oran ikinci çocuklarda % 30.60 ve üçüncü çocuklarda % 31.80 olarak görülmektedir.

Babaların ilk oyuncağı almak için doğumdan sonraki ilk üç ayı tercih etme oranı birinci çocuklarında % 20.70 iken bu oran ikinci çocuklarda % 46.90 ve üçüncü çocuklarda % 45.50 olarak görülmektedir.

Babaların ilk oyuncağı almak için doğumdan üç ay sonrasını tercih etme oranı birinci çocuklarında % 13.50 iken bu oran ikinci çocuklarda % 22.40 ve üçüncü çocuklarda % 22.70 olarak görülmektedir.

Bu değerlere bakılarak anne-babaların ikinci ve üçüncü çocuklarına oranla birinci çocukları için ilk oyuncağı almada daha erken zamanları tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır. İlk çocuğun verdiği heyecan ve getirdiği heves, ilk çocuğa her türlü imkanı verebilme isteği ile sonraki çocuklardaki kanıksama ve sonraki çocukların ilk çocukların oyuncakları ile de oynayabilme şanslarının olmasından dolayı bu bulgular ortaya çıkmış olabilir.

Tezel Şahin'in (1993) araştırmasında, anne-babaların çocuklarına ilk oyuncakları alma zamanlarının, çocukların doğum sırasına göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Söz konusu araştırmada çocukların kaçınıcı çocuk olduğuna bakılmaksızın anne-babaların ilk oyuncağı doğmadan önce veya ilk beş ayda aldıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Tablo 8.2

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı		İlk Ö	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Doğumdan Önce	n	27	25	63	$\chi^2=12.08$ sd=4 P<.05
		%	45.00	52.10	67.00	
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n	21	9	19	
		%	35.00	18.80	20.20	
	Üç Aydan Sonra	n	12	14	12	
		%	20.00	29.20	12.80	
	TOPLAM	n	60	48	94	
		%	100.00	100.00	100.00	
Baba	Doğumdan Önce	n	7	16	72	$\chi^2=22.14$ sd=4 P<.01
		%	30.40	32.00	66.10	
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n	9	21	26	
		%	39.10	42.00	23.90	
	Üç Aydan Sonra	n	7	13	11	
		%	30.40	26.00	10.10	
	TOPLAM	n	23	50	109	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına ilk oyunağı alma zamanlarının, anne babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 8.2’de verilmiştir.

Tablo 8.2, annelerin çocuğuna ilk oyunağını alma zamanı annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(4)= 12,08$, $p<. 0.5$]. Buna göre;

Çocuğun ilk oyunağını almak için doğum öncesini tercih eden ilköğretim düzeyindeki annelerin oranı % 45.00 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki annelerde % 52.10’a, yüksek öğrenim düzeyindeki annelerde % 67.00’a yükselmektedir.

Çocuğunun ilk oyunağını almak için doğum sonrası ilk üç ayı tercih eden ilköğretim düzeyindeki annelerin oranı % 35.00 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki annelerde % 18.80, yüksek öğrenim düzeyindeki annelerde % 20.20 olarak görülmektedir.

Çocuğunun ilk oyuncağını almak için doğumdan üç ay sonrasını tercih eden ilköğretim düzeyindeki annelerin oranı % 20.00 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki annelerde % 29.20, yüksek öğrenim düzeyindeki annelerde % 12.80 olarak görülmektedir.

Babaların da çocuğuna ilk oyuncağını alma zamanı, babaların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(4) = 22.14, p < .01$]. Buna göre;

Çocuğun ilk oyuncağını almak için doğum öncesini tercih eden ilköğretim düzeyindeki babaların oranı % 30.40 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki babalarda % 32.00'a ,yüksek öğrenim düzeyindeki babalarda ise % 66.10' a yükselmektedir.

Çocuğunun ilk oyuncağını almak için doğum sonrası ilk üç ayı tercih eden ilköğretim düzeyindeki babaların oranı % 39.10 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki babalarda % 42.00, yüksek öğrenim düzeyindeki babalarda % 23.90 olarak görülmektedir.

Çocuğunun ilk oyuncağını almak için doğumdan üç ay sonrasını tercih eden ilköğretim düzeyindeki babaların oranı % 30.40 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki babalarda % 26.00, yüksek öğrenim düzeyindeki babalarda % 10.10 olarak görülmektedir.

Bu oranlar anne-babaların eğitim seviyelerinin artmasıyla birlikte, çocuklarının ilk oyuncaklarını doğmadan önce alma, eğitim seviyesi düştükçe ilk oyuncağı daha geç alma eğilimlerinin artmakta olduğunu göstermektedir. Buna sebep olarak, anne-babaların aldıkları eğitim vasıtasıyla, oyuncakların çocuklar için erken yaşlarda da gerekli olduğu bilgisine ulaşmış olabilmeleri ve çocuk doğmadan önce uyarıcı çevreyi hazırlama istekleri gösterilebilir.

Tablo 8.3

Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Çocuğun İlk Oyuncasının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun İlk Oyuncasının Alınma Zamanı		500 ve -	501-1000	1001-1500	1500 ve +	Ki-Kare Testi
Anne	Doğumdan Önce	n	8	28	52	27	$\chi^2=29.59$ sd=6 P<.05
		%	23.50	48.30	71.20	73.00	
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n	13	19	10	7	
		%	38.20	32.80	13.70	18.90	
	Üç Aydan Sonra	n	13	11	11	3	
Baba		%	38.20	19.00	15.10	8.10	
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
	Doğumdan Önce	n	6	22	43	24	$\chi^2=23.97$ sd=6 P<.01
		%	21.40	42.30	62.30	72.70	
	Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda	n	12	18	19	7	
		%	42.90	34.60	27.50	21.20	
	Üç Aydan Sonra	n	10	12	7	2	
		%	35.70	23.10	10.10	6.10	
	TOPLAM	n	28	52	69	33	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına ilk oyuncası alma zamanlarının, ailenin aylık toplam gelir durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 8.3'te verilmiştir.

Tablo 8.3 annelerin cevapları dikkate alınarak incelendiğinde, ailenin aylık toplam gelirine göre çocuğun ilk oyuncasının alınma zamanı anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2 (6) = 29.59$, $p < .05$]. Buna göre ;

Çocuklarına ilk oyuncası doğmadan alan ve aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan annelerin oranı % 23.50 iken, bu oran aylık geliri 501 milyon ve bir milyar arasında olan annelerde % 48.30'a, aylık toplam geliri 1 milyar bir milyon ve 1,5 milyar arasında olan annelerde % 71.20'ye ve aylık toplam geliri 1.5 milyardan üzerinde olan annelerde % 73.00' a yükselmektedir. Bu oranlar ailenin toplam aylık geliri yükseldikçe, annelerin çocuklarına doğumdan önce oyuncak alma düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir.

Çocuklarına ilk oyuncası çocuk doğduktan sonra ilk üç ayda alan ve aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan annelerin oranı % 38.20 iken, bu oran aylık geliri 501 milyon ve bir milyar

arasında olan annelerde % 32.80, aylık toplam geliri 1 milyar bir milyon ve 1,5 milyar arasında olan annelerde % 13.70 ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan annelerde % 18.90 olarak görülmektedir.

Çocuklarına ilk oyuncacı doğumdan üç ay sonrasında alan ve aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan annelerin oranı % 38.20 iken, bu oran aylık geliri 501 milyon ve bir milyar arasında olan annelerde % 19.0'a, aylık toplam geliri 1 milyar bir milyon ve 1,5 milyar arasında olan annelerde % 15.10'a ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan annelerde ise % 8.10'a inmektedir.

Tablo 8.3 babaların cevapları dikkate alınarak incelendiğinde, ailenin aylık toplam gelirine göre çocuğun ilk oyuncacının alınma zamanı anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2 (6) = 23.97, p < .01$]. Buna göre;

Çocuklarına ilk oyuncacı doğmadan alan ve aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan babaların oranı % 21.40 iken, bu oran aylık geliri 501 milyon ve bir milyar arasında olan babalarda % 42.30'a, aylık toplam geliri 1 milyar bir milyon ve 1,5 milyar arasında olan babalarda % 62.30'a ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan babalarda % 72.70'e yükselmektedir. Bu oranlar ailenin toplam aylık geliri yükseldikçe, babaların çocuklarına doğumdan önce oyuncak alma düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir.

Çocuklarına ilk oyuncacı çocuk doğduktan sonra ilk üç ayda alan ve aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan babaların oranı % 42.90 iken, bu oran aylık geliri 501 milyon ve bir milyar arasında olan babalarda % 34.60'a, aylık toplam geliri 1 milyar bir milyon ve 1,5 milyar arasında olan babalarda % 27.50'ye ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan babalarda % 21.20'ye inmektedir.

Çocuklarına ilk oyuncacı doğumdan üç ay sonrasında alan ve aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan babaların oranı % 35.70 iken, bu oran aylık geliri 501 milyon ve bir milyar arasında olan babalarda % 23.10'a, aylık toplam geliri 1 milyar bir milyon ve 1,5 milyar arasında olan babalarda % 10.10'a ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan babalarda ise % 6.10'a inmektedir.

Ailenin gelirinin artmasıyla çocuğa ilk oyuncacın doğmadan önce satın alma oranları da belirgin bir şekilde artmaktadır. Bu sonuç, genel olarak ailenin gelir düzeyinin yüksekliğinin eğitim durumunun yüksekliğine paralel seyretmesi, dolayısıyla yüksek eğitim ve gelir düzeyine sahip ailelerin bebekler için gelişimsel olarak gerekli uyaranların bilincinde oldukları düşüncesini akla getirmektedir.

Tablo 9

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı	n %	Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	1-3 ay Öncesi	n %	56 51.90 50.90	54 57.40 49.10	$\chi^2=0.81$ sd=2 P>.05
	4-6 ay Öncesi	n %	36 33.30 58.10	26 27.70 41.90	
	7-9 ay Öncesi	n %	16 14.80 53.30	14 14.90 46.70	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	
Baba	1-3 ay Öncesi	n %	77 84.60 49.00	80 90.90 51.00	$\chi^2=2.00$ sd=2 P>.05
	4-6 ay Öncesi	n %	12 13.20 66.70	6 6.80 33.30	
	7-9 ay Öncesi		2 2.20 50.00	2 2.30 50.00	
	TOPLAM	n %	91 100.00 50.80	88 100.00 49.20	

Anne babaların çocuklarına ilk oyunağını alma zamanlarının, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 annelerin cevaplarına açısından incelendiğinde, çocuğun son oyunağının alınma zamanı ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2(2) = 0.81$, $p > 0.5$]. Buna göre;

Annelerin çocuğun son oyuncağını 1-3 ay önce alma oranları kız çocuklarında % 51.90 iken, bu oran erkek çocuklarında % 57.40 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyuncağını 4-6 ay önce alma oranları kız çocuklarında % 33.30 iken, bu oran erkek çocuklarında % 27.70 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları kız çocuklarında % 14.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 14.90 olarak görülmektedir.

Tablo 8 babaların cevaplarına açısından incelendiğinde çocuğun son oyuncağının alınma zamanı ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2(2) = 2.00$, $p > 0.5$]. Buna göre;

Babaların çocuğun son oyuncağını 1-3 ay önce alma oranları kız çocuklarında % 84.60 iken, bu oran erkek çocuklarında % 90.90 olarak görülmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 4-6 ay önce alma oranları kız çocuklarında % 13.20 iken, bu oran erkek çocuklarında % 6.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları kız çocuklarında % 2.20 iken, bu oran erkek çocuklarında % 2.30 olarak görülmektedir.

Bu bulgular anne-babaların çocuklarına oyuncak satın alma zamanlarında cinsiyetin etkili olmadığını göstermektedir. Anne-babaların çocuklarına en son oyuncak satın aldıkları tarihin cinsiyete göre farklılaşmaması, oyuncak satın alma davranışlarında cinsiyet ayrımcılığına gitmedikleri düşüncesini akla getirmektedir.

Tablo 9.1

Çocuğun Yaşına Göre Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı	n %	1-6 Aylık	7-12 Aylık	13-18 Aylık	19-24 Aylık	Ki-Kare Testi
Anne	1-3 ay Öncesi	n %	46 100.00	33 86.80	20 37.00	11 17.20	$\chi^2=145.68$ sd=6 P<.05
	4-6 ay Öncesi	n %	-	5 13.20	34 63.00	23 35.90	
	7-9 ay Öncesi	n %	-	-	-	30 46.90	
	TOPLAM	n %	46 100.00	38 100.00	54 100.00	64 100.00	
Baba	1-3 ay Öncesi	n %	35 100.00	32 88.90	42 84.00	48 82.80	$\chi^2=9.25$ sd=6 P>.05
	4-6 ay Öncesi	n %	-	4 11.10	7 14.00	7 12.10	
	7-9 ay Öncesi	n %	-	-	1 2.00	3 5.20	
	TOPLAM	n %	35 100.00	36 100.00	50 100.00	58 100.00	

Anne babaların çocuklarına son oyunağı alma zamanlarının, çocuğun yaşı değişkenine göre dağılımları Tablo 9.1’de verilmiştir.

Tablo 9.1’de annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyunağının alma zamanı çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (6)= 145.68, p<. 05$] . Buna göre;

Annelerin çocuğun son oyunağını 1-3 ay önce alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 100.00 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 86.80’e, 13-18 ay çocuklarında % 37.00’a ve 19-24 ay çocuklarında % 17.20’ye inmektedir.

Annelerin çocuğun son oyunağını 4-6 ay önce alma oranları 7-12 ay çocuklarında % 13.20 iken, bu oran 13-18 ay çocuklarında 63.00 ve 19-24 ay çocuklarında % 35.90 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyunağını 7-9 ay önce alma oranları 19-24 ay çocuklarında % 46.90 oranında görülmektedir.

Tüm bu bulgulara göre annelerin çocuklarına en son oyuncak satın alma tarihinin çocuklarının yaşı büyüdükçe daha geriye gitmekte olduğu söylenebilir.

Tablo 9.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyuncağının alınma zamanı çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$\chi^2(6) = 9.25, p > .05$] Buna göre;

Babaların çocuğun son oyuncağını 1-3 ay önce alma oranları 1-6 aylık çocuklarında % 100.00 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 88.90, 13-18 aylık çocuklarında 84.00 ve 19-24 aylık çocuklarında % 82.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 4-6 ay önce alma oranları 7-12 aylık çocuklarında % 11.10 iken, bu oran 13-18 aylık çocuklarında 14.00 ve 19-24 aylık çocuklarında % 12.10 olarak görülmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları 13-19 aylık çocuklarında % 2.00 iken, bu oran 19-24 aylık çocuklarında % 5.20 olarak görülmektedir.

Tablo 9.1 anne ve babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun yaşı büyüdükçe en son oyuncakları genelde babaların satın aldığı görülmektedir. Bu durum çocukların yaşı büyüdükçe, annelerin eve daha çok kapandığı ve oyuncakların daha çok babalar tarafından satın alındığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9.2

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı	n %	Birinci	İkinci	Üçüncü ve +	Ki-Kare Testi
Anne	1-3 ay Öncesi	n %	63 53.40	29 52.70	18 62.10	$\chi^2=1.67$ sd=4 P>.05
	4-6 ay Öncesi	n %	35 29.70	19 34.50	8 27.60	
	7-9 ay Öncesi	n %	20 16.90	7 12.70	3 10.30	
	TOPLAM	n %	118 100.00	55 100.00	29 100.00	
Baba	1-3 ay Öncesi	n %	102 92.70	40 83.30	15 71.40	$\chi^2=13.29$ sd=4 P<.01
	4-6 ay Öncesi	n %	6 5.50	8 16.70	4 19.00	
	7-9 ay Öncesi	n %	2 1.10	-	2 9.50	
	TOPLAM	n %	111 100.00	49 100.00	22 100.00	

Anne babaların çocuklarına son oyunağı alma zamanlarının, çocuğun doğum sırası değişkenine göre dağılımları Tablo 9.2'de verilmiştir.

Tablo 9.2 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyunağının alınma zamanı çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2(4) = 1.67$, $p > .05$] Buna göre;

Annelerin çocuğun son oyunağını 1-3 ay önce alma oranları birinci çocuklarında % 53.40 iken, bu oran ikinci çocuklarda % 52.70, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 62.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyunağını 4-6 ay önce alma oranları birinci çocuklarında % 29.70 iken bu oran ikinci çocuklarda % 34.50, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 27.60 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları birinci çocuklarında % 16.90 iken, bu oran ikinci çocuklarında %12.70, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 10.30 olarak görülmektedir.

Tablo 9.2 babaların cevapları açısından incelendiğinde ise çocuğun son oyuncağının alınma zamanı çocuğun doğum sırasına göre arasında anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (4) = 13.29$, $p < .01$].

Babaların çocuğun son oyuncağını 1-3 ay önce alma oranları birinci çocuklarında % 92.70 iken, bu oran ikinci çocuklarda % 83.30'a, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında ise % 71.40'a inmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 4-6 ay önce alma oranları birinci çocuklarında % 5.50 iken, bu oran ikinci çocuklarda % 16.70'e, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında ise % 19.90'a yükselmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları birinci çocuklarında % 1.10 iken, bu oran üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 9.50'ye yükselmektedir.

Tüm bu oranlar dikkate alındığında, babaların birinci çocuklarına son oyuncaklarını alma zamanlarının daha yakın tarihlerde gerçekleştirdikleri ve çocuk sayısı arttıkça oyuncak alma zaman aralığının uzadığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum annelerde farklılık göstermezken, babaların bu tutumu ikinci ve sonraki çocuklarında, ilk çocukta yaşadıkları hevesi kaybetmeleri ve çocuk sayısı çoğaldıkça oyuncak satın alma işini annelere bıraktıkları ya da babaların sonraki çocukların, ilk çocuğun oyuncakları ile oynaması düşüncesini taşıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9.3

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı	n %	İlk Ö	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	1-3 ay Öncesi	n	32	27	51	$\chi^2=0.93$ sd=4 P>.05
		%	53.30	56.30	54.30	
	4-6 ay Öncesi	n	17	15	30	
		%	28.30	31.30	31.90	
	7-9 ay Öncesi	n	11	6	13	
		%	18.30	12.50	13.80	
	TOPLAM	n	60	48	94	
		%	100.00	100.00	100.00	
Baba	1-3 ay Öncesi	n	15	42	100	$\chi^2=13.62$ sd=4 P<.01
		%	68.20	85.70	92.60	
	4-6 ay Öncesi	n	5	7	6	
		%	22.70	14.30	5.60	
	7-9 ay Öncesi	n	2	-	2	
		%	9.10		1.90	
	TOPLAM	n	22	49	108	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına son oyuncacı alma zamanlarının, anne babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 9.3'te verilmiştir.

Tablo 9.3 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyunağının anne tarafından alınma zamanında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. [$\chi^2(4)=0.93$, $p>.05$] Buna göre;

Annelerin çocuğun son oyunağını 1-3 ay önce alma oranları ilköğretim düzeyindeki annelerde % 53.0 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki annelerde % 56.30 ve yükseköğretim düzeyindeki annelerde % 54.30 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyunağını 4-6 ay önce alma oranları ilköğretim düzeyindeki annelerde % 28.30 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki annelerde % 31.30 ve yükseköğretim düzeyindeki annelerde % 31.90 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları ilköğrenim düzeyindeki annelerde % 18.30 iken, bu oran ortaöğretim düzeyindeki annelerde % 12.50 ve yükseköğrenim düzeyindeki annelerde % 13.80 olarak görülmektedir.

Tablo 9.3 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyuncağının baba tarafından alınma zamanında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmektedir [$\chi^2(4) = 13.62, p < .0.1$]. Buna göre;

Babaların çocuğun son oyuncağını 1-3 ay arasında değişen bir zaman öncesinde alma oranları ilköğrenim düzeyindeki babalarda % 68.20 iken, bu oran ortaöğrenim düzeyindeki babalarda % 85.70'e ve yükseköğrenim düzeyindeki babalarda % 92.60'a yükselmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 4-6 ay arasında değişen bir zaman öncesinde alma oranları ilköğrenim düzeyindeki babalarda % 22.70 iken bu oran ortaöğrenim düzeyindeki babalarda % 14.30'a ve yükseköğrenim düzeyindeki babalarda % 5.60'a inmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 7-9 ay arasında değişen bir zaman öncesinde alma oranları ilköğrenim mezunu babalarda % 9.10 iken, bu oran yükseköğrenim mezunu babalarda % 1.90 olarak görülmektedir.

Tüm bu bulgular ışığında babaların eğitim düzeyleri arttıkça, çocuklarına son oyuncağı alma tarihleri yaklaşmakta, eğitim seviyesi düştükçe fazlaşmakta olduğu görülmektedir. Bunun sebebi eğitim seviyesi yüksek olan babaların oyuncağın gerekliliğinin bilincinde olmaları, bu yüzden de çocuklarına daha sık ve düzenli aralıklarla oyuncak satın almaları olarak gösterilebilir.

Tablo 9.4

Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Çocuğun Son Oyunağının Alınma Zamanı

Ebeveyn	Çocuğun İlk Oyunağının Alınma Zamanı	n %	500 ve -	501-1000	1001-1500	1500 ve +	Ki-Kare Testi
Anne	1-3 ay Öncesi	n	20	24	46	20	$\chi^2=8.30$ sd=6 P>.05
		%	58.80	41.40	63.00	54.10	
	4-6 ay Öncesi	n	8	22	21	11	
		%	23.50	37.90	28.80	29.70	
	7-9 ay Öncesi	n	6	12	6	6	
		%	17.60	20.70	8.20	16.20	
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
Baba	1-3 ay Öncesi	n	20	41	65	31	$\chi^2=12.10$ sd=6 P>.05
		%	76.90	78.80	95.60	93.90	
	4-6 ay Öncesi	n	5	9	2	2	
		%	19.20	17.30	2.90	6.10	
	7-9 ay Öncesi	n	1	2	1	-	
		%	3.80	3.80	1.50	-	
	TOPLAM	n	26	52	68	33	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına son oyunağı alma zamanlarının, ailenin aylık toplam gelir durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 9.4'te verilmiştir.

Tablo 9.4 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyunağının anne tarafından alınma zamanı ailenin aylık toplam gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$\chi^2(6)=8.30$, $p>.05$] Buna göre;

Annelerin çocuğun son oyunağını 1-3 ay önce alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 58.80 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 41.40, 1 milyar 1 milyon ve 1,5 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 63.00 ve aylık toplam geliri 1.5 milyanın üzerinde olan ailelerde % 54.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyunağını 4-6 ay önce alma oranları ailenin aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan annelerde % 23.5 iken, bu oran ailesi 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip annelerde % 37.9, 1 milyar 1 milyon ve 1,5 milyar arası aylık toplam gelire sahip

annelerde % 28.8 ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan annelerde % 29.7 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 17.60 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 20.70, 1 milyar 1 milyon ve 1,5 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 8.20 ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 16.20 olarak görülmektedir.

Tablo 9.4 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun son oyuncağının baba tarafından alınma zamanı ailenin aylık toplam gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$\chi^2(6) = 12.10, p > 0.5$]. Buna göre;

Babaların çocuğun son oyuncağını 1-3 ay önce alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 76.90 iken, bu oran ailesi 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 78.80, 1 milyar 1 milyon ve 1,5 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 95.60 ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 93.90 olarak görülmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 4-6 ay önce alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 19.20 iken, bu oran ailesi 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 17.30, 1 milyar 1 milyon ve 1,5 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 2.90 ve aylık toplam geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 6.10 olarak görülmektedir.

Babaların çocuğun son oyuncağını 7-9 ay önce alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 3.80 iken bu oran ailesi 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 3.80 ve 1 milyar 1 milyon ve 1,5 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 1.50 olarak görülmektedir.

Ailenin gelir durumu ile çocuğun son oyuncağının alınma zamanı arasında anlamlı fark olmasa da, ailenin gelir seviyesi arttıkça son oyuncağı alma zaman aralığı kısalmaktadır. Bu da ailelerin ekonomik kaygısı olmadığından dolayı, çocuklarına daha sık oyuncak almaları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9, 9.1, 9.2, 9.3 ve 9.4'te çocuğun son oyuncağının alınma zamanının çeşitli değişkenlere göre dağılımı verilmiştir. Bu bulgulardan, çocuğun yaşı büyüdükçe babaların oyuncak satın almaya yönelmesi, gelir düzeyi arttıkça ailelerin daha yakın tarihte alması gibi önemli sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Tablo 10

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı	n %	Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Ayda bir	n	25	20	$\chi^2=10.48$ sd=3 P<.05
		%	23.10	21.30	
			55.60	44.40	
	Ayda birden çok	n	5	10	
		%	4.60	10.60	
			33.30	66.70	
	Üç ayda bir	n	22	6	$\chi^2=1.83$ sd=3 P>.05
		%	20.40	6.40	
	Değişken aralıklarla	n	56	58	
		%	51.90	61.70	
	TOPLAM	n	108	94	
		%	100.00	100.00	
Baba	Ayda bir	n	26	18	$\chi^2=1.83$ sd=3 P>.05
		%	28.30	20.20	
			59.10	40.90	
	Ayda birden çok	n	4	3	
		%	4.30	3.40	
			57.10	50.00	
	Üç ayda bir	n	3	3	$\chi^2=1.83$ sd=3 P>.05
		%	3.30	3.40	
	Değişken aralıklarla	n	59	65	
		%	64.10	73.00	
	TOPLAM	n	92	89	
		%	100.00	100.00	
			50.80	49.20	

Anne babaların çocuklarına oyuncak alma aralığının çocuğun cinsiyetine göre dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annenin çocuğa oyuncak alma aralığında, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık görülmektedir [$\chi^2 (3) = 10.48, p < .05$]. Buna göre;

Annelerin ayda bir oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 23.10 iken, erkek çocuklarında % 21.30 olarak görülmektedir.

Annelerin ayda birden çok oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 4.60 iken, bu oran erkek çocuklarında % 10.60'a yükselmektedir.

Annelerin üç ayda bir oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 20.40 iken, bu oran erkek çocuklarında % 6.40'a inmektedir.

Annelerin değişken aralıklarla oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 51.90 iken, erkek çocuklarında % 61.70 olarak görülmektedir.

Tüm bu oranlar dikkate alındığında annelerin erkek çocuklara daha kısa aralıklarla oyuncak almayı tercih ettikleri görülmektedir. bu durum anneler ve oğulları miti ile açıklanabilir.

Tablo 10 babaların cevapları açısından incelendiğinde babaların çocuğa oyuncak alma aralığı çocuğun cinsiyet durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (3) = 1.83, p > .05$]. Buna göre;

Babaların ayda bir oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 28.30 iken, erkek çocuklarında % 20.20 olarak görülmektedir.

Babaların ayda birden çok oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 4.30 iken, erkek çocuklarında % 3.40 olarak görülmektedir.

Babaların üç ayda bir oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 3.30 iken, erkek çocuklarında % 3.40 olarak görülmektedir.

Babaların değişken aralıklarla oyuncak alma oranları kız çocuklarında % 64.10 iken, erkek çocuklarında % 73.00 olarak görülmektedir.

Yukarıdaki bulgular ister kız ister erkek tüm çocuklara, düzenli veya düzensiz, kısa yada uzun aralıklarla, nasıl olursa olsun mutlaka oyuncak satın alındığını göstermektedir. Zaten çocukların çok fazla oyuncığa sahip olması, çok fazla oyuncakla aynı anda oynamasının çok fazla önemi yoktur.

Önemli olan oyuncakların işlevsel olmalarıdır (Aksoy- Çelikoğlu, 1990). Yine de çocuklara oyuncak alım aralıklarının çok uzun tutulmamasında fayda görüleceği söylenebilir.

Tablo 10.1

Çocuğun Yaşına Göre Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı		1-6 ay	7-12 ay	13-18 ay	19-24 ay	Ki-Kare Testi
Anne	Ayda bir	n	13	11	6	15	$\chi^2=7.89$ sd=9 P>.05
		%	28.30	28.90	11.10	23.40	
	Ayda birden çok	n	3	2	4	6	
		%	6.50	5.30	7.40	9.40	
	Üç ayda bir	n	4	6	8	10	
		%	8.70	15.80	14.80	15.60	
Baba	Değişken aralıklarla	n	26	19	36	33	$\chi^2=13.76$ sd=9 P>.05
		%	56.50	50.00	66.70	51.60	
	TOPLAM	n	46	38	54	64	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
	Ayda bir	n	15	9	11	9	
		%	42.90	24.30	21.60	15.50	
Baba	Ayda birden çok	n	2	1	3	1	$\chi^2=13.76$ sd=9 P>.05
		%	5.70	2.70	5.90	1.70	
	Üç ayda bir	n	2	1	2	1	
		%	5.70	2.70	3.90	1.70	
	Değişken aralıklarla	n	16	26	35	47	
		%	45.70	70.30	68.60	81.00	
TOPLAM		n	35	37	51	58	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına oyuncak alma aralığının çocuğun yaşına göre dağılımı Tablo 10.1'de verilmiştir.

Tablo 10.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annenin çocuğa oyuncak alma aralığı çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2(9)=7.89$, $p>.05$]. Buna göre;

Annelerin ayda bir oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 28.30 iken bu oran 7-12 ay çocuklarında % 28.90, 13-18 ay çocuklarında % 11.60 ve 19-24 ay çocuklarında % 23.40 olarak görülmektedir.

Annelerin ayda birden çok oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 6.50 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 5.30, 13-18 ay çocuklarında % 7.40 ve 19-24 ay çocuklarında % 9.40 olarak görülmektedir.

Annelerin üç ayda bir oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 8.70 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 15.80, 13-18 ay çocuklarında % 14.80 ve 19-24 ay çocuklarında % 15.60 olarak görülmektedir.

Annelerin değişken aralıklarla oyuncak alma oranları 1-6 aylık çocuklarında % 56.50 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 50.00, 13-18 aylık çocuklarında % 66.70 ve 19-24 aylık çocuklarında % 51.60 olarak görülmektedir.

Tablo 10.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların çocuğa oyuncak alma aralığı çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2(9) = 13.76, p > .05$]. Buna göre;

Babaların ayda bir oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 42.9 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 24.30, 13-18 ay çocuklarında % 21.60 ve 19-24 ay çocuklarında % 15.50 olarak görülmektedir.

Babaların ayda birden çok oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 5.70 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 2.70, 13-18 ay çocuklarında % 5.90 ve 19-24 ay çocuklarında % 1.70 olarak görülmektedir.

Babaların üç ayda bir oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 5.70 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 2.70, 13-18 ay çocuklarında % 3.90 ve 19-24 ay çocuklarında % 1.70 olarak görülmektedir.

Babaların değişken aralıklara oyuncak alma oranları 1-6 ay çocuklarında % 45.70 iken, bu oran 7-12 ay çocuklarında % 70.30, 13-18 ay çocuklarında % 68.60 ve 19-24 ay çocuklarında % 81.00 olarak görülmektedir.

Anlamlı farklılık bulunmamasına rağmen, babaların “ayda bir” yanıtlarında yaşla azalan, “değişken aralıklarla” yanıtlarında ise yaşla artan bir oran görülmektedir. Bu babaların küçük yaşlardaki çocuklarına daha kısa ve düzenli aralıklarla, büyük yaşlardaki çocuklarına ise değişken aralıklarla (kimi zaman uzun aralıklar, kimi zaman çok sık) oyuncak aldıklarının göstergesidir. Bunu

nedeni olarak, babaların yaşı büyüdükçe farkındalıkları artan çocuklarına değişken aralıklarla oyuncak alarak sürpriz yapmak istemeleri veya bu durumu değişken aralıklı pekiştirici olarak kullanmaları olarak düşünülebilir.

Tablo 10.2

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı		Birinci	İkinci	Üçüncü +	Ki-Kare Testi
Anne	Ayda bir	n	39	4	2	$\chi^2=32.00$ sd=6 P<.05
		%	33.10	7.30	6.90	
	Ayda birden çok	n	10	4	1	
		%	8.50	7.30	3.40	
	Üç ayda bir	n	7	16	5	
		%	5.90	29.10	17.20	
Baba	Değişken aralıklarla	n	62	31	21	$\chi^2=11.13$ sd=6 P>.05
		%	52.50	56.40	72.40	
	TOPLAM	n	118	55	29	
		%	100.00	100.0	100.00	
	Ayda bir	n	35	7	2	
		%	31.80	14.30	9.10	
Baba	Ayda birden çok	n	4	2	1	P>.05
		%	3.60	4.10	4.50	
	Üç ayda bir	n	2	2	2	
		%	1.80	4.10	9.10	
	Değişken aralıklarla	n	69	38	17	
		%	62.70	77.60	77.30	
TOPLAM		n	110	49	22	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne-babaların çocuklarına oyuncak alma aralığının çocuğun doğum sırasına göre dağılımı Tablo 10.2’de verilmiştir.

Tablo 10.2 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annenin çocuğa oyuncak alma aralığı çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (6) = 32.00, p < .05$]. Buna göre;

Annelerin ayda bir oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 33.10 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 7.30'a, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 6.90'a inmektedir.

Annelerin ayda birden çok oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 8.50 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 7.30'a, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 3.40'a inmektedir.

Annelerin üç ayda bir oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 5.90 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 29.10, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 17.20 oranında görülmektedir.

Annelerin değişken aralıklarla oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 52.50 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 56.40, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 72.40 olarak görülmektedir.

Tüm bu verilere dayanılarak, annelerin çocuklarına oyuncak satın alma aralığının birinci çocuklarda diğerlerine göre daha az olduğu ve annelerin birinci çocuklarına daha sık oyuncak satın aldıkları söylenebilir. Annelerin üçüncü ve daha sonraki çocuklarına değişken aralıklarla oyuncak alma oranları oldukça yüksektir. Çocuklar genellikle doğuş sıralarına göre tipik kişilik özellikleri gösterirler. Birinci çocuklar genellikle ilk, önemli ve her şeyin sahibi olmaya çalışırlar (Nelsen; Lott ve Glenn, 2000). Belki de çocukların bu tavırları ebeveynlerin onlara olan yaklaşım ve davranış şekillerinden kaynaklanabilir. Annelerin birinci çocuklarına daha sık ve düzenli aralıklarla oyuncak satın alması bu bilgileri destekler niteliktedir ve çocukların aile içindeki yerleri hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Tablo 10.2 babaların cevapları açısından incelendiğinde çocuğa oyuncak alma aralığında çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2(6) = 11.13, p > .05$]. Buna göre;

Babaların ayda bir oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 31.80 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 14.30'a, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 9.10'a inmektedir.

Babaların ayda birden çok oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 3.60 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 4.10, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 4.50 olarak görülmektedir.

Babaların üç ayda bir oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 1.80 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 4.10, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 9.10 olarak görülmektedir.

Babaların değişken aralıklarla oyuncak alma oranları birinci çocuklarında % 62.70 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 77.60, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 77.30 olarak görülmektedir.

Babalarında anneler gibi birinci çocuklarına daha sık ve düzenli aralıklarla, daha sonraki çocuklarına ise değişken ve daha uzun aralıklarla oyuncak aldıkları görülmektedir. İlk çocuğun verdiği heyecan ve her şeyi ona sunma isteği ilk çocuklara daha sık oyuncak alınması sebepleri arasında gösterilebilir.

Tablo 10.3

Annenin Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa İlk Satın Alınan Oyuncak

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Ayda bir	n	7	9	29	$\chi^2=15.20$ sd=6 P<.05
		%	11.70	18.80	30.90	
	Ayda birden çok	n	4	5	6	
		%	6.70	10.40	6.40	
	Üç ayda birden çok	n	14	8	6	
		%	23.30	16.70	6.40	
	Değişken aralıklarla	n	35	26	53	
		%	58.30	54.20	56.40	
	TOPLAM	n	60	48	94	
		%	100.00	100.00	100.00	
Baba	Ayda bir	n	2	4	38	$\chi^2=20.82$ sd=6 P<.01
		%	8.70	8.20	34.90	
	Ayda birden çok	n	-	4	7	
		%		2.20	3.90	
	Üç ayda birden çok	n	1	3	2	
		%	4.30	6.10	1.80	
	Değişken aralıklarla	n	20	38	66	
		%	87.00	77.60	60.60	
	TOPLAM	n	23	49	109	
		%	100.00	100.00	100.00	

Anne babaların çocuklarına oyuncak alma aralığının anne babanın eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 10.3'te verilmiştir.

Tablo 10.3 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annenin çocuğa oyuncak alma aralığı, annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2 (6) = 15.20$, $p < .05$]. Buna göre;

Annelerin çocuklarına ayda bir oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu annelerde % 11.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 18.80'e, yükseköğretim mezunu annelerde % 30.90'a yükselmektedir.

Annelerin çocuklarına ayda birden çok oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu annelerde % 6.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 10.40'a yükselmekte, yükseköğretim mezunu annelerde bu oran % 6.40'a inmektedir.

Annelerin çocuklarına üç ayda bir oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu annelerde % 22.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 16.70'e, yükseköğretim mezunu annelerde % 6.40'a inmektedir.

Annelerin çocuklarına değişken aralıklarla oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu annelerde % 58.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 54.20, yükseköğretim mezunu annelerde % 56.40 olarak görülmektedir.

Bu bulgulara göre annelerin eğitim durumu yükseldikçe çocuklarına ayda bir oyuncak alma oranlarının yükseldiği ve üç ayda bir oyuncak alma oranlarının düştüğü görülmektedir.

Tablo 10.3 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların çocuğa oyuncak alma aralığı, babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2 (6) = 20.82$, $p < .01$]. Buna göre;

Babaların çocuklarına ayda bir oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu babalarda % 8.70 ve ortaöğretim mezunu babalarda % 8.20 iken, bu oran yükseköğretim mezunu babalarda % 34.90'a yükselmektedir.

Babaların çocuklarına ayda birden çok oyuncak satın alma oranları ortaöğretim mezunu babalarda % 2.20 iken yükseköğretim mezunu babalarda % 3.90'a yükselmektedir. İlköğretim mezunu babaların ise çocuklarına ayda birden çok oyuncak alma tercihlerini kullanmadıkları görülmektedir.

Babaların çocuklarına üç ayda bir oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu babalarda % 4.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 6.10, yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına değişken aralıklarla oyuncak satın alma oranları ilköğretim mezunu babalarda % 87.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 77.60'a ve yükseköğretim mezunu babalarda % 60.60'a inmektedir.

Bu bulgular yükseköğretim mezunu babaların çocuklarına, diğerk eğitim düzeyindeki babalara nazaran daha kısa ve düzenli aralıklarla oyuncak satın almayı tercih ettiklerini, ilköğretim ve ortaöğretim mezunu babaların ise çocuklarına daha yüksek oranda değişken aralıklarla oyuncak satın aldıklarını göstermektedir.

Tablo 10.3'teki bulgular, eğitim düzeyi yüksek anne-babaların çocuklarına daha sık oyuncak aldıklarını göstermektedir. Bu durum anne-babaların aldıkları eğitimle açıklanabilir. Her ne kadar üniversiteler, bireyleri belli bir mesleğe hazırlamaya dayalı hizmet öncesi eğitim verseler de, bireyin kendini kaliteli yaşam tarzı, aile ve bilinçli ebeveyn olabilme gibi konularda da geliştirecek özellikler kazandırmaktadır. Bu yüzden ulaşılan bulgular eğitimin önemini bir kez daha yansıtmış olmaktadır.

Tablo 10.4

Ailenin Aylık Toplam Gelir Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Satın Alınma Aralığı		500 ve -	501-1000	1001-1500	1501 ve +	Ki-Kare Testi
Anne	Ayda bir	n	2	11	19	13	$\chi^2=21.92$ sd=9 P<.01
		%	5.90	19.00	26.00	35.10	
	Ayda birden çok	n	5	4	2	4	
		%	14.70	6.90	2.70	10.80	
	Üç ayda bir	n	8	12	7	1	
		%	23.50	20.70	9.60	2.70	
Baba	Değişken aralıklarla		19	31	45	19	$\chi^2=27.47$ sd=9 P<.01
			55.90	53.40	61.60	51.40	
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
	Ayda bir	n	3	6	27	8	
		%	10.70	11.80	39.10	24.20	
	Ayda birden çok	n	1	3	-	3	
		%	3.60	5.90	-	9.10	
	Üç ayda bir	n	3	3	-	-	
		%	10.70	5.90	-	-	
	Değişken aralıklarla	n	21	39	42	22	
		%	75.00	76.50	60.9	66.70	
	TOPLAM	n	28	51	69	33	
		%	100	100	100	100	

Anne babaların çocuklarına oyuncak alma aralığının anne babanın eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 10.4'te verilmiştir.

Tablo 10.4 incelendiğinde annelerin çocuğa oyuncak alma aralığı ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(9)=21.92$, $p<.01$]. Buna göre;

Annelerin çocuklarına ayda bir oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 5.90 iken, 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 19.00'a, 1 milyar bir milyon ve 1.5 milyar arasında olan ailelerde % 26.00'ya ve aylık geliri 1.5 milyardan üzerinde olan ailelerde % 35.10'a yükselmektedir.

Annelerin çocuklarına ayda birden çok oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 14.70, 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 6.90, 1 milyar bir milyon ve 1.5 milyar arasında olan ailelerde % 2.70 ve aylık geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 10.80 oranındadır.

Annelerin çocuklarına üç ayda bir oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 23.50 iken, 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 20.70'e, 1 milyar bir milyon ve 1.5 milyar arasında olan ailelerde % 9.60'a ve aylık geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 2. 70'e inmektedir.

Annelerin çocuklarına değişken aralıklarla oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 55.90 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 53.40, 1 milyar bir milyon ve 1.5 milyar arasında olan ailelerde % 61.60 ve aylık geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 51.40 olarak görülmektedir.

Bu oranlara göre ailelerin toplam aylık geliri arttıkça çocuklarına daha kısa aralıklarla oyuncak satın almayı tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 10.4 incelendiğinde, babaların çocuğa oyuncak alma aralığı ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(9) = 27.47, p < .01$]. Buna göre;

Babaların çocuklarına ayda bir oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 10.70 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 11.80, 1 milyar bir milyon ve 1.5 milyar arasında olan ailelerde % 39.10 ve aylık geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 24.20 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına ayda birden çok oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 3.60 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 5.90 ve aylık geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 9.1 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına üç ayda bir oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 10.70 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 5.90' inmektedir.

Babaların çocuklarına değişken aralıklarla oyuncak satın alma oranları aylık toplam geliri 500 milyon ve altında olan ailelerde % 75.00 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arasında olan ailelerde % 76.5, 1 milyar bir milyon ve 1.5 milyar arasında olan ailelerde % 60.90 ve aylık geliri 1.5 milyarın üzerinde olan ailelerde % 66.70 olarak görülmektedir.

Bu oranlara göre 1 milyar 1 milyon ile 1.5 milyar arası aylık toplam aile gelirine sahip babaların, diğer gelir düzeyindeki babalara nazaran çocuklarına daha düzenli aralıklarla oyuncak satın almayı tercih ettikleri, 1.5 milyarın üzerinde toplam aylık aile gelirine sahip babaların ise çocuklarına daha kısa fakat düzensiz aralıklarla oyuncak satın almayı tercih ettiklerini göstermektedir. Ailenin aylık gelirinin azalmasıyla birlikte, oyuncak alma aralıklarının uzaması ülkemizde yaşanan işsizlik, ekonomik kriz ve geçim sıkıntısının bir yansıması olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 10, 10.1, 10.2, 10.3 ve 10.4'te anne-babaların çocuklarına oyuncak alma sıklıklarının çeşitli değişkenlere göre tespit edilen bulguları verilmiştir. Bu bulgularda ailelerin genellikle değişken aralıklarla yada ayda bir oyuncak alma eğilimlerinin daha baskın olduğu ortaya çıkmıştır. Kamaraj'ın (1996) yaptığı araştırmada ulaştığı bulgular, araştırmamız bulgularıyla benzerlik taşımaktadır. Söz konusu araştırmada annelerin çocuklarına sık sık oyuncak aldıkları, oyuncak alma zamanları değişiklik göstermekle birlikte, genellikle ayda bir kez oyuncak satın aldıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmacıya göre bu durum, çocuğun aile içindeki yeri konusunda ipuçları vermektedir. aynı araştırmada babaların % 42.44'ünün çocuklarına özel günlerde oyuncak aldığı görülmektedir ve bu son derece yüksek bir orandır. Günümüzde babaların oyuncak satın almak için mutlaka özel bir gün beklememeleri sevindirici bir gelişmedir.

Tablo 11

Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak

Ebeveyn	Çocuğun Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak		Kız	Erkek	Ki-kare Testi
Anne Baba	Hayır	n	91	87	$\chi^2=11.19$ sd=3 P<.05
		%	85.10	93.50	
			51.10	48.90	
	Bebek	n	11	2	
		%	10.30	2.20	
			84.60	15.40	
	Eşarp	n	1	4	
		%	0.90	4.30	
			20.00	80.00	
	Dolgu Oyuncak	n	4	-	
		%	3,70		
			100.00		
	TOPLAM	n	107	93	
		%	100.00	100.00	
			53.50	46.50	

Çocuğun bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak gösteren Tablo 11'deki bulgular anne babalarca ortak verilmiş cevaplara aittir.

Çocuğun bağlılık derecesinde oyuncaklığının olup olmadığının, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11 incelendiğinde, çocuğun bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(3)=11.19$, $p<.05$]. Buna göre;

Kız çocuklarının bağlılık derecesinde sevdiği bir oyuncaklığın olmaması oranı % 85.10 iken, bu oran erkek çocuklarında % 93.50 olarak görülmektedir.

Anne- babaların kız çocuklarının bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak olarak “bebekleri” gösterme oranı % 10.30 iken, bu oran erkek çocuklarında % 2.20 olarak görülmektedir.

Anne- babaların kız çocuklarının bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak olarak “annenin eşarpını” gösterme oranı % 0.90 iken, bu oran erkek çocuklarında % 4.30 olarak görülmektedir.

Ayrıca anne- babaların kız çocuklarının bağıllık derecesinde sevdiği oyuncak olarak “dolgu oyuncak” gösterme oranı % 3.70 olarak görülmektedir.

Bu oranlar kız çocuklarının bir oyuncakla bağlanma düzeylerinin erkek çocuklara göre daha fazla olduğunu ve oyuncaklarını bağıllık derecesinde seven kız çocuklarının ağırlıklı olarak “bebek” türü oyuncakları tercih ettiğini, erkek çocukların ise “annelerinin eşarplarını” tercih ettiğini göstermektedir. Kız çocuklarının bebek ve dolgu oyuncaklara daha fazla (14.00) bağlanması oranı, ebeveynlerin kız çocuklarına en çok kız oyuncakları (kadınsı oyuncaklar) olarak sınıflandırılan bu tür oyuncaklar satın almasından ya da kız çocukların doğuştan getirdikleri annelik duygusundan kaynaklanabilir. Onur ve başk. (1997) yılındaki araştırmasının sonuçları arasında kız çocuklarının oynamaktan en çok zevk aldıkları oyuncaklar arasında bebek, hayvan ve yumuşak dolgu oyuncakların yer alması araştırmamız bulgularını destekler niteliktedir. Yine de erkek ve kız çocukların büyük çoğunluğunun bağıllık derecesinde sevdiği bir oyuncak yoktur.

Tablo 11.1

Çocuğun Yaşına Göre Bağıllık Derecesinde Sevdiği Oyuncak

Ebeveyn	Çocuğun Bağıllık Derecesinde Sevdiği Oyuncak		1-6 Ay	7-12 Ay	13-18 Ay	19-24 Ay	Ki-kare Testi
Anne Baba	Hayır	n	46	36	44	52	$\chi^2=20.60$ sd=9 P<.05
		%	100.00	94.70	83.00	82.50	
	Bebek	n	-	-	8	5	
		%			15.10	7.90	
	Eşarp	n	-	1	-	4	
		%		2.6		6.30	
	Dolgu Oyuncak	n	-	1	1	2	
		%		1.90	1.90	3.20	
	TOPLAM	n	46	38	53	63	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Çocuğun bağıllık derecesinde sevdiği oyuncak gösteren Tablo 11.1’deki bulgular anne babalarca ortak verilmiş cevaplara aittir.

Çocuğun bağıllık derecesinde oyuncakının olup olmadığının, çocuğun yaşı değişkenine göre dağılımı Tablo 11.1’de verilmiştir.

Tablo 11.1 incelendiğinde, çocuğun bağılılık derecesinde sevdiği oyuncak, çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(9) = 20.60$, $p < .05$]. Buna göre;

1-6 aylık çocukların bağılılık derecesinde sevdiği bir oyuncakın olmaması oranı % 100.00 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarda % 94.70'e, 13-18 aylık çocuklar da % 83.00'a ve 19-24 aylık çocuklarında % 82.50'ye inmektedir.

Bu oranlar daha küçük yaşta çocukların bağılılık derecesinde sevdiği bir oyuncakının olması düzeyinin düştüğünü göstermektedir. Nitekim 1-6 ay arasındaki çocukların bağılılık derecesinde sevdikleri bir oyuncak yokken, 7-12 ay arasındaki çocukların % 2.6 ile "annenin eşarbi", % 1.90 oranı ile "dolgu oyuncakları", 13-18 aylık çocukların % 15.10 ile "bebek", % 1.90 ile "dolgu oyuncaklar" ve 19-24 aylık çocukların ise % 7.90 ile "bebekler", % 6.30 ile "annelerinin eşarbi", % 3.2 ile de "dolgu oyuncaklar" bağılılık derecesinde sevdikleri oyuncaklar olarak gösterilmektedir.

Bebekler, 2-7. aylar arasında ayırım gözetmeyen, 7-9. aylar arasında özel ve 9. aydan sonra nesnenin sürekliliği kavramının gelişmesiyle, sevdiklerinin sürekliliğini kavradıklarında yokluklarına anlam verebildikleri bağılılıkları gerçekleştirebilirler (Yavuzer, 1999). Çocuklar bağılılık sistemini ebeveynlerin ilgi ve sevgi akışına göre düzenler. Bu sıralarda yaşadıkları yalnız kalma korkuları, uyku sorunları nesnelere bağlanmaya yol açabilir. Özellikle çocuğun çok kolay uyarıldığı ve geçiş nesnelere bağlanmanın yaşadığı iki yaşın sonlarına doğru başlayan uyku sorunları son derece önemlidir. Çocuklar uyumak için ille de bir yastık ya da bir oyuncak isteyebilirler. bunlar ebeveynle ilişkisinin kesilecek olması kaygısıyla ortaya çıkan sıkıntıyı ortadan kaldırmaya yönelik belirtilerdir (Şenol, 2003). Tüm bu sıkıntılar çocuğun herhangi bir nesneye veya oyuncakla bağlanmasına neden olabilir.

Tablo 11.2

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak

Ebeveyn	Çocuğun Bağlılık Derecesinde Sevdği Oyuncak		Birinci	İkinci	Üçüncü ve +	Ki-kare Testi
Anne Baba	Hayır	n	107	46	25	$\chi^2=13.86$ sd=6 P<.05
		%	91.50	83.60	89.30	
	Bebek	n	4	8	1	
		%	3.40	14.50	3.60	
	Eşarp	n	4	1	-	
		%	3.40	1.80	-	
	Dolgu Oyuncak	n	2	-	2	
		%	1.70	-	7.1	
	TOPLAM	n	117	55	28	
		%	100.00	100.00	100.00	

Çocuğun bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak gösteren Tablo 11.2'deki bulgular anne babalarca ortak verilmiş cevaplara aittir.

Çocuğun bağlılık derecesinde sevdiği oyuncakının olup olmadığının, çocuğun doğum sırası değişkenine göre dağılımı Tablo 11.2'de verilmiştir.

Tablo 11.2 incelendiğinde, çocuğun bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak, çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermektedir. [$\chi^2(6) = 13.86$, $p < .05$] Buna göre;

Birinci çocukların bağlılık derecesinde sevdiği bir oyuncak olmaması oranı % 91.50 iken, bu oran ikinci çocuklarda % 83.60, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 89.30 olarak görülmektedir.

Anne- babaların birinci çocuklarının bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak olarak "bebekleri" gösterme oranı % 3.40 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 14.50, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 3.60 olarak görülmektedir.

Anne- babaların birinci çocuklarının bağlılık derecesinde sevdiği oyuncak olarak "annenin eşarpını" gösterme oranı % 3.40 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 1.80 olarak görülmektedir.

Anne- babaların birinci çocuklarının bağılılık derecesinde sevdiği oyuncak olarak “dolgu oyuncakları” gösterme oranı % 1.70 olarak iken, bu oran üçüncü ve daha sonraki çocuklarda % 7.10 olarak görülmektedir.

Tüm bu oranlar ikinci çocukların, birinci ve daha sonraki çocuklara göre oyuncaklarına daha çok bağlandıkları ve bu oyuncakların başında da bebeklerin geldiği göstermektedir.

Tablo 12

Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Ebeveyn	Oyuncakları Genelde Kimin Satın Aldığı		Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Annesi	n %	58 53.7 54.70	48 51.1 45.30	$\chi^2= 3.39$ sd=5 P>.05
	Babası	n %	22 20.4 51.20	21 22.3 48.80	
	Anne ve Babası	n %	23 21.3 54.80	19 20.20 45.20	
	Büyükbabası	n %	3 2.8 33.30	6 6.4 66.70	
	Büyükannesi	n %	1 0.9 100.00	-	
	Akrabalar	n %	1 0.9 100.00	-	
	Toplam	n %	108 100 53.50	94 100 46.50	
Baba	Annesi	n %	36 33.3 41.86	50 53.2 58.14	$\chi^2= 10.90$ sd=5 P>.05
	Babası	n %	29 26.9 60.42	19 20.2 39.58	
	Anne ve Babası	n %	28 25.9 60.87	18 19.1 39.13	
	Büyükbabası	n %	8 7.4 57.14	6 6.4 42.86	
	Büyükannesi	n %	3 2.8 75.00	1 1.1 25.00	
	Akrabalar	n %	4 3.7 100.00	-	
	Toplam	n %	108 100 53.50	94 100 46.50	

Çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin çocuğun oyuncaklarını genelde kimin satın aldığı konusundaki düşünceleri çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2(5) = 3.39, p > .05$]. Buna göre;

Annelerin kız çocuklarının oyuncağını, genelde annelerin aldığını belirtme oranı % 53.70 iken, bu oran erkek çocuklarında % 51.10 olarak görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarının oyuncağını, genelde babaların aldığını belirtme oranı % 20.40 iken, bu oran erkek çocuklarında % 22.30 olarak görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarının oyuncağını, genelde anne-babanın birlikte aldığını belirtme oranı % 21.30 iken, bu oran erkek çocuklarında % 20.20 olarak görülmektedir.

Annelerin kız çocuklarının oyuncağını, genelde büyükbabanın aldığını belirtme oranı % 2.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 6.40 olarak görülmektedir.

Tablo 12 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların çocuğun oyuncaklarını genelde kimin satın aldığı konusundaki düşünceleri çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2(5) = 10.90, p > .05$]. Buna göre;

Babaların kız çocuklarının oyuncağını, genelde annelerin aldığını belirtme oranı % 33.30 iken, bu oran erkek çocuklarında % 53.20'ye yükselmektedir.

Babaların kız çocuklarının oyuncağını, genelde babaların aldığını belirtme oranı % 26.90 iken, bu oran erkek çocuklarında % 20.20'ye inmektedir.

Babaların kız çocuklarının oyuncağını, genelde anne-babanın birlikte aldığını belirtme oranı % 25.90 iken, bu oran erkek çocuklarında % 19.10'dur.

Babaların kız çocuklarının oyuncağını, genelde büyükbabanın aldığını belirtme oranı % 7.40 iken, bu oran erkek çocuklarında % 6.40 olarak görülmektedir.

Babaların kız çocuklarının oyuncağını, genelde büyükannenin aldığını belirtme oranı % 2.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 1.10 olarak görülmektedir.

Babaların kız çocuklarının oyuncasını, genelde diğer akrabaların aldığını belirtme oranı % 3.70 olarak görülmektedir.

Babaların verdiği cevaplardan oluşan bulgulara bakıldığında, çocukların oyuncaklarını genelde anneler almaktadır. Çocukların oyuncaklarını annenin alma oranı, özellikle erkek çocuklarında çok daha yüksektir. Bu durum Babaların, annelerin erkek çocuklarıyla daha ilgili olduklarının farkında oldukları düşüncesini akla getirmekte, aynı zamanda Tablo 10'da ortaya çıkan "annelerin erkek çocuklarına daha kısa süreli aralıklarla oyuncak almayı tercih etmeleri" bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Tablo 12.1

Çocuğun Yaşına Göre Çocuğun Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Ebeveyn	Çocuğun Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı		1. 1-6 ay	7-12 ay	13-18 ay	19-24 ay	Ki-Kare Testi
Anne	Annesi	n	16	21	30	39	$\chi^2= 32.48$ sd=15 P<.01
		%	34.80	55.30	55.60	60.90	
	Babası	n	8	7	15	13	
		%	17.40	18.40	27.80	20.30	
	Anne ve Babası	n	15	9	8	10	
		%	32.60	23.70	14.80	15.60	
	Büyükbabası	n	7	-	1	1	
Baba		%	15.20		1.90	1.60	$\chi^2= 30.65$ sd=15 P<.01
	Büyükannesi	n	-	1	-	-	
		%		2.60			
	Akrabalar	n	-	-	-	1	
		%				1.60	
	TOPLAM	n	46	38	54	64	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
	Annesi	n	8	18	29	31	
		%	17.40	47.70	53.70	48.40	
	Babası	n	11	9	13	15	
		%	23.90	23.70	24.10	23.40	
	Anne ve Babası	n	16	10	9	11	
		%	34.80	26.30	16.70	17.20	
	Büyükbabası	n	9	-	1	4	
		%	19.60		1.90	6.30	
	Büyükannesi	n	1	1	1	1	
		%	2.20	2.60	1.90	1.60	
	Akrabalar	n	1	-	1	2	
		%	2.20		1.90	3.10	
	TOPLAM	n	46	38	54	64	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığıının, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 12.1’de verilmiştir.

Tablo 12.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (15) = 32.48, p < .01$]. Buna göre;

Annelerin 1-6 aylık çocuklarının oyuncasını, genellikle annelerin aldığıını belirtme oranı % 34.80 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 55.30’a, 13-18 aylık çocuklarında % 55.60’a ve 19-24 aylık çocuklarında % 60.90’a yükselmektedir. Bu oranlar dikkate alındığında annelere göre, çocuğun yaşı küçükken (özellikle 1-6 ay) oyuncaklarını annenin alma oranı düşük iken, çocuğun yaşı büyüdükçe oyuncaklarını genelde annelerin almakta oldukları görülmektedir. Bu durum annelerin doğumdan sonraki ilk altı ayda, yoğun şekilde bebekleri ve kendi sağlıkları ile ilgilenmelerinden dolayı, oyuncak için alışveriş yapmaya fırsat bulamamalarından kaynaklanıyor olabilir.

Annelerin 1-6 aylık çocuklarının oyuncasını, genellikle babalarının aldığıını belirtme oranı % 17.40 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 18.40, 13-18 aylık çocuklarında % 27.80 ve 19-24 aylık çocuklarında % 20.30 olarak görülmektedir.

Annelerin 1-6 aylık çocuklarının oyuncasını, genellikle anne-babalarının birlikte aldığıını belirtme oranı % 32.60 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 23.70, 13-18 aylık çocuklarında % 14.80 ve 19-24 aylık çocuklarında % 15.60 olarak görülmektedir.

Annelerin 1-6 aylık çocuklarının oyuncasını, genellikle büyükbabalarının aldığıını belirtme oranı, % 15.20 iken, bu oran 13-18 aylık çocuklarında % 1.90 ve 19-24 aylık çocuklarında % 1.60 olarak görülmektedir.

Ayrıca annelerin 7-12 aylık çocuklarının oyuncasını, genellikle büyükannelerinin aldığıını belirtme oranı % 2.60, genellikle diğer akrabaların aldığıını belirtme oranı 19-24 aylık çocuklarında % 1.60 olarak görülmektedir.

Çocuğun yaşı büyüdükçe oyuncaklarını genelde annelerin aldığı bulgusu, Tablo 9.1’deki bulguyla (çocukların yaşı büyüdükçe, son oyuncaklarını babalar almaktadır. bkz. Tablo 9.1) çelişmektedir. Yaşı büyük çocukların oyuncaklarını genellikle anneler alırken, son oyuncasını babaların almış olması bu çelişkiyi ortadan kaldıracak en önemli sebep olarak düşünülebilir.

Tablo 12.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı da, çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (15) = 30.65, p < .01$]. Buna göre;

Babaların 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını, genelde annelerin aldığını belirtme oranı % 17.40 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 47.40, 13-18 aylık çocuklarında % 53.70 ve 19-24 aylık çocuklarında % 48.40 olarak görülmektedir. Annelerin küçük çocuklarına daha az oyuncak aldıkları babalarca da ortaya konulan bir bulgudur.

Babaların 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını, genelde babalarının aldığını belirtme oranı % 23.90 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 23.70, 13-18 aylık çocuklarında % 24.10 ve 19-24 aylık çocuklarında % 23.40 olarak görülmektedir.

Babaların 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını, genelde anne-babanın birlikte aldığını belirtme oranı % 34.80 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 26.30, 13-18 aylık çocuklarında % 16.70 ve 19-24 aylık çocuklarında % 17.20 olarak görülmektedir.

Babaların 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını, genelde büyükbabalarının aldığını belirtme oranı % 19.60 iken, bu oran 13-18 aylık çocuklarında % 1.90 ve 19-24 aylık çocuklarında % 6.30 olarak görülmektedir.

Babaların 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını, genelde büyükannelerin aldığını belirtme oranı % 2.20 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 2.60, 13-18 aylık çocuklarında % 1.90 ve 19-24 aylık çocuklarında % 1.60 olarak görülmektedir.

Babaların 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını, genelde diğer akrabalarının aldığını belirtme oranı % 2.20 iken, bu oran 13-18 aylık çocuklarında % 1.90 ve 19-24 aylık çocuklarında % 3.10 olarak görülmektedir.

Çocuğun yaşı arttıkça, anne-babanın birlikte alma oranı düşmektedir. Bu durum anne-babaların, çocukları küçükken onun oyuncaklarını beraber seçip satın alma heveslerini, çocuklarının yaşı büyüdükçe kaybetmeleri şeklinde yorumlanabilir. Aslında çocukların yaşı kaç olursa olsun, oyuncaklarını anne-babaların birlikte alması hem fikir birliği hem de ekonomik açıdan daha mantıklı bir yaklaşım olarak kabul edilebilir.

Ayrıca Tablo 12.1 incelendiğinde anne ve babaların cevapları arasında çelişkiler bulunmaktadır. Özellikle 1-6 aylık çocuklarının oyuncaklarını kimin aldığı konusunda bu çelişkinin fazlaştığı görülmektedir. Annelere göre 1-6 aylık çocukların oyuncaklarını sırasıyla; anne, anne-

baba birlikte, baba ve büyükbaba satın alırken, babalara göre bu sıralama; anne-baba birlikte, baba, büyükbaba ve anne şeklinde oluşmaktadır.

Tablo 12.2

Çocuğun Doğum Sırasına Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Ebeveyn	Çocuğun Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı		1. Çocuk	2. Çocuk	3. Çocuk ve +	Ki- Kare Testi
Anne	Annesi	n	60	31	15	$\chi^2=17.55$ sd=10 P>.05
		%	50.80	56.40	51.70	
	Babası	n	19	17	7	
		%	16.10	30.90	24.10	
	Anne ve Babası	n	29	6	7	
		%	24.60	10.90	24.10	
	Büyükbabası	n	9	-	-	
		%	7.60			
Baba	Büyükannesi	n	1	-	-	$\chi^2=17.16$ sd=10 P>.05
		%	0.80			
	Akrabalar	n	-	1	-	
		%		1.80		
	TOPLAM	n	118	55	29	
		%	100.00	100.00	100.00	
	Annesi	n	56	20	10	
		%	47.50	36.40	34.50	
Baba	Babası	n	20	18	10	$\chi^2=17.16$ sd=10 P>.05
		%	16.90	32.70	34.50	
	Anne ve Babası	n	29	11	6	
		%	24.60	20.00	20.70	
	Büyükbabası	n	11	1	2	
		%	9.30	1.80	6.90	
	Büyükannesi	n	1	2	1	
		%	0.80	3.60	3.40	
Baba	Akrabalar	n	1	3	-	$\chi^2=17.16$ sd=10 P>.05
		%	0.80	5.50		
	TOPLAM	n	118	55	29	
		%	100.00	100.00	100.00	

Çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, çocuğun doğum sırası değişkenine göre dağılımı Tablo 12.2’de verilmiştir.

Tablo 12.2 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (10) = 17.55, p > .05$]. Buna göre;

Annelerin birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle annelerin aldığını belirtme oranı % 50.80 iken bu oran ikinci çocuklarında % 56.40 ve üçüncü çocuklarında % 51.7 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle babalarının aldığını belirtme oranı % 16.10 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 30.90, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 24.10 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle anne-babalarının birlikte aldığını belirtme oranı % 24.60 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 10.90, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 24.10 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle büyükbabalarının aldığını belirtme oranı % 7.60 olarak görülmektedir.

Annelerin birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle büyükannelerinin aldığını belirtme oranı % 0.80, üçüncü ve daha sonraki çocuklarının oyuncaklarını, genellikle diğer akrabalarının aldığını belirtme oranı % 1.80 olarak görülmektedir.

Tablo 12.2 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (10) = 17.1, p > .05$]. Buna göre;

Babaların birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle annelerin aldığını belirtme oranı % 47.50 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 36.40, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 36.50 olarak görülmektedir. Babalara göre ilk çocukların oyuncaklarını genelde anneler satın alırken, ikinci ve üçüncü çocuklarda genelde babaların oyuncakları satın aldıkları görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarının oyuncaklarını, genellikle babalarının aldığını belirtme oranı % 16.90 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 32.70’e, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 34.50’ye yükselmektedir.

Babaların birinci çocuklarının oyuncasını, genellikle anne-babalarının birlikte aldığını belirtme oranı % 24.60 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 20.00, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 20.70 olarak görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarının oyuncasını, genellikle büyükbabalarının aldığını belirtme oranı % 9.30 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 1.80, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 6.90 olarak görülmektedir.

Babaların birinci çocuklarının oyuncasını, genellikle büyükannelerinin aldığını belirtme oranı % 0.80 iken, bu oran ikinci çocuklarında % 3.60, üçüncü ve daha sonraki çocuklarında % 3.40 olarak görülmektedir.

Tablo 12.3

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı

Ebeveyn	Çocuğun Oyuncaklarını Genelde Kimin Satın Aldığı		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Annesi	n %	27 45.00	31 64.60	48 51.10	$\chi^2=16.18$ sd=10 P>.05
	Babası	n %	20 33.30	6 12.50	17 18.10	
	Anne ve Babası	n %	8 13.30	10 20.80	24 25.50	
	Büyükbabası	n %	5 8.30	1 2.10	3 3.20	
	Büyükkannesi	n %	-	-	1 1.10	
	Akrabalar	n %	-	-	1 1.10	
	TOPLAM	n %	60 100.00	48 100.00	94 100.00	
Baba	Annesi	n %	8 25.00	30 52.60	48 42.50	$\chi^2=16.43$ sd=10 P>.05
	Babası	n %	12 37.50	11 19.30	25 22.10	
	Anne ve Babası	n %	5 15.60	9 15.80	32 28.30	
	Büyükbabası	n %	5 15.60	5 8.80	4 3.50	
	Büyükkannesi	n %	1 3.10	1 1.80	2 1.80	
	Akrabalar	n %	1 3.10	1 1.80	2 1.80	
	TOPLAM	n %	32 100.00	57 100.00	113 100.00	

Çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığının, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 12.3'te verilmiştir.

Tablo 12.3 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2(10) = 16.18, p > .05$] Buna göre;

İlköğretim mezunu annelerin, çocuklarının oyuncaklarını genellikle annelerinin aldığını belirtme oranı % 45.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 64.60 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 51.10 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin, çocuklarının oyuncaklarını genellikle babalarının aldığını belirtme oranı % 33.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 12.50 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 18.10 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin, çocuklarının oyuncaklarını genellikle anne-babalarının birlikte aldığını belirtme oranı % 13.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 20.80 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 25.50 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin, çocuklarının oyuncaklarını genellikle büyükbabalarının aldığını belirtme oranı % 8.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 2.10 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 3.20 olarak görülmektedir.

Ayrıca yükseköğretim mezunu annelerin, çocuklarının oyuncaklarını genellikle büyükannelerinin aldığını belirtme oranı % 1.10 ve yine yükseköğretim mezunu annelerin, çocuklarının oyuncaklarını genellikle diğer akrabalarının aldığını belirtme oranı % 1.10 olarak görülmektedir.

Yukarıdaki bulgulardan anlaşıldığı üzere, ilköğretim mezunu annelere göre çocukların oyuncakları ağırlıklı olarak sırasıyla; anne, baba, anne-baba birlikte, ortaöğretim mezunu annelere göre; anne, anne-baba birlikte, baba ve yükseköğretim mezunu anneler göre; anne, anne-baba, baba şeklinde oluşmaktadır. Bu durum tüm eğitim seviyelerindeki annelere göre çocuğun oyuncaklarını genelde annelerin aldığını göstermektedir.

Tablo 12.3 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarını genelde kimin aldığı, babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2(10) = 16.43, p > .05$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu babaların, çocuklarının oyuncaklarını genellikle annelerinin aldığını belirtme oranı % 25.00, iken bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 52.60 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 42.50 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların, çocuklarının oyuncaklarını genellikle babalarının aldığını belirtme oranı % 37.50 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 19.30 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 22.10 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların, çocuklarının oyuncaklarını genellikle anne-babalarının birlikte aldığını belirtme oranı % 15.60 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 15.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 28.30 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların, çocuklarının oyuncaklarını genellikle büyükbabalarının aldığını belirtme oranı % 15.60 iken bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 8.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 3.50 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların, çocuklarının oyuncaklarını genellikle büyükannelerinin aldığını belirtme oranı % 3.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 1.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların, çocuklarının oyuncaklarını genellikle diğer akrabalarının aldığını belirtme oranı % 3.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 1.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Yukarıdaki bulgulardan anlaşıldığı üzere, anlamlı bir farklılık bulunmasa da ilköğretim mezunu babalara göre çocukların oyuncakları ağırlıklı olarak sırasıyla; baba, anne, anne-baba birlikte ve büyükbaba, ortaöğretim mezunu babalara göre; anne, baba, anne-baba birlikte ve yükseköğretim mezunu anneler göre; anne, anne-baba, baba şeklinde oluşmaktadır. Bu durum ilköğretim mezunu babalara göre çocuğun oyuncaklarını genelde babaların aldığını, ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu babalara göre annelerin aldığını göstermektedir. Ayrıca Tablo 12.3'te görüldüğü gibi ilköğretim mezunu babalara göre çocukların oyuncaklarını % 15.6'lık bir oranla büyükbabalarının aldığı ortaya çıkmıştır. Bu durumu ataerkil aile yapısı ve yaşantısıyla açıklamak mümkün olabilir.

Tablo 12, 12.1, 12.2 ve 12.3'te çocukların oyuncaklarını genellikle kimin satın aldığına dair bulgular bulunmaktadır. Çocukların oyuncaklarını genelde kimin aldığına dair bulgularda, sırasıyla anne, baba ve anne-baba birlikte oyuncak aldıkları görülmektedir. Onur ve başk. (1997) yaptıkları araştırma da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Söz konusu araştırmada çocukların oyuncaklarını en çok satın

alan sıralaması anne-baba, anne ve baba şeklinde oluşmuştur. Çocuğa en çok oyuncak alan kişi tırtı değişmese de, sıralama da farklılıklar görülmektedir.

Tablo 13

Anne Baba Eğitim Durumuna Göre Oyuncaklarının Nereden Satın Alındığı

Ebeveyn	Çocuğun Oyuncaklarının Nereden Satın Alındığı		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Oyuncakçı	n	27	23	51	$\chi^2 = 26.02$ sd=10 P<.01
		%	45.0	47.6	54.3	
	Market	n	17	22	37	
		%	28.3	45.8	39.4	
	Pazar	n	12	-	3	
		%	20.0		3.2	
	Kırtasiye	n	2	1	2	
		%	3.3	2.1	2.1	
Baba	Eczane	n	2	1	1	$\chi^2 = 15.96$ sd=10 P>.05
		%	3.3	2.1	1.1	
	Pazarlamacı	n	-	1	-	
		%		2.1		
	TOPLAM	n	60	48	94	
		%	100	100	100	
	Oyuncakçı	n	13	26	65	
		%	40.6	45.6	57.5	
Baba	Market	n	11	23	39	$\chi^2 = 15.96$ sd=10 P>.05
		%	34.4	40.4	34.5	
	Pazar	n	4	4	3	
		%	12.5	7.0	2.7	
	Kırtasiye	n	4	2	2	
		%	12.5	3.5	1.8	
	Eczane	n	-	1	3	
		%		1.8	2.7	
Baba	İnternet	n	-	1	1	$\chi^2 = 15.96$ sd=10 P>.05
		%		1.8	0.9	
	TOPLAM	n	32	57	113	
		%	100	100	100	

Çocuğun oyuncaklarının nereden alındığının, anne-babanın eğitim durumu yaşı değişkenine göre dağılımı Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarının nereden alındığı annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (10) = 26.02, p < .01$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak oyuncakçıyı belirtme oranı % 45.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 47.10'a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 54.30'a yükselmektedir. Bu değerler annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe oyuncakları, oyuncakçıdan almayı tercih ettiklerini göstermektedir.

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak marketi belirtme oranı % 28.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 45.80 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 39.40 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak pazarı belirtme oranı % 20.00 iken, bu oran yükseköğretim mezunu annelerde % 3.20'ye inmektedir. Ayrıca ortaöğretim mezunu annelerinde pazardan oyuncak satın almadıkları görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak kırtasiyeyi belirtme oranı % 3.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 2.10 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 2.10 olarak görülmektedir.

Bulgular annelerin oyuncakları oyuncakçıdan alma düzeyinin yükseköğretim mezunu annelerde, marketten alma düzeyinin ortaöğretim mezunu annelerde ve pazardan alma düzeyinin ilköğretim mezunu annelerde fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 13 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarının nereden alındığı ile, babanın eğitim durumu arasında anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2 (10) = 15.96, p > .05$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak oyuncakçıyı belirtme oranı % 40.60 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 45.60 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 57.50 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak marketi belirtme oranı % 34.40 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 40.40 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 34.50 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak pazarı belirtme oranı % 12.50 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 7.00 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 2.70 olarak görülmektedir.

Ortaöğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak interneti belirtme oranı % 1.80 iken, bu oran yükseköğretim mezunu babalarda % 0.90 olarak görülmektedir.

Ayrıca ilköğretim mezunu babaların çocuklarına internetten oyuncak almadıkları da görülmektedir.

İlköğretim mezunu ebeveynlerin (özellikle annelerin) oyuncakları pazardan satın alma oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Pazarda satılan oyuncakların önemli güvenlik riskleri taşıdığı, nerede imal edildiklerinin belli olmadığı ve tüketiciye herhangi bir garanti sunmadığı düşünülürse, eğitim seviyesi düşük ebeveynlerin bu konuda yeterli bilince sahip olmadıkları düşünülebilir. Tabi onları pazardan oyuncak almaya iten önemli diğer bir sebep, eğitim seviyesiyle orantılı düşüş gösteren gelir düzeyi olabilir.

Tablo 13

Ailenin Toplam Gelirine Göre Oyuncaklarının Nereden Satın Alındığı

Ebeveyn	Çocuğun Oyuncaklarının Nereden Satın Alındığı		500 -	501- 1000	1001- 1500	1501 +	Ki-Kare Testi
Anne	Oyuncakçı	n	19	24	39	19	$\chi^2 = 20.05$ sd=15 P>.05
		%	55.90	41.40	53.40	51.40	
	Market	n	10	20	28	18	
		%	29.40	34.50	38.40	48.60	
	Pazar	n	4	9	2	-	
		%	11.80	15.50	2.70		
	Kırtasiye	n	1	2	2	-	
Baba		%	2.90	3.40	2.70		
	Eczane	n	-	2	2	-	$\chi^2 = 13.40$ sd=15 P>.05
		%		3.40	2.70		
	Pazarlamacı	n	-	1	-	-	
		%		1.70			
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
	Oyuncakçı	n	17	26	39	22	
		%	50.0	44.8	53.4	59.5	
	Market	n	11	22	26	14	
		%	32.4	37.9	35.6	37.8	
	Pazar	n	4	4	3	-	
		%	11.8	6.9	4.1		
	Kırtasiye	n	2	4	1	1	
		%	5.9	6.9	1.4	2.7	
	Eczane	n	-	1	3	-	
		%		1.7	4.1		
	İnternet	n	-	1	1	-	
		%		1.7	1.4		
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100	100	100	100	

Çocuğun oyuncaklarının nereden alındığının, ailenin aylık toplam gelir durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 13.1’de verilmiştir.

Tablo 13.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde çocuğun oyuncaklarının nereden alındığı, ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (15) = 20.05$, $p > .05$]. Buna göre;

Annelerin çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak marketi belirtme oranı 500 milyon ve altındaki aylık toplam geliri sahip ailelerde % 29.40 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 34.50, 1 milyar 1 milyon ile 1.5 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 38.40 ve 1,5 milyarın üzerinde aylık toplam gelire sahip ailelerde % 48.60 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak pazarı belirtme oranı 500 milyon ve altındaki aylık toplam geliri sahip ailelerde % 11.80 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 15.50 ve 1 milyar 1 milyon ile 1.5 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 2.70 olarak görülmektedir. Ayrıca 1,5 milyarın üzerinde aylık toplam gelire sahip ailelerin pazardan oyuncak almadıkları görülmektedir.

Tablo 13.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğun oyuncaklarının nereden alındığı, ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$\chi^2 (15) = 13.40$, $p > .05$]. Buna göre;

Babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak oyuncakçıyı belirtme oranı 500 milyon ve altındaki aylık toplam geliri sahip ailelerde % 50.00 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 44.80, 1 milyar 1 milyon ile 1.5 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 53.40 ve 1,5 milyarın üzerinde aylık toplam gelire sahip ailelerde % 59.50 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak marketi belirtme oranı 500 milyon ve altındaki aylık toplam geliri sahip ailelerde % 32.40 iken, bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 37.90, 1 milyar 1 milyon ile 1.5 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 35.60 ve 1,5 milyarın üzerinde aylık toplam gelire sahip ailelerde % 37.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak satın aldıkları yer olarak pazarı belirtme oranı 500 milyon ve altındaki aylık toplam geliri sahip ailelerde % 11.80 iken bu oran 501 milyon ve 1 milyar arası aylık toplam gelire sahip ailelerde % 6.90 ve 1 milyar 1 milyon ile 1.5 milyar arasında aylık toplam gelire

sahip ailelerde % 4.10 olarak gör÷lmektedir. Ayrıca 1,5 milyarın üzerinde aylık toplam gelire sahip ailelerin pazardan oyuncak almadıkları gör÷lmektedir.

Bulgular aylık toplam geliri düşük ailelerin pazardan daha fazla oyuncak satın aldıklarını göstermektedir. Bu ebeveynlerin pazardan oyuncak satın almalarındaki en büyük etken oyuncak fiyatlarının pazarda daha ucuz olmasıdır. Çünkü semt pazarlarında çok ucuza plastik oyuncaklar satılmaktadır (Yalçınkaya, 1991).

Tablo 14

Çocuğun Yaşına Göre Yaşanan İlde Oyuncak Satın Alınırken Karşılaşılan Zorluklar

Ebeveyn	Yaşanan ilde Oyuncak Satın Alınırken Yaşanan Zorluklar		1-6 ay	7-12 ay	13-18 ay	19-24 ay	Ki-Kare Testi
Anne	Çeşit Azlığı	n	25	22	23	24	$\chi^2= 15.90$ sd=18 P>.05
		%	54.3	57.9	42.6	37.5	
	Oyuncakların Pahalı Olması	n	11	6	11	20	
		%	23.9	15.8	20.4	31.3	
	Oyuncak Mağazası Olmaması	n	1	2	1	-	
		%	2.2	5.3	1.9		
	Oyuncaklar Kalitesiz	n	1	-	1	1	
		%	2.2		1.9	1.6	
Baba	0-2 Yaşa Uygun Oyuncak Yok	n	3	2	8	6	$\chi^2= 10.77$ sd=15 P>.05
		%	6.5	5.3	14.8	9.4	
	Satıcılar Deneyimsiz		-	-	1	2	
					1.9	3.1	
	Herhangi Bir Zorluk Yok	n	5	6	9	11	
		%	10.9	15.8	16.4	17.2	
	TOPLAM	n	46	38	54	64	
		%	100	100	100	100	
Baba	Çeşit Azlığı	n	20	18	24	23	$\chi^2= 10.77$ sd=15 P>.05
		%	44.4	47.4	44.40	36.5	
	Oyuncakların Pahalı Olması	n	7	9	14	17	
		%	15.6	23.7	25.9	27.0	
	Oyuncak Mağazası Olmaması	n	3	1	5	3	
		%	6.7	2.6	9.3	4.8	
	Oyuncaklar Kalitesiz	n	-	-	-	2	
		%				3.2	
Baba	0-2 Yaşa Uygun Oyuncak Yok	n	3	2	3	5	$\chi^2= 10.77$ sd=15 P>.05
		%	23.1	5.3	5.6	7.9	
	Herhangi Bir Zorluk Yok	n	12	8	8	13	
		%	26.7	21.1	14.8	20.6	
	TOPLAM	n	45	38	54	63	
		%	100	100	100	100	

Yaşanan ilde oyuncak satın alırken karşılaşılan zorlukların, çocuğun yaşı değişkenine göre dağılımı Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, oyuncak satın alırken karşılaşılan zorluklarda, çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2 (18) = 15.90, p > .05$]. Buna göre;

Annelerin çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak çeşit azlığını göstermeleri oranı 1-6 aylık çocuklarında % 54.30 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 57.90, 13-18 aylık çocuklarında % 42.60 ve 19-24 aylık çocuklarında % 37.50 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak oyuncakların pahalı olmasını göstermeleri oranı 1-6 aylık çocuklarında % 23.90 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 15.80, 13-18 aylık çocuklarında % 20.40 ve 19-24 aylık çocuklarında % 31.30 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak satın alırken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtme oranı 1-6 aylık çocuklarında % 10.90 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 15.80, 13-18 aylık çocuklarında % 16.70 ve 19-24 aylık çocuklarında % 17.20 olarak görülmektedir.

Tablo 14 babaların cevapları açısından incelendiğinde, oyuncak satın alırken karşılaşılan zorluklarda, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2 (15) = 10.77, p > .05$]. Buna göre;

Babaların çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak çeşit azlığını göstermeleri oranı 1-6 aylık çocuklarında % 44.40 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 47.40, 13-18 aylık çocuklarında % 44.40 ve 19-24 aylık çocuklarında % 36.50 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak oyuncakların pahalı olmasını göstermeleri oranı 1-6 aylık çocuklarında % 15.60 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 23.70, 13-18 aylık çocuklarında % 25.90 ve 19-24 aylık çocuklarında % 27.00 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak satın alırken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtme oranı 1-6 aylık çocuklarında % 26.70 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 21.10, 13-18 aylık çocuklarında % 14.80 ve 19-24 aylık çocuklarında % 20.60 olarak görülmektedir.

İstatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamakla birlikte, annelerin ve babaların yüksek oranda çeşit azlığını gösterdiği ve yaş küçüldükçe çeşit azlığını dile getirme oranının arttığı görülmektedir. bebekler ve küçük çocuklar için daha çok oyuncak çeşidine sahip büyük oyuncak

mağaza zincirlerinin Kastamonu gibi küçük şehirlerde şubelerinin bulunmaması bu sonucu ortaya çıkarmış olabilir.

Tablo 14.1

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Yaşanan İlde Oyuncak Satın Alınırken Karşılaşılan Zorluklar

Ebeveyn	Yaşanan ilde Oyuncak Satın Alınırken Yaşanan Zorluklar		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Çeşit Azlığı	n %	13 21.7	22 45.8	59 62.8	$\chi^2=49.85$ sd=12 P<.01
	Oyuncakların Pahalı Olması	n %	26 43.3	13 27.1	9 9.6	
	Oyuncak Mağazası Olmaması	n %	1 1.7	1 2.1	2 2.1	
	Oyuncaklar Kalitesiz	n %	1 1.7	-	2 2.1	
	0-2 Yaşa Uygun Oyuncak Yok	n %	1 1.7	4 8.3	14 14.9	
	Satıcılar Deneyimsiz		2 3.3	1 2.1	-	
	Herhangi Bir Zorluk Yok	n %	16 26.7	7 14.6	8 8.5	
	TOPLAM	n %	60 100	48 100	94 100	
Baba	Çeşit Azlığı	n %	3 10.0	19 33.3	63 55.8	$\chi^2=53.27$ sd=10 P<.01
	Oyuncakların Pahalı Olması	n %	17 56.7	13 22.8	17 15.0	
	Oyuncak Mağazası Olmaması	n %	-	6 10.5	6 5.3	
	Oyuncaklar Kalitesiz	n %	-	-	2 1.8	
	0-2 Yaşa Uygun Oyuncak Yok	n %	-	1 1.8	12 10.6	
	Herhangi Bir Zorluk Yok	n %	10 33.3	18 31.6	13 11.5	
	TOPLAM	n %	30 100	57 100	113 100	

Yaşanan ilde oyuncak satın alırken karşılaşılan zorlukların, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 14.1’de verilmiştir.

Tablo 14.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, oyuncak satın alırken karşılaşılan zorluklar açısından annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık görülmektedir [$\chi^2 (12) = 49.85$, $p < .01$. Buna göre;

Annelerin çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak çeşit azlığını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 21.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 45.80’e ve yükseköğretim mezunu annelerde % 62.80’e yükselmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak oyuncakların pahalı oluşunu göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 43.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 27.10’a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 9.60’a inmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak satın alırken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 26.40 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 14.60’a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 8.50’ye inmektedir.

Annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe oyuncak çeşidinin az olmasını ve 0-2 yaşa uygun oyuncak bulunamamasını, oyuncak alımında karşılaşılan zorluklar olarak görme düzeyleri yükselmektedir. Ayrıca annelerin eğitim seviyesi düştükçe oyuncakların pahalı olması önemli bir zorluk olarak dile getirilmektedir.

Tablo 14.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, oyuncak satın alırken karşılaşılan zorluklarda babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık görülmektedir. [$\chi^2 (10) = 53.27$, $p < .01$] Buna göre;

Babaların çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak çeşit azlığını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 10.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 33.30’e ve yükseköğretim mezunu babalarda % 55.80’e yükselmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak satın alırken karşılaştıkları zorluk olarak oyuncakların pahalı oluşunu göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 56.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 22.80’e ve yükseköğretim mezunu babalarda % 15.00’a inmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak satın alırken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 33.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 31.60'a ve yükseköğretim mezunu babalarda %11.50'ye inmektedir.

Babaların eğitim seviyesi yükseldikçe oyuncak çeşitlerinin az olmasını ve 0-2 yaşa uygun oyuncak bulunamamasını, oyuncak alımında karşılaşılan zorluklar olarak görme düzeyleri yükselmektedir. Ayrıca babanın eğitim seviyesi düştükçe oyuncakların pahalı olması önemli bir zorluk olarak daha çok dile getirilmektedir.

Anne ve babalar tarafından çeşit azlığı ve 0-2 yaşa uygun oyuncakların bulunamayışının, eğitim düzeyine göre artan oranda dile getirilmesi beklenen bir sonuçtur. Bireyin bilinç düzeyinin artışı çocuğun eğitimiyle ilgili konulara yansımaktadır. Dolayısıyla çocuğunun eğitimi için neler yapabileceğini araştırma ve öğrenme çabaları da artmaktadır. Bu çabalar sonucunda ebeveynler çocuklarının gelişimine yardımcı olacak materyaller ve eğitim olanaklarını çeşitli kaynaklardan öğrenmekte ve bunlarla ilgili hizmetleri alma çabasına girmektedir. Çocuğuna ne tür oyuncak alabileceğini internet ve çocuk eğitimi ile ilgili yayınlardan takip eden ebeveyn bu oyuncakları yaşadığı şehirde bulmak ve çocuğuna almak istemektedir.

Tablo 15

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken En Çok Hangi Özelliğine Dikkat Edildiği

Ebeveyn	Oyuncak Seçerken En Çok Hangi Özelliğine Dikkat Edildiği		Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Güvenli Olmasına	n %	44 40.70 58.70	31 33.0 41.30	$\chi^2= 5.64$ sd= 5 P>.05
	Yaşına Uygun Olmasına	n %	28 25.90	23 24.50	
	Eğitici ve Geliştirici Olmasına	n %	11 10.20 37.90	18 19.10 62.10	
	Cinsiyetine Uygun Olmasına	n %	2 1.90 40.00	3 3.20 60.00	
	İlgi Çekici Olmasına	n %	14 13.00 48.30	15 16.00 51.70	
	Fiyatının Uygun Olmasına	n %	9 8.30 69.20	4 4.30 30.80	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100 46.50	
Baba	Güvenli Olmasına	n %	35 32.40 51.50	33 35.10 48.50	$\chi^2= 8.01$ sd= 5 P>.05
	Yaşına Uygun Olmasına	n %	24 22.20 46.20	28 29.80 53.80	
	Eğitici ve Geliştirici Olmasına	n %	12 11.10 80.00	3 3.2 20.00	
	Cinsiyetine Uygun Olmasına	n %	2 1.90 28.60	5 5.30 71.40	
	İlgi Çekici Olmasına	n %	16 14.80 55.20	13 13.80 44.80	
	Fiyatının Uygun Olmasına	n %	19 17.60 61.30	12 12.80 38.70	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	

Çocuğa oyuncak seçerken en çok hangi özelliğine dikkat edildiğinin, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğa oyuncak seçerken en çok dikkat edilen özellik açısından, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2(5)=5.64, p>.05$]. Buna göre;

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın güvenli olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 40.70 iken, bu oran erkek çocuklarında % 33.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın çocuklarının yaşına uygun olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 25.90 iken, bu oran erkek çocuklarında % 24.50 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın eğitici ve geliştirici olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 10.20 iken, bu oran erkek çocuklarında % 19.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın ilgi çekici olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 13.00 iken, bu oran erkek çocuklarında % 16.00 olarak görülmektedir.

Tablo 15 babaların cevapları açısından incelendiğinde, çocuğa oyuncak seçerken en çok dikkat edilen özellik açısından, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık görülmemektedir [$\chi^2(5)=8.01, p>.05$]. Buna göre;

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın güvenli olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 32.40 iken, bu oran erkek çocuklarında % 35.10 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın çocuklarının yaşına uygun olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 22.20 iken, bu oran erkek çocuklarında % 29.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncağın eğitici ve geliştirici olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 11.10 iken, bu oran erkek çocuklarında % 3.20 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncanın çocuğun cinsiyetine uygun olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 1.90 iken, bu oran erkek çocuklarında % 5.30 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncanın ilgi çekici olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 14.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 13.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncanın fiyatının uygun olmasını göstermeleri oranı kız çocuklarında % 17.60 iken, bu oran erkek çocuklarında % 12.80 olarak görülmektedir.

Çocuklar karşı cinse ait bir oyuncak seçtiklerinde bu durum bebeklikten itibaren ailelerce engellenmektedir. Buna rağmen ülkemizde erkek çocuklarının bebekle oynaması toplum normlarına uygun düşmezken kız çocukları silahlarla oynayabilmektedirler. Ayrıca toplumumuzda çocukların yaşları küçükken cinsiyetinden farklı bir oyuncakla oynaması anne-babaları rahatsız etmezken, çocukların yaşları büyüdükçe cinsiyetine uygun oyuncaklarla oynaması önemli olmaktadır. Çünkü cinsiyetine uygun oyuncaklar çocukların cinsiyetine uygun rolleri benimsemesine katkı sağlamaktadır (Peretti ve Sydney 1984; Şahin, 1993). Yavuzer'in araştırmasında (1996) çocukların oyuncak seçiminde cinsiyet faktörünün önemli rol oynadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada, kız çocukları için en çok seçilen oyuncaklar arasında bebekler, model oyuncaklar ve yapı-inşa oyuncakları, erkek çocuklar içinse tekerli oyuncaklar, pilli ve uzaktan kumandalı oyuncaklar, toplar, oyuncak silahlar ve yapı-inşa oyuncakları yer almıştır. Araştırmamızda oyuncak seçiminde dikkat edilen noktalar konusunda cinsiyete göre farklılık görülmemesi ve öncelikli olarak güvenliğe odaklanılması sevindirici bir sonuçtur. Anne-babaların oyuncak tercihlerinde cinsiyetine uygun oyuncak alma oranının düşük çıkması ve literatürde belirtilen oyuncak seçimi kriterlerini benimsememeleri oyuncak seçimi konusundaki bilinç düzeylerinin yüksek olduğu düşüncesini akla getirmektedir.

Tablo 15.1

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken En Çok Hangi Özelliğine Dikkat Edildiği

Ebeveyn	Çocuğa Oyuncak Seçerken En Çok Hangi Özelliğine Dikkat Edildiği		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Güvenli Olmasına	n %	14 23.30	16 33.30	45 47.90	$\chi^2=32.50$ sd=10 P<.01
	Yaşına Uygun Olmasına	n %	22 36.70	11 22.90	18 19.10	
	Eğitici ve Geliştirici Olmasına	n %	4 6.70	7 14.60	18 19.10	
	Cinsiyetine Uygun Olmasına	n %	2 3.30	2 4.20	1 1.10	
	İlgi Çekici Olmasına	n %	8 13.30	10 20.80	11 11.70	
	Fiyatının Uygun Olmasına	n %	10 16.70	2 4.20	1 1.10	
	TOPLAM	n %	60 100.00	48 100.00	94 100.00	
Baba	Güvenli Olmasına	n %	4 12.50	13 22.80	51 45.10	$\chi^2=32.69$ sd=10 P<.01
	Yaşına Uygun Olmasına	n %	7 21.90	12 21.10	33 29.20	
	Eğitici ve Geliştirici Olmasına	n %	2 6.30	5 8.80	8 7.10	
	Cinsiyetine Uygun Olmasına	n %	2 6.30	2 3.50	3 2.70	
	İlgi Çekici Olmasına	n %	6 18.80	12 21.10	11 9.70	
	Fiyatının Uygun Olmasına	n %	11 34.40	13 22.80	7 6.20	
	TOPLAM	n %	32 100.00	57 100.00	113 100.00	

Çocuğa oyuncak seçerken en çok hangi özelliğine dikkat edildiğinin, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 15.1’de verilmiştir.

Tablo 15.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, anneler tarafından çocuğa oyuncak seçerken en çok dikkat edilen özellik açısından annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık görülmektedir [$\chi^2 (10) = 32.50, p < .01$]. Buna göre;

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncuğun güvenli olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 23.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 33.30’a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 47.90’a yükselmektedir. Bu oranlar annelerin eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte oyuncak seçerken oyuncuğun güvenli olmasına önem verme düzeyinin de yükseldiğini göstermektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncuğun çocuğun yaşına uygun olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 36.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 22.90’a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 19.10’a düşmektedir. Bu oranlar ilköğretim mezunu annelerin eğitim diğer eğitim düzeyindeki annelere nazaran oyuncak seçiminde oyuncuğun çocuğun yaşına uygun olmasına daha çok önem verdiklerini göstermektedir. Bebekler için seçilen oyuncuğun yaşına uygun olması önemlidir ancak öncelikli seçim kriterinin güvenlik olması gerekmektedir (Kamaraj, 1996; Dodson, 1999; Özen, 1999; Taylor, Rogers ve Morris, 1997). Yavuzer’in (1996) araştırmasında ailelerin parasal olanakları elverdiği taktirde ithal malı oyuncak aldıklarını bunun sebeplerinden birisi olarak ta ithal oyuncakların çok daha güvenli olduklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ilköğretim mezunu annelerin diğer eğitim seviyelerindeki annelere nazaran daha yüksek oranda “yaşı” dile getirmeleri bebekler için oyuncak seçiminde öncelikle kriterin “güvenlik” olduğunu bilmemelerinden kaynaklanabilir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncuğun eğitici ve geliştirici olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 6.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 14.60’a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 19.10’a yükselmektedir. Bu oranlar annelerin eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte oyuncak seçerken oyuncuğun eğitici ve geliştirici olmasına önem verme düzeyinin de yükseldiğini göstermektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncuğun çocuğun cinsiyetine uygun olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 3.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 4.20 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 1.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın ilgi çekici olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 13.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 20.80 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 11.70 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın fiyatının uygun olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu annelerde % 16.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 4.20'ye ve yükseköğretim mezunu annelerde % 1.10'a inmektedir. Bu oranlar annelerin eğitim seviyesinin düşmesiyle birlikte oyuncak seçerken oyuncakın fiyatının uygun olmasına önem verme düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Bu durum eğitim seviyesine paralel olarak azalan gelir durumu ile açıklanabilir.

Tablo 15.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babalar tarafından çocuğa oyuncak seçerken en çok dikkat edilen özellik açısından babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık görülmektedir [$\chi^2(10) = 32.69, p < .01$] Buna göre;

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın güvenli olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 12.50 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 22.80'e ve yükseköğretim mezunu babalarda % 45.10'a yükselmektedir. Bu oranlar babaların eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte oyuncak seçerken oyuncakın güvenli olmasına önem verme düzeyinin de yükseldiğini göstermektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın çocuğun yaşına uygun olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 21.900 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 29.10 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 29.20 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın eğitici ve geliştirici olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 6.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 8.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 7.10 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın ilgi çekici olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 6.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 3.50 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 2.70 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın ilgi çekici olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 18.80 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 21.10 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 9.70 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özellik olarak oyuncakın fiyatının uygun olmasını göstermeleri oranı ilköğretim mezunu babalarda % 34.40 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 22.80'e ve yükseköğretim mezunu babalarda % 6.20'ye inmektedir. Bu oranlar babaların eğitim seviyesinin düşmesiyle birlikte oyuncak seçerken oyuncakın fiyatının uygun olmasına daha fazla önem verdiklerini göstermektedir. Bu durum eğitim seviyesi düşük babaların oyuncakların fonksiyonlarından ve çocuklarına kazandıracaklarından ziyade, yaratacağı ekonomik gider oranını önemsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Anne ve babaların eğitimin artışıyla azalan oranda olmakla birlikte, tüm eğitim durumlarında çoğunluğunun (anne İ.Ö % 76.70, O.Ö. % 66.70, Y.Ö. % 52.10; baba İ.Ö. % 87.50, O.Ö % 77.20, Y.Ö. % 54.90) oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özelliğin güvenliğin dışında özellikler olduğu görülmektedir. Bebek ve çocukların gelişebilmek için öncelikle güvenliğe ihtiyaçları olduğu gerçeği göz önüne alındığında, anne-babaların bebeklerinin güvenliğini sağlama konusunda aydınlatılmasının önemli bir öncelik olarak gündeme alınması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü; bebeklerin nesneleri hemen ağızına götürmeleri ve oyuncakın sivri-keskin-sert taraflarıyla farkında olmadan kendilerini yaralama ihtimalleri yüksektir. Oyuncaklarla ilgili anne-babaların bilmesi gereken çok önemli başka güvenlik sorunları da söz konusudur. Aslan'ın (1997) yılında yaptığı araştırma ve bu araştırmanın sonuçları bunları net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın ortaya çıkardığı sonuçlardan birisi sert plastiklerden yapılmış oyuncakların güvenilirliğinin, yumuşak plastiklerden yapılmış oyuncaklardan daha az olmasıdır. Çünkü sert plastiklerdeki kurşun oranı fazladır ve sert plastiklerde kullanılan kurşunun sağlık açısından, yumuşak plastiklerde kullanılan kadmiyumunkinden daha olumsuz etkiler yarattığı bilimsel bir gerçektir. Yine bu araştırmaya göre üzerinde boya tabakası bulunan oyuncaklar daha fazla güvenlik riski taşımaktadırlar. Bu durum da bebeklerin sağlığı açısından son derece tehlikelidir. Şüphesiz ki her tehlikeye karşı önlem alabilmek mümkün olmamaktadır. Fakat ciddi tehlikelere mutlaka engel olunmalıdır. Özellikle tehlikeden habersiz olan ve tehlikeden sakınmayan bebeklerin oyuncaklarının yapımında ve seçiminde buna çok dikkat edilmelidir (Kamaraj, 1996). Ülkemizde de yürürlüğe giren "oyuncak güvenliği yasası" üreticilere bu tür yasal zorunlulukları da getirmektedir. Bu durumda oyuncak seçip alma ve evde güvenli şekilde kullanma aşamasında anne ve babalara önemli sorumluluklar düşmektedir. Yukarıdaki bulguların anne-babaların bu sorumlulukların çok ta farkında olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 15 ve 15.1'de anne ve babaların oyuncak seçerken en çok dikkat ettikleri özelliklere ait bulgular verilmiştir. Anne ve babaların en çok dikkat ettikleri özellikler arasında oyuncakın güvenli olması, çocuğun yaşına uygun olması, eğitici ve geliştirici özelliklerinin olması, cinsiyete uygun olması, ilgi çekici olması ve fiyatının uygun olması gibi özellikler bulunmaktadır. Bu bulgular, literatürde yer alan "bir oyuncakta aranan özellikler" bilgileri ile bağdaşmaktadır. Kamaraj'a göre (1996) çocuklara oyuncak alırken dikkat edilmesi gereken esaslar arasında; çocuğun yaşına uygunluk, oyuncakların hayal güçlerini geliştirme özelliği, çocuğun deneyimlerine ve tecrübelerine uygunluk,

yapıldığı madde, oyuncakların büyüklüklerinin ve renklerinin çocuk psikolojisine uygunluğu, dayanıklılık, güvenlik ve fiyatının uygunluğu yer almaktadır. Ayrıca Dodson'a (1999) göre oyuncak güvenli, dayanıklı, eğlendirici, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olmalıdır. Özen'e göre (1999) bir oyuncakta aranması gereken özellikler arasında oyuncanın tehlikesiz olması, keskin kenarlarının ve sivri uçlarının olmaması, zehirli boya maddeleri içermemesi, dayanıklı olması ve küçük parçalardan oluşmaması gibi hususlar yer almaktadır. Aslında "en iyi oyuncak", güvenlik riski taşımayan, çocuğu uzun süre uyuracak ve sonradan tekrar tekrar ele alacağı ve her seferinde daha çok uyarı ve zevk veren oyuncaktır. Yine de anne-babaların çocuk için en iyi oyuncayı seçmeleri neredeyse imkansızdır (Uluğ, 1999).

Tablo 16

Annelerin Eğitim Durumuna Göre Tabanca Tüfek Gibi Oyuncakların Neden Satın Alındığı

Ebeveyn	Annelerin Eğitim Durumuna Göre Tabanca Tüfek Gibi Oyuncakların Neden Satın Alındığı		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.
Anne	Hayır Almıyoruz	n %	37 62.70	34 72.30	74 78.70
	Biz Almıyoruz, Hediye Geliyor.	n %	-	-	2 2.1
	Alıyoruz Ama Aslında Alınmamalı	n %	1 1.70	2 4.30	7 7.40
	Herkes Alıyor	n %	1 1.70	1 2.10	1 1.10
	Erkek Çocuk Olduğu İçin	n %	6 10.20	3 6.40	2 2.10
	Babası Sevdiği İçin Alıyorum	n %	9 15.30	4 8.50	-
	Hayatın Bir Parçası Oldukları İçin	n %	2 3.40	-	5 5.30
	Kişilik Ve Kimlik Gelişimine Katkı İçin	n %	2 3.40	-	3 3.20
	Neticede Onlar da Oyuncak	n %	1 1.70	3 6.40	-
	TOPLAM	n %	59 100.00	47 100.00	94 100.00

Çocuğa tabanca tüfek gibi oyuncakların satın alınma durumu ve nedenlerinin , annenin eğitimi değişkenine göre dağılımı tablo 16'da verilmiştir.

Annelerin çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları satın almadıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 62.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 72.30'a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 78.30'a yükselmektedir. Bu oranlar anket uygulanan tüm eğitim düzeyindeki annelerin büyük kısmının, çocuklarına tabanca tüfek gibi savaş oyuncakları almadıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu tür oyuncakları satın almama durumu, annelerin eğitim seviyesinin yükselmesiyle daha da fazlalaşmaktadır.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları satın almadıklarını fakat bu tür oyuncakların hediye geldiğini belirtme oranı yükseköğretim mezunu annelerde % 2.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları satın aldıklarını ama aslında alınmaması gerektiğini bildiklerini belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 1.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 4.30'a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 7.40'a yükselmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları herkes aldığı için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 1.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 2.10 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 1.10 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları çocuklarının erkek çocuk olması nedeniyle satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 10.20 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 6.40'a ve yükseköğretim mezunu annelerde % 2.10'a inmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları eşinin bu tür oyuncakları sevmesinden dolayı satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 15.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 8.50'ye inmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları hayatın bir parçası oldukları için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 3.40 iken, yükseköğretim mezunu annelerde % 5.30 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları kişilik gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 3.40 iken, yükseköğretim mezunu annelerde % 3.20 olarak görülmektedir.

Annelerin çocuklarına tabanca tüfek gibi oyuncakları aldıklarını çünkü netice itibariyle onların da bir oyuncak olduğunu belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 1.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 6.40 olarak görülmektedir.

Bulgulara bakıldığında annelerin çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları satın alma durumları üç grupta toplanabilir. Birinci gruptaki anneler, bu tür oyuncakları almamakta, ikinci gruptaki anneler bu tür oyuncakları almakta fakat bundan dolayı bir nevi suçluluk hissetmekte, üçüncü gruptaki anneler ise bu tür oyuncakları almakta ve alınmasının da gerekli olduğunu savunan annelerdir.

Tablo 16.1

Babaların Eğitim Durumuna Göre Tabanca Tüfek Gibi Oyuncakların Neden Satın Alındığı

Ebeveyn	Annenin Eğitim Durumuna Göre Tabanca Tüfek Gibi Oyuncakların Neden Satın Alındığı		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.
Baba	Hayır Almıyoruz	n	15	34	79
		%	46.90	59.60	69.90
	Biz Almıyoruz, Hediye Geliyor.	n	-	-	2
		%			1.80
	Alıyoruz Ama Aslında Alınmamalı	n	4	3	1
		%	12.50	5.30	0.90
	Çocuk İstiyor	n	3	4	5
		%	9.40	7.00	4.40
	Herkes Alıyor	n	-	2	2
		%		3.50	1.80
	Erkek Çocuk Olduğu İçin	n	2	4	6
		%	6.30	7.00	5.30
	Ben Silahları Sevdiğim İçin Alıyorum	n	-	1	3
		%		1.80	2.70
	Silahları Tanıması İçin	n	2	1	5
		%	6.30	1.80	4.40
	Hayatın Bir Parçası Oldukları İçin	n	1	1	2
		%	3.10	1.80	1.80
	Milli Bilinç Kazanması İçin	n	3	1	2
		%	9.40	1.80	1.80
	Kişilik Ve Kimlik Gelişimine Katkı İçin	n	-	2	2
		%		3.50	1.80
	Kendini Korumayı Öğrenmesi İçin	n	1	2	-
		%	3.10	3.50	
	Neticede Onlar da Oyuncak	n	1	2	4
		%	3.10	3.50	3.50
	TOPLAM	n	32	57	113
		%	100.00	100.00	100.00

Babanın eğitim durumuna göre tabanca, tüfek gibi oyuncakların satın alınma durumu ve nedenlerinin, babanın eğitim durumuna göre dağılımı tablo 16.1'de verilmiştir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları satın almadıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 46.90 iken bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 59.60 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 69.00 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları satın almadıklarını fakat bu tür oyuncakların hediye geldiğini belirtme oranı yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları satın aldıklarını ama aslında alınmaması gerektiğini bildiklerini belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 12.50 iken bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 5.30 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 0.90 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları, çocukları istedikleri için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 9.40 iken bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 7.00 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 4.40 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları herkes aldığı için satın aldıklarını belirtme oranı ortaöğretim mezunu babalarda % 3.50 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları çocuklarının erkek çocuk olması nedeniyle satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 6.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 7.00 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 6.20 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları kendisinin sevmesinden dolayı satın aldıklarını belirtme oranı ortaöğretim mezunu babalarda % 1.80 iken, bu oran yükseköğretim mezunu babalarda % 2.70 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları, çocuklarının silahları tanıması için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 6.30 iken bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 1.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 4.40 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları hayatın bir parçası oldukları için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 3.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 1.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları çocuklarının milli bilinç kazanması için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 9.40 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 1.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları onların kişilik gelişimine katkı sağlamak için satın aldıklarını belirtme oranı ortaöğretim mezunu babalarda % 3.50 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 1.80 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları onların kendilerini korumayı öğrenmeleri için satın aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 3.10 ve ortaöğretim mezunu babalarda % 3.50 olarak görülmektedir.

Babaların çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları aldıklarını çünkü netice itibarıyla onların da bir oyuncak olduğunu belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 3.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 3.50 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 3.50 olarak görülmektedir.

Babaların, annelere nazaran çocuklarına daha fazla silah türü oyuncaklar aldığı görülmektedir ve bulgular bu yargıyı tüm eğitim düzeylerinde desteklemektedir. Bunu babaların silaha olan sempati veya yatkınlıklarına bağlamak mümkün olabilir. Yine de anne-babaların büyük çoğunluğunun çocuklarına silah oyuncaklarını almaması sevindirici bir unsurdur. Çünkü silah oyuncakları çocukların saldırganlık duygularını ortaya çıkartmaktadırlar. Ayrıca bu tür oyuncaklar çocuk için çekicidirler, çünkü onlarda güçlülük ve denetim duygusu uyandırmaktadırlar ve ailelerce korkuların üstesinden gelmek için bir terapi gibi kullanılmaktadırlar. Aslında gerçek silah türü oyuncaklar korku ve kaygıları devam ettirmektedirler. Özellikle silah oyunlarına fazla düşkün çocukların kendilerini dışlanmış ve güçsüz hissediyor olabilmesi muhtemeldir. Anne ve babalar bu gibi durumları göz ardı etmemelidirler (Aktaran; Kamaraj, 1996; Goldstein, 2000; Swiniarski, 1991). Ülkemizde yürürlüğe giren “Oyuncak Yönetmeliği” havalı tabanca ve tüfekler, sapan vb. oyuncaklar, metalik uçlu ok setleri ve gerçek ateşli silahların aslına uygun kopyaları “oyuncak kabul edilmeyen ürünler” olarak değerlendirmektedir. Yönetmeliğin 5. Maddesi, “Çocukların normal davranışları da dikkate alınmak suretiyle imal edilen ve amacına uygun veya öngörüldüğü şekilde kullanıldığında, çocukların veya üçüncü kişilerin ve çevrenin güvenlik ve/veya sağlığını tehlikeye atmayan oyuncaklar piyasaya arz edilir” hükmünü içermekte, ayrıca, piyasaya arz edilmiş oyuncak silahların etiketlerinde “İnsanlara ve hayvanlara doğultmayın”, “14 yaşından küçük çocuklar yalnız yetişkin gözetiminde kullanabilirler” gibi

kullanım şekline ilişkin uyarılar bulunmaktadır. Kısacası yeni “Oyuncak Yönetmeliği” tabanca, tüfek gibi oyuncakları oyuncak olarak kabul etmemektedir. Silahsızlanmaya karşı kampanyalar yürütmekte bu şekildeki resmi düzenlemelerin yanı sıra silah ve silahlanmaya karşı olan en önemli sivil toplum kuruluşu Umut Vakfı’dır. Vakıf bireysel silahsızlanmaya önem verirken, çocukların şiddet unsuru içeren tabanca, tüfek gibi silah oyuncaklarından arındırılması için de uğraş vermektedir. Örneğin; Umut Vakfı’nın yürüttüğü, Çocukları Oyuncak Silahlardan Arındırma (ÇOSA) Projesi, vakfın Koordinatörü Tanzer Gezer tarafından “ÇOSA projesiyle çocukların barış gönüllüsü ilan edileceği” söylemiyle başlamış ve proje kapsamında hazırlanan “Oyuncak silah yasaklanmalı mı?” anketine katılan 1663 kişinin % 80’i “oyuncak silah yasaklanmalı”, % 16’sı “oyuncak silah yasaklanmamalı”, % 4’ü ise herhangi bir fikrim yok şeklindeki bulgularına ulaşılmıştır (Doğan, 2003;, 2003; Bu sonuç araştırmamızda elde edilen “anne-babaların çoğunluğu çocuklarına tabanca, tüfek gibi oyuncakları satın almıyor” bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Tablo 17

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken ve Satın Alırken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınma Durumu

Ebeveyn	Oyuncak Seçerken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınması Durumu		Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Seçmesine İzin Veriyorum	n %	15 14.00 46.90	17 18.30 53.10	$\chi^2=0.69$ sd=2 P>.05
	Seçtiklerim arasından seçiyor		59 55.10 55.10	48 51.60 44.90	
	Seçmesine İzin Vermiyorum	n %	33 30.80 54.10	28 30.10 45.90	
	Toplam	n %	107 100.00 53.50	93 100.00 46.50	
Baba	Seçmesine İzin Veriyorum	n %	13 14.00 37.10	22 24.70 62.90	$\chi^2=5.02$ sd=2 P>.05
	Seçtiklerim arasından seçiyor		57 61.30 58.00	41 46.10 41.80	
	Seçmesine İzin Vermiyorum	n %	23 24.70 46.90	26 29.20 53.10	
	Toplam	n %	93 100.00 51.10	89 100.00 48.90	

Çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerinin dikkate alınması durumunun, çocuğun cinsiyet değişkenine göre dağılımı Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerini dikkate almaları açısından çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (2) = 0.69, p > .05$]. Buna göre;

Annelerin oyuncak seçerken ve satın alırken kız çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı % 14.00, erkek çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı da % 18.30' dur.

Annelerin oyuncak seçerken ve satın alırken kendi önerdiği oyuncaklar arasından kız çocuklarının seçmelerine olanak tanıma oranı % 55.10, erkek çocuklarının annenin önerdiği oyuncaklardan seçmesi oranı da % 51.60' ır.

Annelerin oyuncak seçerken ve satın alırken kız çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı % 30.80, erkek çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı da % 30.10' dur.

Tablo 17 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerini dikkate almaları açısından çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark yoktur. [$\chi^2 (2) = 5.03, p > .05$]. Buna göre;

Babaların oyuncak seçerken ve satın alırken kız çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı % 14.00, erkek çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı da % 24.70' tir.

Babaların oyuncak seçerken ve satın alırken kendi önerdiği oyuncaklar arasından seçmelerine olanak tanıma oranı kız çocukları için % 31.30, erkek çocukları için ise % 46.10' dur.

Babaların oyuncak seçerken ve satın alırken kız çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı % 24.70, erkek çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı da % 29.90' dır.

İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte babaların erkek çocuklarına daha yüksek oranda seçme şansı tanıdıkları, kız çocuklarının da daha yüksek oranda kendi belirledikleri arasından seçmesine izin verdikleri görülmektedir. Bu durum geleneksel ata-erkek aile yapısının çocuk yetiştirme şeklinden kaynaklandığı düşünülebilir. Zira Kastamonu bu tür geleneklere bağlı yaşantıların çok olduğu küçük bir Anadolu şehridir.

Anne-babaların hem kız hem de erkek çocuklarını oyuncak seçme konusunda pek özgür bırakmadıkları, genelde kendi belirledikleri oyuncaklardan seçilmesine izin verdikleri ya da çocukların fikirlerini hiç almadıkları görülmektedir. Aslında ailelerin büyük kısmı çocuklarına bebeklikten itibaren kendi oyuncak seçimlerini empoze etmektedirler. Bebeklerine cinsiyetlerine uygun ve kendilerinin seçtikleri oyuncakları satın almaktadırlar (Peretti ve Sydney, 1984).

Tablo 17.1

Çocuğun Yaşına Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken ve Satın Alırken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınma Durumu

Ebeveyn	Oyuncak Seçerken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınması Durumu		1-6 ay	7-12 ay	13-18 ay	19-24 ay	Ki-Kare Testi
Anne	Seçmesine İzin Veriyorum	n	4	7	7	14	$\chi^2=102.85$ sd=6 P<.01
		%	8.70	18.40	13.20	22.20	
	Seçtiklerim arasından seçiyor	n	4	14	41	48	
		%	8.70	36.80	77.40	76.20	
	Seçmesine İzin Vermiyorum		38	17	5	1	
			82.60	44.70	9.40	1.60	
Baba	Toplam	n	46	38	53	63	$\chi^2=64.72$ sd=6 P<.01
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
	Seçmesine İzin Veriyorum	n	4	7	10	14	
		%	11.10	18.90	19.60	24.10	
	Seçtiklerim arasından seçiyor	n	5	17	38	38	
		%	13.90	45.90	74.50	65.50	
	Seçmesine İzin Vermiyorum		27	13	3	6	$\chi^2=64.72$ sd=6 P<.01
			75.00	35.10	5.90	10.30	
	Toplam	n	36	37	51	58	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerinin dikkate alınması durumunun, çocuğun yaşı değişkenine göre dağılımı Tablo 17.1’de verilmiştir.

Tablo 17.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerini dikkate alma durumu çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(6) = 102.85, p < .01$]. Buna göre;

Annelerin oyuncak seçerken ve satın alırken 1-6 aylık çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı % 8.70, 7-12 aylık çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı da % 18.40, 13-18 aylık çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı ise % 13.20 ve 19-24 aylık çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı % 22.20’dir. Bu oranlara göre çocuğun yaşı büyüdükçe, annelerin çocuklarının kendi istedikleri oyuncakları seçmelerine daha fazla izin verdikleri görülmektedir.

Annelerin oyuncak seçerken ve satın alırken kendi önerdiği oyuncaklar arasından çocuklarının seçmelerine olanak tanıma oranı 1-6 ayda % 8.70, 7-12 ayda % 36.80, 13-18 ayda % 77.40 ve 19-24 ayda ise % 76.20'dir.

Annelerin oyuncak seçerken ve satın alırken 1-6 aylık çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı % 82.60, iken bu oran 7-12 ayda % 44.70'e, 13-18 ayda % 9.40'a ve 19-24 ayda ise lik çocuklarının isteklerini dikkate almama da ise % 1.60'a inmektedir.

Tablo 17.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerini dikkate alma durumu çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(6) = 64.72, p < .01$]. Buna göre;

Babaların oyuncak seçerken ve satın alırken 1-6 aylık çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı % 11.10 iken, bu oran 7-12 ayda % 18.90'a, 13-18 ayda % 19.60 ve 19-24 ayda ise % 24.10'a yükselmektedir. Bu oranlara göre çocuğun yaşı büyüdükçe, babaların çocuklarının kendi istedikleri oyuncakları seçme ve satın almalarına daha fazla izin verdikleri görülmektedir. Doğaldır ki; çocukların doğduktan sonra uzun süre tercihlerini belirtecek yeterliliklere sahip olmaması ve ailenin de bunun farkında oluşu bu bulguların ortaya çıkmasını sağlayan sebep olarak gösterilebilir.

Babaların oyuncak seçerken ve satın alırken kendi önerdiği oyuncaklar arasından çocuklarının seçmelerine olanak tanıma oranı 1-6 ayda % 13.90, 7-12 ayda % 45.90, 13-18 ayda % 74.50 ve 19-24 ayda ise % 65.50'dir. Aslında 0-2 yaş çocuğuna oyuncak alırken en ideal yaklaşım, çocuğa seçenek sunup, seçenekler arasından seçim yapmasına olana tanımaktır.

Babaların oyuncak seçerken ve satın alırken 1-6 aylık çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı % 75.00 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarının isteklerini dikkate almama da % 35.10'a, 13-18 aylık çocuklarının isteklerini dikkate almama da % 5.90'a ve 19-24 aylık çocuklarının isteklerini dikkate almama da ise % 10.30'a inmektedir.

Bu oranlara göre çocuğun yaşı küçükken oyuncakları genellikle anne-babaların kendilerinin seçtikleri, çocukların yaşı büyüdükçe çocukların sunulan alternatifler içinden seçmelerine olanak sağlandığı veya kendi istedikleri oyuncakları seçmelerine izin verildiği görülmektedir. Anne-babaların bu davranışı literatür bilgileriyle de desteklenmektedir. Çocuklar okuma-yazma becerisini kazanmadan önce dahi, iki üç yaşlarında mağazalarda gördükleri ambalaj ve oyuncakların üzerindeki tanıdık kahramanları fark edebilmekte ve bu ürünleri isteyebilmektedirler (Pelenk, 2003).

Yavuzer'in (1996) yaptığı araştırmada oyuncak seçiminde koşullu ya da dolaylı da olsa çocuğun etkisinin görüldüğü ve isteğinin gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 17.2

Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken ve Satın Alırken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınma Durumu

Ebeveyn	Oyuncak Seçerken Çocuğun İsteklerinin Dikkate Alınması Durumu		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Seçmesine İzin Veriyorum	n	11	7	14	$\chi^2=0.91$ sd=4 P>.05
		%	18.60	14.90	14.90	
	Seçtiklerim arasından seçiyor	n	31	27	49	
		%	52.50	57.40	52.10	
Baba	Seçmesine İzin Vermiyorum		17	13	31	$\chi^2=6.09$ sd=4 P>.05
			28.80	27.70	33.00	
	Toplam	n	59	47	94	
		%	100.00	100.00	100.00	
Baba	Seçmesine İzin Veriyorum	n	7	12	16	$\chi^2=6.09$ sd=4 P>.05
		%	30.40	24.00	14.70	
	Seçtiklerim arasından seçiyor	n	12	28	58	
		%	52.20	56.00	53.20	
Baba	Seçmesine İzin Vermiyorum		4	10	35	$\chi^2=6.09$ sd=4 P>.05
			17.40	20.00	32.10	
	Toplam	n	23	50	109	
		%	100.00	100.00	100.00	

Çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerinin dikkate alınması durumunun, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 17.2’de verilmiştir.

Tablo 17.2 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerini dikkate alma durumunda annenin eğitimine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2 (4)= 0.91, p>. 05$].

Annelerin her üç eğitim düzeyinde de en yüksek oranda “seçtiklerim arasında seçiyor” dedikleri (İ.Ö. % 52.50, O.Ö. % 57.40, Y.Ö. % 52.10) görülmektedir.

Tablo 17.2 babaların cevapları açısından incelendiğinde babaların çocuğa çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğun isteklerini dikkate alma konusunda, babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2 (4)= 6.09, p>. 05$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu babaların oyuncak seçerken ve satın alırken çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı % 30.40, ortaöğretim mezunu babaların çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı da % 24.00 ve yükseköğretim mezunu babaların çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı ise % 14.70'dir.

İlköğretim mezunu babaların oyuncak seçerken ve satın alırken kendi önerdiği oyuncaklar arasından çocuklarının seçmelerine olanak tanıma oranı % 52.20, ortaöğretim mezunu babaların çocuklarının babanın önerdiği oyuncaklar arasından seçme oranı % 56.00 ve yükseköğretim mezunu babaların çocuklarının babanın önerdiği oyuncaklar arasından seçme oranı ise % 53.20'dur.

İlköğretim mezunu babaların oyuncak seçerken ve satın alırken çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı % 17.40, ortaöğretim mezunu babaların çocuklarının isteklerini dikkate almama oranı da % 20.00 ve yükseköğretim mezunu babaların çocuklarının isteklerini dikkate alma oranı ise % 32.10'dur.

Bulgular babaların eğitim düzeyi düştükçe çocukların seçimlerine göre oyuncak alma düzeylerinin arttığını göstermektedir. Eğitim seviyesi yüksek düzeyde olan babalar bu durumu daha az izin vermektedirler. Buna rağmen babaların her üç eğitim düzeyinde de yüksek oranlarda "seçtiklerimin arasından seçiyor" görüşünde olmaları son derece ideal ve mantıklı bir düşünce içinde olduklarının göstergesidir.

Tablo 17, 17.1 ve 17.2 anne-babaların çocuklarına oyuncak seçerken ve alırken onların isteklerini dikkate alıp almadıklarına ilişkin bulgular verilmiştir. Bulgulara göre çoğunlukla çocuklar anne-babaların gösterdiği oyuncaklar arasından kendilerine oyuncak seçebilmektedirler. Bu durum anne-babaların eğitim düzeyi farklılıklarıyla açıklanamadığına göre, anne-babaların sezgisel yaklaşımlarıyla bağdaştırılabilir. Çocukların yaşları çocuk küçük olması dolayısıyla, anne-babaların tüm seçimi çocuklarına bırakmamaları doğal karşılanabilir bir durumdur. Kamaraj'ın (1996) araştırmasında da annelerin büyük çoğunluğunun oyuncakları çocuklarıyla birlikte seçtikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 18

Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken ve Satın Alırken Diğer Ailelerin Tercihlerinden Etkilenme Durumu

Ebeveyn	Oyuncak Seçerken Diğer Ailelerin Tercihlerinden Etkilenme Durumu		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Etkiliyor. Aynen Alıyorum	n %	2 3.40	-	-	$\chi^2=6.17$ sd=4 P>.05
	Etkiliyor. Fikir veriyor	n %	44 74.60	34 72.30	76 80.90	
	Etkilemiyor		13 22.00	13 27.70	18 19.10	
	Toplam	n %	59 100.00	47 100.00	94 100.00	
Baba	Etkiliyor. Aynen Alıyorum	n %	1 4.30	1 2.00	-	$\chi^2=9.73$ sd=4 P<.05
	Etkiliyor. Fikir veriyor	n %	14 60.90	31 62.00	87 79.80	
	Etkilemiyor		8 34.80	18 36.00	22 20.20	
	Toplam	n %	23 100.00	50 100.00	109 100.00	

Çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken diğer ailelerin tercihlerinden etkilenme durumunun, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18’de annelerin çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken diğer ailelerin tercihlerinden etkilenme durumunda, annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2 (4) = 0.91, p > .05$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, diğer ailelerin tercihlerinden fikir sahibi olma oranı % 74.60 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 72.30 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 80.90 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, diğer ailelerin tercihlerinin kendilerini hiç yönlendirmediği şeklindeki cevaplarının oranı % 22.00 iken, bu oran

ortaöğretim mezunu annelerde % 27.70 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 19.10 olarak görülmektedir.

Tablo 18’de, çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken diğer ailelerin tercihlerinden etkilenme durumu babanın eğitime göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2 (4) = 9.73$, $p < .05$] . Buna göre;

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, diğer ailelerin tercihlerinden fikir sahibi olma oranı % 60.90 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 62.10’a ve yükseköğretim mezunu babalarda % 79.80 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, diğer ailelerin tercihlerinin kendilerini hiç yönlendirmediği şeklindeki cevaplarının oranı % 34.80 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 36.00 yükselmekte ve yükseköğretim mezunu babalarda % 20.20’ye inmektedir.

Bu oranlar yükseköğretim düzeyindeki anne-babaların büyük çoğunluğun diğer ailelerin tercihlerinden etkilendiklerini göstermektedir. İnsanlar deneyimlerini paylaşmayı, yeni kazanımlara ulaşmayı severler. Bu yüzden anne-babaların diğer ailelerden etkilenme ve fikir almaları, çocukları için daha iyisini bulabilme çabaları olarak karşılanmalıdır. Bu sonuç, akran eğitimi tekniğinin yetişkinlere çocuk gelişimi ve eğitimi bilgileri kazandırma ve öğretmede de etkili olabileceğinin bir kanıtı olarak düşünülebilir.

Tablo 19

Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Çocuğa Oyuncak Seçerken ve Satın Alırken Satıcının Ailenin Tercihlerini Yönlendirme Durumu

Ebeveyn	Oyuncak Seçerken Satıcının Ailenin Tercihlerini Yönlendirme Durumu		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Yönlendiriyor. Aynen Alıyorum	n %	- -	- -	- -	$\chi^2=4.34$ sd=2 P>.05
	Yönlendiriyor. Fikir veriyor	n %	47 79.70	32 68.10	60 63.80	
	Yönlendirmiyor		12 20.30	15 31.90	34 36.20	
	Toplam	n %	59 100.00	47 100.00	94 100.00	
Baba	Yönlendiriyor. Aynen Alıyorum	n %	1 4.30	- -	1 0.90	$\chi^2=4.80$ sd=4 P>.05
	Yönlendiriyor. Fikir veriyor	n %	17 73.90	30 60.00	69 63.30	
	Yönlendirmiyor		5 21.70	20 40.00	39 35.80	
	Toplam	n %	23 100.00	50 100.00	109 100.00	

Çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken diğer ailelerin tercihlerinden etkilenme durumunun, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken satıcının fikirlerinden etkilenme durumunda annenin eğitimine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2 (2)=4.34$, $p>.05$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, satıcının yönlendirmelerinden fikir edindiklerini belirtme oranı % 79.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 68.10 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 63.80 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu annelerin çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, satıcının fikirlerinin kendilerini hiç yönlendirmediği şeklindeki cevaplarının oranı % 20.30 iken, bu oran

ortaöğretim mezunu annelerde % 31.90 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 36.20 olarak görülmektedir.

Tablo 19 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların çocuğa oyuncak seçerken ve satın alırken satıcının fikirlerinden etkilenme durumunda babanın eğitime göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2(4) = 4.80, p > .05$]. Buna göre;

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, satıcının yönlendirmelerine göre fikir sahibi olma oranı % 73.90 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 60.00 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 63.30 olarak görülmektedir.

İlköğretim mezunu babaların çocuklarına oyuncak seçerken ve satın alırken, satıcının fikirlerinin kendilerini hiç yönlendirmediği şeklindeki cevaplarının oranı % 21.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 40.00 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 35.80 olarak görülmektedir.

Bulgular, anne ve babaların eğitimleri ne olursa olsun satıcıdan çok yüksek oranda etkilendiklerini göstermektedir.

Tablo 20

Çocuğun Cinsiyetine Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Ebeveyn	TV'deki Reklamların Çocuğa Oyuncak Tercih Etmede Etkili Olup Olmaması		Kız	Erkek	Ki-Kare Testi
Anne	Hayır Almıyoruz	n %	84 77.80 53.50	67 71.30 44.40	$\chi^2 = 1.12$ sd=2 P>.05
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n %	16 14.80 47.10	18 19.10 52.90	
	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n %	8 7.40 47.10	9 9.60 52.90	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100 46.50	
Baba	Hayır Almıyoruz	n %	77 71.30 53.50	67 71.30 46.50	$\chi^2 = 0.87$ sd=2 P>.05
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n %	22 20.40 50.00	22 23.4 50.00	
	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n %	9 8.30 64.30	5 5.30 35.70	
	TOPLAM	n %	108 100.00 53.50	94 100.00 46.50	

TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmaması durumunun, çocuğun cinsiyeti değişkenine göre dağılımı Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmaması durumunda çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2(2) = 1.12, p > .05$] . Buna göre ;

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan etkilenediklerini ve bu şekilde oyuncak almadıklarını belirtme oranı kız çocuklarında % 77.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 71.30 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan kendilerinin etkilendiklerini ve bu şekilde oyuncak aldıklarını belirtme oranı kız çocuklarında % 14.80 iken, bu oran erkek çocuklarında % 19.10 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan çocuklarının etkilendiklerini ve bu oyuncak aldıklarını belirtme oranı kız çocuklarında % 7.40 iken, bu oran erkek çocuklarında % 9.60 olarak görülmektedir.

Tablo 20 babaların cevapları açısından incelendiğinde, TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmaması durumunda çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$\chi^2(2) = 0.87, p > .05$] . Buna göre ;

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan etkilenediklerini ve bu şekilde oyuncak almadıklarını belirtme oranı kız çocuklarında % 71.30 iken, bu oran erkek çocuklarında % 71.30 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan kendilerinin etkilendiklerini ve bu oyuncak aldıklarını belirtme oranı kız çocuklarında % 20.20 iken bu oran erkek çocuklarında % 23.40 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan çocuklarının etkilendiklerini ve bu oyuncak aldıklarını belirtme oranı kız çocuklarında % 8.30 iken bu oran erkek çocuklarında % 5.30 olarak görülmektedir.

Bulgular, cinsiyet faktörünün oyuncak satın almada reklamlardan üzerinde etkiliği olmadığını göstermektedir.

Tablo 20.1

Çocuğun Yaşına Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Ebeveyn	TV'deki Reklamların Çocuğa Oyuncak Tercih Etmede Etkili Olup Olmaması		1-6 ay	7-12 ay	13-18 ay	19-24 ay	Ki-Kare Testi
Anne	Hayır Almıyoruz	n	38	28	44	41	$\chi^2=18.79$ sd=6 P<.01
		%	82.60	73.70	81.50	64.10	
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n	8	8	8	10	
		%	17.40	21.10	14.80	15.60	
Baba	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n	-	2	2	13	$\chi^2=18.32$ sd=6 P<.01
		%		5.30	3.70	20.30	
	TOPLAM	n	46	38	54	64	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
Anne	Hayır Almıyoruz	n	38	24	41	41	$\chi^2=18.32$ sd=6 P<.01
		%	82.60	63.20	75.90	64.10	
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n	8	14	8	14	
		%	17.40	36.80	14.80	21.90	
Baba	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n	-	-	5	9	$\chi^2=18.32$ sd=6 P<.01
		%			9.30	14.10	
	TOPLAM	n	46	38	54	64	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmaması durumunun, çocuğun yaşı değişkenine göre dağılımı Tablo 20.1'de verilmiştir.

Tablo 20.1 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmelerindeki etkisi konusundaki görüşlerinde çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2(6) = 18.79, p < .01$]. Buna göre ;

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan etkilenmediklerini ve bu şekilde oyuncak almadıklarını belirtme oranı 1-6 aylık çocuklarında % 82.60 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 73.70, 13-18 aylık çocuklarında % 81.50 ve 19-24 aylık çocuklarında % 64.10 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan kendilerinin etkilendiklerini ve aldıklarını belirtme oranı 1-6 aylık çocuklarında % 17.40 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 21.10, 13-18 aylık çocuklarında % 14.80 ve 19-24 aylık çocuklarında % 15.60 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan çocuklarının etkilendiklerini ve bu oyuncakı aldıklarını belirtme oranı 1 7-12 aylık çocuklarında % 5.30, 13-18 aylık çocuklarında % 3.70 ve 19-24 aylık çocuklarında % 20.30 olarak görülmektedir. Bu oranlar çocuğun yaşı büyüdükçe (özellikle de 19-24 aylık çocuklarda) reklamlardan etkilenme ve bu etkilenmeden kaynaklanan oyuncakların alınma düzeylerinin yükseldiği görülmektedir.

Tablo 20.1 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkisi konusundaki görüşlerinde çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2(6) = 18.32, p < .01$]. Buna göre ;

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan etkilenmediklerini oyuncak almadıklarını belirtme oranı 1-6 aylık çocuklarında % 82.60 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 63.20, 13-18 aylık çocuklarında % 75.90 ve 19-24 aylık çocuklarında % 64.10 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan kendilerinin etkilendiklerini ve bu oyuncakları aldıklarını belirtme oranı 1-6 aylık çocuklarında % 17.40 iken, bu oran 7-12 aylık çocuklarında % 36.80, 13-18 aylık çocuklarında % 14.80 ve 19-24 aylık çocuklarında % 21.90 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan çocuklarının etkilendiklerini ve bu oyuncakları aldıklarını belirtme oranı 13-18 aylık çocuklarında % 9.30 ve 19-24 aylık çocuklarında % 14.10'dur. Bu oranlar çocuğun yaşı büyüdükçe (özellikle de 19-24 aylık çocuklarda) reklamlardan etkilenme ve bu etkilenmeden kaynaklanan oyuncakların satın alınma düzeylerinin yükseldiğini göstermektedir ve bu durum literatürce de desteklenmektedir. Hite ve Eck'e (1987) göre bazı araştırma sonuçları küçük çocukların verilen bilgiyi kendinden yaşça daha büyük çocuklar kadar iyi algılayamadıklarını ve bu yüzden reklamların amacını büyük çocuklar kadar anlayamadıklarını göstermektedir (Akt: Pelenk, 2003). Serpemen'e göre (1999) ise iletişim bilimciler ve pedagogların saptamaları; okul öncesi çağıdaki çocukların, çocuk programı saatlerinde yer alan reklam ile programın, reklamlardan programa geçişin ayırımına varamadıklarını göstermektedir. Ayrıca Yavuzer'in (1996) araştırmasında, televizyon programlarının oyuncak seçimi üzerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 20.2

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Ebeveyn	TV'deki Reklamların Çocuğa Oyuncak Tercih Etmede Etkili Olup Olmaması		İlk Ö.	Orta Ö.	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Hayır Almıyoruz	n %	47 78.30	36 75.00	66 72.30	$\chi^2= 1.98$ sd=4 P>.05
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n %	7 11.70	9 18.80	18 19.10	
	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n %	6 10.00	3 6.30	8 8.50	
	TOPLAM	n %	60 100.00	48 100.00	94 100.00	
Baba	Hayır Almıyoruz	n %	27 84.40	39 68.40	78 69.00	$\chi^2= 3.30$ sd=4 P>.05
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n %	4 12.50	14 24.60	26 23.00	
	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n %	1 3.10	4 7.00	9 8.00	
	TOPLAM	n %	32 100.00	57 100.00	113 100.00	

TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmaması durumunun, anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 20.2'de verilmiştir.

Tablo 20.2 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmamasında annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2(4) = 1.98, p > .05$]. Buna göre ;

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan etkilenmediklerini ve bu şekilde oyuncak almadıklarını belirtme oranı, ilköğretim mezunu annelerde % 78.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 75.00 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 75.00 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan kendilerinin etkilendiklerini ve bu oyuncayı aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 11.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 18.80 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 19.10 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncak tercih ederken reklamlardan çocuklarının etkilendiği ve bu oyuncayı aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu annelerde % 10.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 6.30 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 8.50 olarak görülmektedir.

Tablo 20.2 babaların cevapları açısından incelendiğinde, TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmamasında babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2(4) = 3.30, p > .05$]. Buna göre ;

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan etkilenmediklerini ve bu şekilde oyuncak almadıklarını belirtme oranı, ilköğretim mezunu babalarda % 84.40 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 68.40 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 69.00 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan kendilerinin etkilendiklerini ve bu oyuncayı aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 12.50 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 24.60 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 23.00 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncak tercih ederken reklamlardan çocuklarının etkilendiklerini ve bu oyuncayı aldıklarını belirtme oranı ilköğretim mezunu babalarda % 3.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 7.00 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 8.00 olarak görülmektedir.

Bulgular anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, anne-babaların eğitim seviyelerinin azalmasıyla birlikte reklamlardan etkilenme düzeylerinin de azaldığını göstermektedir. Bu durum eğitim düzeyiyle paralel düşüş gösteren gelir durumu ile açıklanabilir.

Tablo 20.3

Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Oyuncak Seçiminde Reklamların Etkisi

Ebeveyn	TV'deki Reklamların Oyuncak Tercih Etmede Etkili Olup Olmaması		500 -	501- 1000	1001- 1500	1501 +	Ki-Kare Testi
Anne	Hayır Almıyoruz	n	29	45	56	21	$\chi^2=11.60$ sd=6 P>.05
		%	85.50	77.60	76.60	56.80	
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n	3	7	14	10	
		%	8.80	12.10	19.20	27.30	
Baba	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n	2	6	3	6	$\chi^2=15.57$ sd=6 P<.05
		%	5.90	10.30	4.10	16.20	
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
Baba	Hayır Almıyoruz	n	28	40	57	19	$\chi^2=15.57$ sd=6 P<.05
		%	82.40	69.00	78.10	51.40	
	Biz Etkileniyoruz Ve Alıyoruz	n	5	12	15	12	
		%	14.70	20.70	20.50	32.40	
Baba	Çocuğumuz Etkileniyor Ve Alıyoruz	n	1	6	1	6	$\chi^2=15.57$ sd=6 P<.05
		%	2.90	10.30	1.40	16.20	
	TOPLAM	n	34	58	73	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmaması durumunun, ailenin aylık toplam gelir durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 20.3'te verilmiştir.

Tablo 20.3 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmadığı konusundaki düşüncelerinde ailenin aylık toplam gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$\chi^2(6)=11.60$, $p>.05$]. Buna göre ;

Anlamlı farklılık olmamakla birlikte, ailelerin gelir düzeyi düştükçe reklamlardan etkilenmeme oranlarının arttığı söylenebilir. Reklamlardan etkilenmeyen annelerin oranı 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 85.50 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arası gelire sahip ailelerde % 77.60'a, geliri 1 milyar 1 milyon ile 1,5 milyar arasında olan ailelerde % 76.60'a ve geliri 1,5 milyardan üzerinde olan ailelerde ise % 56.80'e inmektedir.

Tablo 20.3 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların TV'deki reklamların çocuğa oyuncak tercih etmede etkili olup olmadığı konusundaki düşüncelerinde ailenin aylık toplam gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. [$\chi^2(6)=15.57$, $p<.05$].

Ailelerin gelir düzeyi düştükçe reklamlardan etkilenmeme oranları artmaktadır. Reklamlardan etkilenmeyen babaların oranı 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 82.40 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arası gelire sahip ailelerde % 69.00, geliri 1 milyar 1 milyon ile 1,5 milyar arasında olan ailelerde % 78.10 ve geliri 1,5 milyarın üzerinde olan ailelerde ise % 51.40 olarak görülmektedir.

Çocuklar giderek artan bir reklam baskısı altındadırlar ve bu baskı özellikle TV yolu ile özel çocuk programları saatlerinde gerçekleşmektedir. Çocuklar reklamcılar tarafından, etken, farklılaşan ve aileleri tarafından finansmanı sağlanan müşteriler olarak görüldüğünden, reklamdan etkilenme süreci sonunda satın alma kararı veren aileler reklamın yaptığı etki ve çocuğun isteklerini sınırlama konusunda zor bir arabuluculuk görevi üstlenmektedirler. Genel olarak dünyada ve ülkemizde yiyecek, giyecek ve oyuncak endüstrisi için çocuklar ve onların istekleri medya tarafından, sistemli ve hedefli olarak ele alınmaktadır. Böylelikle çocuklar başlı başına ve özel bir tüketici grubu haline getirilmektedir. Örneğin Barbie bebekleriyle tanınmış oyuncak tekeli Martel Şirketler Grubu, 1992 yılında sadece Almanya'da 32 milyon marklık bir reklam giderine sahiptir. Yine Almanya'da yapılan bir araştırma sonucuna göre çocukların harçlıkları ile her yıl 850 milyon değerinde oyuncak almaktadırlar. Bu rakamlar oyuncak reklamlarının çocuklar üzerinde ne kadar etkili olduğunun bir göstergesidir ve bu sayısal veriler her ne kadar Almanya'ya ait olsalar da ülkemizde de bu tablo hemen hemen aynıdır (Pelenk, 2003. Serpemen, 1999). Buna rağmen ülkemizdeki ekonomik sıkıntılar, çocukların yaşlarının küçük olması ve TV'lerdeki oyuncak reklamlarının azlığı özellikle gelir seviyesi düşük ailelerin reklamlardan etkilenmeme düzeylerini arttırmaktadır.

Tablo 21

Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Bir Oyunağa En Fazla Ayırabildikleri Para Miktarı

Ebeveyn	Ailenin Bir Oyunağa En Fazla Ayırabildikleri Para Miktarı		500 -	501-1000	1001-1500	1501 +	Ki-Kare Testi
Anne	1-10 milyon	n	29	34	8	2	$\chi^2=91.67$ sd=6 P<.01
		%	90.60	58.60	11.30	5.40	
	11-30 milyon	n	3	21	44	22	
		%	9.40	36.20	62.00	59.50	
	31 ve üstü	n	-	3	19	13	
		%		5.20	26.80	35.10	
	Toplam	n	32	58	71	37	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	
Baba	1-10 milyon	n	24	32	10	3	$\chi^2=68.56$ sd=6 P<.01
		%	85.70	62.70	14.70	9.10	
	11-30 milyon	n	4	13	35	18	
		%	14.30	25.50	51.50	54.50	
	31 ve üstü	n	-	6	23	12	
		%		11.80	33.80	36.40	
	Toplam	n	28	51	68	33	
		%	100.00	100.00	100.00	100.00	

Anne-babaların bir oyunağa en fazla ayırabildikleri para miktarının, ailenin aylık toplam gelir durumu değişkenine göre dağılımı Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, annelerin bir oyunağa en fazla ayırabildikleri para miktarı konusundaki düşüncelerinde ailenin aylık toplam gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2(6)=91.67, p<.01$] . Buna göre ;

Annelerin bir oyunağa en fazla ayırabildikleri para miktarı olarak 1-10 milyon arası bir miktar belirtme oranı, 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 90.60 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 58.60’a, 1 milyar 1milyon ile 1.5 milyar aylık toplam gelire sahip ailelerde % 11.30’a ve 1.5 milyanın üzerinde toplam aylık gelire sahip ailelerde % 5.40’a inmektedir.

Annelerin bir oyuncaya en fazla ayırabildikleri para miktarı olarak 11-30 milyon arası bir miktar belirtme oranı, 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 9.40 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 36.20, 1 milyar 1milyon ile 1.5 milyar aylık toplam gelire sahip ailelerde % 62.00 ve 1.5 milyarın üzerinde toplam aylık gelire sahip ailelerde % 59.50 olarak görülmektedir.

Annelerin bir oyuncaya en fazla ayırabildikleri para miktarı olarak 1-10 milyon arası bir miktar belirtme oranı, 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 0.00 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 5.20'ye, 1 milyar 1milyon ile 1.5 milyar aylık toplam gelire sahip ailelerde % 26.80'e ve 1.5 milyarın üzerinde toplam aylık gelire sahip ailelerde % 35.10'a yükselmektedir.

Tablo 21 babaların cevapları açısından incelendiğinde, babaların bir oyuncaya en fazla ayırabildikleri para miktarı konusundaki düşüncelerinde ailenin aylık toplam gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2(6) = 68.56, p < .01$]. Buna göre ;

Babaların bir oyuncaya en fazla ayırabildikleri para miktarı olarak 1-10 milyon arası bir miktar belirtme oranı, 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 85.70 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 62.70'e, 1 milyar 1milyon ile 1.5 milyar aylık toplam gelire sahip ailelerde % 14.70'e ve 1.5 milyarın üzerinde toplam aylık gelire sahip ailelerde % 9.10'a inmektedir.

Babaların bir oyuncaya en fazla ayırabildikleri para miktarı olarak 11-30 milyon arası bir miktar belirtme oranı, 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 14.30 iken, bu oran 501 milyon ile 1.milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 25.50'ye, 1 milyar 1milyon ile 1.5 milyar aylık toplam gelire sahip ailelerde % 51.50'ye ve 1.5 milyarın üzerinde toplam aylık gelire sahip ailelerde % 54.50' ye yükselmektedir.

Babaların bir oyuncaya en fazla ayırabildikleri para miktarı olarak 1-10 milyon arası bir miktar belirtme oranı, 500 milyon ve altında gelire sahip ailelerde % 0.00 iken, bu oran 501 milyon ile 1 milyar arasında aylık toplam gelire sahip ailelerde % 11.80'e, 1 milyar 1milyon ile 1.5 milyar aylık toplam gelire sahip ailelerde % 33.80'e ve 1.5 milyarın üzerinde toplam aylık gelire sahip ailelerde % 36.40'a yükselmektedir.

Tüm bu oranlar ailenin aylık toplam geliri yükseldikçe, anne ve babaların bir oyuncaya ayırabileceği para miktarının da yükseldiğini göstermektedir. Alım gücünün artmasıyla oyuncaya da ayırabilecek para miktarının artması beklenen bir sonuçtur.

Tablo 22

Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Oyuncakların Çocuk Açısından En Önemli Faydası

Ebeveyn	Oyuncakların Çocuk Açısından En Önemli Faydası		İlk Ö	Orta Ö	Yüksek Ö.	Ki-Kare Testi
Anne	Yeni Öğrenmelere Yol Açması	n %	16 26.70	15 31.30	39 41.50	$\chi^2=38.52$ sd=6 P<.01
	Gelişimine Katkı Sağlaması	n %	14 23.30	21 43.80	42 44.70	
	Oynaması Oyalanıp Vakit Geçirmesi	n %	22 36.70	4 8.30	3 3.20	
	Çocukluğunu Yaşamasını Sağlamaları	n %	8 13.30	2 16.70	10 10.60	
	Toplam	n %	60 100.00	48 100.00	94 100.00	
Baba	Yeni Öğrenmelere Yol Açması	n %	8 25.00	19 33.3	42 37.2	$\chi^2=21.65$ sd=6 P<.01
	Gelişimine Katkı Sağlaması	n %	9 28.1	17 29.80	48 42.50	
	Oynaması Oyalanıp Vakit Geçirmesi	n %	14 43.8	16 28.10	11 9.70	
	Çocukluğunu Yaşamasını Sağlamaları	n %	1 3.10	5 8.80	12 10.60	
	Toplam	n %	32 100	57 100	113 100	

Oyuncakların çocuk açısından en önemli faydasının anne-babanın eğitim durumu değişkenine göre dağılımı tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21 annelerin cevapları açısından incelendiğinde, oyuncakların çocuk açısından en önemli faydasının ne olduğu konusunda annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2(6)=38.52, p<.01$]. Buna göre ;

Annelerin oyuncakların yeni öğrenmelere yol açmasını en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu annelerde % 26.70 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 31.30 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 41.50 olarak görülmektedir. Bu bulgular son derece önemlidir.

Zira yetişkinlerin, çevrelerinde olup bitenleri konuşarak öğrendikleri gibi, çocuklar da dış dünyayı oyuncakların yardımıyla öğrenmektedirler (Razon, 1984) .

Annelerin oyuncakların çocuğun gelişimine katkı sağlamasını en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu annelerde % 23.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 43.80 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 44.70 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncakların çocuğun oynaması, oyalanarak kendi kendine vakit geçirmesini en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu annelerde % 36.70 iken bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 8.30 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 3.20 olarak görülmektedir.

Annelerin oyuncakların çocuğun çocukluğunu yaşamasını sağlamasını en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu annelerde % 13.30 iken, bu oran ortaöğretim mezunu annelerde % 16.70 ve yükseköğretim mezunu annelerde % 10.60 olarak görülmektedir.

Tablo 21 babaların cevapları açısından incelendiğinde, oyuncakların çocuk açısından en önemli faydasının ne olduğu konusunda babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2 (6) = 21.65, p < .01$]. Buna göre ;

Babaların oyuncakların yeni öğrenmelere yol açmasını en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu babalarda % 25.00 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 33.30 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 37.20 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncakların çocuğun gelişimine katkı sağlamasını en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu babalarda % 28.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 29.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 42.50 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncakların çocuğun oynaması, oyalanarak kendi kendine vakit geçirmesini en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu babalarda % 43.80 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 28.10 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 9.70 olarak görülmektedir.

Babaların oyuncakların çocuğun çocukluğunu yaşamasını sağlamasını en önemli faydası olarak gösterme oranı, ilköğretim mezunu babalarda % 3.10 iken, bu oran ortaöğretim mezunu babalarda % 8.80 ve yükseköğretim mezunu babalarda % 10.60 olarak görülmektedir.

Tüm bu oranlar anne-babaların eğitim seviyesinin yükselmesiyle oyuncakların en önemli faydası olarak gelişimsel, eğitimsel yönlerini ve çocuklara çocukluğunu yaşatacak olmasını, eğitim seviyesi azaldıkça ise çocuğu oyalayacak olmalarını vurguladıklarını ortaya koymaktadır. Bu konuda

eğitim seviyesi yüksek anne-babaların aldığı eğitim süresince oyuncağın önemi konusunda bilinçlenmesinin önemli rol oynadığı söylenebilir.

Tezel şahin'in (1993) yaptığı araştırmada, oyuncağın en önemli görevinin ne olduğu sorusundan elde edilen bulgulara bakıldığında benzer sonuçlar görülmektedir. Sözü edilen araştırmada annelerin % 94.4'ünün, babaların ise % 87.2'sinin oyuncağın en önemli görevi olarak çocuğun gelişimindeki rolünü vurgulamaları, ebeveynler açısından son derece olumlu bir bilinç göstergesidir.

BÖLÜM IV

Bu bölümde araştırmanın sonucu ve oyuncak seçimi, satın alınması ve oyuncak güvenliği konusunda öneriler yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Kastamonu il merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşlarında çocuğu olan anne ve babalarla yapılan bu araştırmada, anne ve babaların 0-2 yaş çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada anne-babaların 0-2 yaş çocukları için oyuncak satın alma durumları ve tercihleri saptanırken, çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, çocuğun doğum sırası, anne-babanın eğitim düzeyi ve ailenin aylık toplam gelir durumu değişkenleri açısından farklılıklar bulunup bulunmadığına bakılmıştır.

Anne ve babaların çoğunluğunun 0-2 yaş çocuklarına oyuncak satın aldıkları fakat satın alma oranlarının babalara nazaran, annelerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Babaların oyuncak satın alma oranlarındaki düşüşün başlıca sebepleri arasında çocuğun yaşının küçük olması, zaman yetersizliği ve bu görevin eşe bırakılması olabilir.

Çocukların cinsiyetlerine göre oyuncak alımlarında pek farklılık ortaya çıkmamıştır. Fakat anne babaların eğitim düzeyleri ve ailenin aylık toplam gelir düzeyinin yükselmesiyle ailelerde oyuncak satın alınma oranlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anne ve babaların çocuklarının oyuncaklarını genellikle oyuncakçı ve marketlerden satın aldıkları görülmüştür. Kastamonu'da büyük oyuncak mağazalarının olmayışı bu bulgulara ulaşılmasında önemli etken olarak dikkat çekmektedir.

Çocukların oyuncaklarını genellikle annelerin, daha sonra babaların ve anne-babanın birlikte aldığı ortaya çıkmıştır.

Anne ve babalar oyuncak alırken Kastamonu'da yaşadıkları en büyük zorluk olarak çeşit yetersizliğini göstermişlerdir. Oyuncak fiyatlarının yüksekliği de belirtilen önemli zorluklar arasında yer almıştır. Buna rağmen hiçbir zorlukla karşılaşmadıklarını belirten anne-babaların oranı da yüksek düzeylerde olmuştur.

Anne-babaların büyük kısmının çocuklarına oyuncak seçerken oyuncuğun çocuğun yaşına ,gelişimine uygun, güvenli ve eğitici olup olmadığı konularını önemsedikleri, fakat büyük çoğunluğun oyuncak güvenliğini birinci planda tutmadığı görülmüştür. Buda oyuncak seçimlerinde doğru kararlar vermeyi olumsuz etkilemektedir.

Anne-babaların büyük çoğunluğunun çocuklarına tabanca, tüfek türündeki savaş oyuncakları almayı tercih etmeyişi önemli ve sevindirici bulgular arasında yer almaktadır.

Anne ve babaların oyuncak satın alırken birebir çocuğun tercihini gerçekleştirme oranlarının çok düşük olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak çocukların yaşlarının çok küçük olmasıdır.

Anne ve babaların oyuncak seçerken diğer ailelerin fikirlerinden faydalandıkları ve deneyimlerini birbirlerine aktardıkları, yine oyuncak seçerken yüksek oranda satıcıya danışan bir tüketici profili çizdikleri ortaya çıkmıştır. Bunların sebebi olarak çocukları için en iyisine satın alabilme çabaları düşünülmüştür.

Anne-baba ve çocuklarının oyuncak seçme ve satın alma konusunda, büyük çoğunlukla reklamlardan etkilenmedikleri ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, 0-2 yaşlarında çocuğu olan anne ve babaların çocuklarının oyuncak gereksinimlerinin farkında oldukları, genel itibariyle oyuncağın çok önemli bir gelişim aracı olduğunun bilincinde oldukları ve bu ihtiyacı kendi şartları ve bilgileri düzeylerinde karşılamaya çalıştıkları fakat bunu yaparken özellikle oyuncakların güvenli olması gerekliliğini pek önemsemedikleri, oranları çok düşük olsa da silah türü oyuncaklar satın aldıkları, özellikle ekonomik gelir ve eğitim seviyesi düşük anne ve babaların çokta güvenli olmayan pazarlardan oyuncak alımı yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Öneriler

0-2 yaş (bebeklik dönemi) hayatın en önemli gelişim evrelerindendir. Anneler ve babalar gerek okullarda, gerek yazılı ve görsel medya aracılığı ile bu konuda bilgilendirilmeli ve eğitilmelidirler.

Çocukların bebeklik dönemindeki gelişimleri ve gerekli keşifleri yapmaları açısından uyarıcı ev ortamlarının düzenlenmesi son derece önemlidir. Ailelerin zenginleştirilmiş uyarıcı çevre konusunda medya programları, afişler, broşürler ve halk eğitim kursları ile bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Araştırma sonucuna göre anne-babaların oyuncak seçerken bilgi ve birikimlerini paylaştıkları ortaya çıkmıştır. Çocuk gelişimi ve eğitimi konularında Halk eğitim merkezlerinde “akran eğitim programları” düzenlenerek, burada eğitilen anne-babaların çevrelerindeki ebeveynlere öğrendiklerini aktarmaları sağlanmalıdır.

AB uyum süreci içerisinde hazırlanan oyuncak güvenliği yasası titizlikle uygulanmalıdır.

Oyuncakların kutularının üzerinde yaş grubu ve güvenlik uyarıları mutlaka yazılmalı, bu şartları yerine getirmeyen oyuncak firmaları cezalandırılmalıdır.

Anne-babalar 0-2 yaş çocukları için onların yaşlarına uygun oyuncakları satın almalı ve bu işlemi yaparken mutlaka oyuncakların üzerindeki yaşla ilgili uyarıları okumalıdır.

Anne-babalar oyuncak satın alırken oyuncağın çocuk açısından güvenli olup olmadığını kontrol etmeleri, özellikle bebekler tüm nesneleri olduğu gibi oyuncakları da ağızlarına götüreceklerinden sivri uçları olan, küçük parçalardan oluşan, sert malzemeden yapılmış olan, kimyasal boya tabakası içeren, dökülebilen tüyleri olan ve hijyen durumunu koruyamayan (yıkamayan oyuncaklar) oyuncakları satın almamaya özen göstermelidirler.

Anne-babalar çocukları kullanmadığı sürece oyuncakları tehlike yaratmayacak şekilde muhafaza etmelidirler.

Ülkemizde oyuncak konulu araştırmalara ağırlık verilmeli ve bu tür araştırmalar devlet ve özel sektör tarafından desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

..... (2002). *Activites That make Things Happen. Early Childhood Today*. May. 16. 7, 24.

..... (1992) **Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Cilt 2.** İstanbul: Milliyet Yayınları.

..... (1999). **USA Today**. August.

..... U.S. Consumer Product Safety Commission. Washington, D.C. 20207

..... (2004). **Bilinçli Anne Sağlıklı Bebek Rehberi.** İstanbul: T.C. Sağlık Bakanlığı, Prima ve Unicef Projesi.

..... (2003). *Silahın Çocuk Dünyasına Girmesine İzin Vermeyin. Özgür Gündem*. 30 Temmuz.

AKSOY, Ayşe ve A. Turla. (1994). *Okulöncesi Eğitim Kurumunun Yönetiminin Oyuncak Seçimi Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. 10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. Ankara: Kocaeli Ofset.

AKSOY, Ç. Ceyhan. (1990). *3-6 Yaş Arası Çocukların Oyuncak Tercihlerinde Cinsiyet Faktörünün Etkisinin İncelenmesi. Bilim Uzmanlığı Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

AKSOY, T. İffet. (2002). *Erken Çocukluk Döneminde Düşünmeyi öğretme ve Yaratıcı Düşünme Eğitimi. Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

AKYOL, K. Aysel. (2002). *Çocuklarda Oyun Gelişimi. Çoluk Çocuk Dergisi. 04*. Ankara.

ANNİNG, A. ve A. EDWARDS. (1999). *Promoting Children's Learning From Birth to Five*, Open University Press, Buckingham-Philadelphia.

ARAL, Neriman ve başk. (2000) *Çocuk Gelişimi 2*. İstanbul: YA-PA Yayınları.

ARAL, Neriman ve başk. (2001) *Çocuk Gelişimi 1*. İstanbul: YA-PA Yayınları.

ASLAN, Yakup. (1997). *Oyuncaklarda Kurşun ve Kadmiyum Tayini. Yüksek Lisans Tezi*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi.

AVCI, Neslihan. (1999). *Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Oyuncak Planlama ve Seçme. Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*. İstanbul: Turan Ofset.

AVCI, Neslihan. (2001). *Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Oyuncak Seçme ve Planlama. Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. 2001-2002 Ders Yılı*. İstanbul: Turan Ofset.

AVCI, Neslihan. (2003) *Gelişimde 0-3 Yaş "Yaşama Merhaba"*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

AVCI, Neslihan ve A. TURLA. (2003). **Kuklalar**. İstanbul: Turan Ofset.

AYDIN, Betül. (2003). **Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi, Gelişimin Doğası**. Ankara: Pegema Yayıncılık.

BAYKAN, Suna ve başk. (1995). **Ankara'da Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 0-6 Yaş Çocuklarının Gelişim Durumlarının İncelenmesi Üzerine Araştırma**. Ankara: Ders Aletleri Yapım Merkezi Matbaası.

BAYKOÇ, D. Necate. (2000). **Oyun Kitabı**. İstanbul: Esin Yayınevi.

BEE, Helen. (2000). **The Developing Child**. Allyn and Bocon Unaited States of America.

BEKİT, Sarp. (2001). **Toy Safety In Kindergartens For The Ages 3 And 6**. In Partial fulfillment of The Requirements For The Degree of Master of Science in The Department of Industrial Design. A Thesis Submitted to The Graduate School of Natural and Applied Sciences of The Middle East Technical University.

BERGER, H. Eugenia. (1999). *Supporting Parents With Two Essential Understandings: Attachment and Brain Development*. **Early Childhood Education Journal**. 26, 4.

BROUGERE, Gilles. (2001). *Küçük Çocuklar İçin Oyuncak Parkı Kurulmasında Toplumsal Ritüel ve Eğitsel Proje (7 Yaşından Küçük Çocukların Anneleri İçin Oyuncakların Anlamı ve Değeri)*. **3. Ulusal Çocuk Kültürü ve Kongresi Dünyada ve Türkiye'de değişen Çocukluk**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

CALDERA, Yvonne; A. HUSTON ve M. O'BRIEN. (1989). *Social Interactions and Play Patterns of Parents and Toddlers With Feminine, Masculine and Neutral Toys*. **Child Development**. 60.

CAULFIELD, Rick. (2000). *Infants and Toddlers Number Matters: Born to Count..* **Early Childhood Education Journal**. 28, 1.

CEGLOWSKI, D. (1997). *Understanding and Building upon Children's Perceptions of Play Activities in early Childhood Programs*. **Early Childhood Education Journal**. 25, (2).

CİRHİNLİOĞLU, Fatma. (2001). **Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

CÜCELOĞLU, Doğan. (2002). **İnsan Ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

DEMİR, Tuna ve D. BARIŞIK. (1990). **Oyuncak ve Turistik Biblo**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

DEMİRAL, Özgör. (1992). *Türkiye'de Erken Çocukluk Gelişimi araştırmasının Sosyal, Özbakım ve Oyuncak Yönünden İncelenmesi*. **Türkiye'de köy ve Gecekondu'larda Erken Çocukluk Gelişimi Araştırması**. Ankara: Ders Araçları Yapım Merkezi Matbaası.

DODSON, Fitzhugh. (1999). **Çocuğunuzu Tanıyor musunuz?** İstanbul: Denge Yayınları.

DODSON, Fitzhugh. (2000). **Çocuk Yaşken Eğilir**. İstanbul: Özgür Yayınları.

DOĞAN, Mehmet. (1994). **Büyük Türkçe Sözlük**.

DOĞAN, Selen. (2003). *Çocuklardan Başlayarak Silahlara “Dur” Demek Ya Da Silahlara Veda!* <http://www.ucansupurge.org/newhtml/28temmuz3silahlaraveda>.

DOĞRU, S. Y. Sunay. (2002). *Piaget'in Zihin Gelişimi Kuramına Göre Matematik Öğretimi. Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu*. Ankara: Kök Yayıncılık.

EINON, Dorothy. (2000). **Bebeklikten Okula Öğrenmede Atılan İlk Adımlar**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

EISENBERG, Nancy, E. MURRAY ve T. HITE. (1982). *Children's Reasoning Regarding Sex-Typed Toy Choices*. **Child Development**. 53, 81-86.

EISENBERG, Nancy, K. TRYON ve E. CAMERON. (1984). *The Relation of Preschoolers' Peer Interaction to Their Sex-Typed Toy Choices*. **Child Development**. 55, 1044-1050.

ERDEN, Şule. (2001). *Anaokullarına Devam Eden Çocukların Ebeveyn ve Öğretmenlerinin Çocuk Oyun ve Oyuncakları hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

ERGÜN, Mustafa. (1980) **Oyun ve Oyuncak Üzerine- I**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

ERSOY, Özlem. (1999). *0-6 Yaş Çocukları İçin Oyuncak Seçimi. Yaşadıkça Eğitim.* 64.

GARDİNER, W. Harry ve M. J. GANDER. (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi.* Ankara: İmge Kitabevi.

GOLDSTEIN, Robin. (2000). *Ana Babalık Sanatı.* İstanbul: Özgür Yayınları.

GOSWAMİ, Usha. (2004). *Neuroscience and Education. British Journal of Educational Psychology.* 74.

GÜVEN, Nergis. (2002). *Tek Başına Oyun. Çoluk Çocuk Dergisi.* 02. Ankara.

HEALY, M. Jane. (1999). *Çocuğunuzun Gelişen Aklı.* İstanbul: Boyner Holding Yayınları.

HONİG, S. Alice. (2001). *Helping Babies to connect Ideas. Early Childhood Today.* 16, 22.

HONİG, S. Alice. (2001). *Helping Babies to Connect Ideas. Early Childhood Today.* 15. 6, 26.

HONİG, S. Alice. (2002). *How Babies Learn Throungh Discovery. Early Childhood Today.* 16. 7, 22.

İLBEYİ, Özge. (2000). *Oyuncak Bebek Biçimlerinin Seramik Formlara Yansıması. Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNHAN, Fatoş. (1996). *Türkiye'de Çocukların Oyuncak Gereksinmesi, Sorunlar ve Çözümler. I. Ulusal Çocuk Kongresi Bildirileri*. Ankara.

JENSEN, Eric. (1998). *Teahing With The Brain in Mind*. Alexandria, VA: Association For Supervision & Curriculum Development.

JONHSON, J.F, F.J. CHRISTIE ve D.T, YAWKEY. (1987). *Play and early Development*. New York: Harper Collins Publishers.

KALE, Nesrin. (1997). *Oyun, Çocuğun Özgürlüğüdür. Yaşadıkça Eğitim*. 51.

KAMARAJ, Işık. (1996). *Annelerin, Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yönetici ve Öğretmenlerinin Oyuncak Seçimleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KANDIR, Adalet. (2000). *Okulöncesi Dönemde Oyun ve Oyuncaklar*. *Mesleki Eğitim Dergisi*. 2, 4. Ankara.

KANSU, Nuran ve E. BECEREN. (2002) *Erken Çocukluk Döneminde Duygusal Zeka. Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu*. Ankara: Kök Yayıncılık.

KARASAR, Niyazi. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KLAIR, David. (1992). *Six Theories of Child Development*. London: Jessica Kingsley Publishers.

MADELINE, J. Nash. (1997). *From Birth, A Baby's Brain Tells Fertile Minds*. **Time**. 149,5,48.

NADESAN, H. Majia. (2002). *Engineering The Entrepreneurial Infant: Brain Science, Infant Development Toys, And Governmentality*. **Cultural Studies**. 16.3.

NELSEN, Jane. L. LOTT. S. GLENN. (2000). **A'dan Z'ye Pozitif Disiplin**. İstanbul: Hyat Yayınları.

OĞUZKAN, Şükran ve G. ORAL. (1992) **Okul Öncesi Eğitim**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.

OĞUZKAN, Şükran ve N. AVCI. (2000). **Okul Öncesinde Eğitici Oyuncaklar**. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

OKSAL, Aynur. (1999). *Kuşaklararası Oyun: Yetişkin Ve Çocuk Kültürü Arasında Bir Köprü*. **Cumhuriyet Ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma Ve Uygulama Merkezi Yayınları. Ankara Üniversitesi Basımevi.

OKTAY, Ayla. (2000). **Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

ONUR, Bekir ve Başk. (1997). *Türkiye 'de İki Kentte Annelerin Bakış Açısıyla Çocukların Oyuncak Gereksinimleri*. **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 30. 1. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

ONUR, Bekir. (2002). **Oyuncaklı Dünya**. Ankara: Dost Kitabevi.

ÖZEN, Müzeyyen. (1999). *İslam Eğitimcilerinden Bazılarına Göre Çocukta Oyun ve Oyuncak*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

ÖZBAY, Yaşar. (2004). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Ankara: Öğreti Yayınları.

PELENK, Aybike. (2003). *Televizyon Reklamlarının Çocuklar Üzerinde Etkileri: Tüketicilerin Tutumlarını Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

PERETTİ, O. PETER ve T.M. SYDNEY. (1984). *Parental Toy Choice Stereotyping and Its Effects on Child Toy Preference and Sex-Role Typing*. **Social Behavior and Personality**. 12. (2).

PERNOUD, Laurence. (1998). **Çocuğumu Büyütüyorum**. İstanbul: E Yayınları.

POYRAZ, Hatice. (1999). **Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak**. Ankara: Anı Yayıncılık.

RAAB, Melinda. (2003). *Relationship Between Types of Toys and Young Children's Social Behavior*. **Bridges PracticeBased Research Syntheses Research and Training Center on Early Childhood Development**. 1, 5.

RAZON, Norma. (1984). *Okul Öncesi Dönemde Oyunağın Yeri ve Önemi. Ya-Pa Okulöncesi Eğitim Semineri 1984 – 1.* İstanbul.

ROSSIE, P. Jean. (2001). *Değişen Afrika Çocuklarında Değişen Oyuncaklar ve Oyun.* 3. Ulusal Çocuk Kültürü ve Kongresi Dünyada ve Türkiye’de değişen Çocukluk. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

SCAHU, C. GARRETT ve başk. (1980). *The Relationships of Parental Expectations and Preschool Children’s Verbal Sex Typing to Their Sex-Typed Toy, Play Behavior.* **Child Development.** 51.

SENEMOĞLU, Nuray. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalı.* http://bef.sdu.edu.tr/hocalar/dekanlik/nuray_senemoglu

SERPEMEN, Macide. (1999). *Çocuklara Yönelik Reklamlar ve Çocuklarda Tüketim Araştırmaları.* **Cumhuriyet Ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma Ve Uygulama Merkezi Yayınları. Ankara Üniversitesi Basımevi.

SERVIN, Anna, G. BOHLİN ve L. BERLİN. (1999). *Sex Differences in 1-,3-, And 5- Years Olds’ Toy-Choice in A Structured Play-Session* **Scandinavian Journal of Psychology.** 40, 43 – 48.

SUN, Muammer ve H. SEYREK. (1997). *Okulöncesi Eğitiminde Oyun.* İzmir: Mey Müzik Eserleri Yayınları.

SWINIASKI, B. Louise. (1991). *Toys Universals for Teaching Global Education.* **Childhood Education .** Spring. 67,3.

ŞENOL, Şelahattin. (2003). *Çocuklarda Uyku Sorunları*. <http://www.hastarehberi.com/cocuk/cocuk3/uykusorunlari.htm>

TAYLOR, I. Santomi, V. G. MORRIS ve C. S. ROGERS. (1997). *Toy Safety and Selection*. *Early Childhood Education Journal*. 24, 4.

TEZEL, Ş. Fatma. (1993). *Üç- Altı Yaş Grubu Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk Oyun Ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*. Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Programı Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

TEZEL, Ş. Fatma. (1999). *Okulöncesi Eğitimde Oyun Etkinlikleri*. **Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

TOKGÖZ, A. İffet. (2002). *Erken çocukluk döneminde düşünmeyi öğretme ve yaratıcı düşünme eğitimi*. **Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu**. Ankara: Kök Yayıncılık.

ULUĞ, O. Mücella. (1999). *Niçin Oyun? Çocuğun Gelişiminde ve Çocuğu Tanımada Oyunun Önemi*. İstanbul: Özne Yayınları.

YALÇINKAYA, Tosun. (1991). *Okul Öncesinde Tahta Oyuncaklar*. **Yüksek Lisans Tezi**. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

YALÇINKAYA, Tosun. (1995). *Okul Öncesinde Anne Babanın Oyuncak Seçimi*. İstanbul: **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. 7.

YAVUZER, Haluk. (1996). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZER, Haluk. (1999). **Çocuğunuzun İlk Altı Yılı**. İstanbul: remzi Kitabevi.

YELLAND, Anne. (1998). **Your Baby's First 18 Months**. Marshall Editions Development Ltd.

YILDIZ, Vesile. (1992). *İzmir İl Merkezindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Oyunun Yeri*. **Yüksek Lisans Tezi**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

EKLER

Ek 1- Anket

0-2 YAŞ ÇOCUKLARI İÇİN OYUNCAK SATIN ALMA VE TERCİHLERİNİ BELİRLEME ANKETİ

Sayın katılımcı,

Bu araştırma Kastamonu il merkezinde yaşayan ve 0-2 yaşları arasında çocuğa sahip olan anne-babaların çocukları için oyuncak satın alma durumlarının ve tercihlerinin incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Anket ile toplanacak bilgiler bilimsel amaçlarla ve topluca değerlendirilecektir. Ankete isminizi yazmanıza gerek yoktur. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Naim Ünver

BÖLÜM 1. KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz : Kadın ()

Erkek ()

2-Eğitim Durumunuz	Anne	Baba
a- Okuma-Yazma bilmiyor		
b- Okuma-Yazma biliyor		
c- İlkokul		
d- Ortaokul		
e- Lise		
f- Üniversite ve üstü		
3- Mesleğiniz		
4- Yaşınız		
5- Aylık Geliriniz		

6- Çocuk Sayınız :

a- 1 b- 2 c- 3 d- 4 e- 5 f- 6 g- 7 h- Daha Fazla

7- Çocuğunuzun Cinsiyeti : Kız () Erkek ()

8- Kaçını Çocuk :

a- 1 b- 2 c- 3 d- 4 e- 5 f- 6 g- 7 h- 8 ı- Diğer

9. Çocuğunuzun Doğum Tarihi : / /

BÖLÜM 2. OYUNCAK TERCİHİ VE SATIN ALMA

1- Çocuğunuza oyuncak satın alıyor musunuz?

a- Evet b- Hayır

2- Cevabınız “Evet” ise çocuğunuza hangi amaçla oyuncak satın alıyorsunuz?

3- Cevabınız “Hayır” ise çocuğunuza oyuncak satın almamanızın nedenleri nelerdir?

4- Çocuğunuza satın aldığınız ilk oyuncak neydi?

5- Çocuğunuza ilk oyuncacı ne zaman aldınız?

a- Doğmadan Önce b- Doğduktan Sonra İlk Üç Ayda
c- Üç-Altı Aylık Arası d- Altı-On İki Aylık Arası
e- Bir Yaşından Sonra

6- Çocuğunuza en son oyuncacı ne zaman aldınız?

7- Çocuğunuza hangi aralıklarla oyuncak satın alıyorsunuz? Aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz.

a- Ayda Bir b- Ayda Birden Fazla c- Üç Ayda Bir
d- Değişken Aralıklarla

8- Çocuğunuzun bağıllık derecesinde sevdiği oyuncacı var mı?

a- Evet b- Hayır

9- Cevabınız evet ise bu oyuncak nedir?

10- Çocuğunuzun oyuncaklarını genelde kim satın alıyor? (annesi, babası, anne-baba birlikte, kardeşleri, büyükannesi, büyükbabası, diğer.)

11- Çocuğunuzun oyuncaklarını nerelerden satın alıyorsunuz? (oyuncakçı, kırtasiye, market, pazar, internet, pazarlamacı, başka varsa açık olarak belirtiniz.)

12- Yaşadığınız bu ilde oyuncak satın alırken karşılaştığınız en büyük zorluklar nedir?

13- Çocuğunuza satın almak istediğiniz oyuncağı seçerken en çok hangi özelliğine dikkat ediyorsunuz? (ilgi çekici olması, fiyatı, çocuğun yaşına uygunluğu, çocuğun gelişimine uygunluğu, güvenli olması, dayanıklı olması, cinsiyetine uygun olması, eğitici olması vb.)

14- Çocuğunuza tabanca, tank, tüfek vb. oyuncaklar satın alıyor musunuz?

a- Evet

b- Hayır

15- Cevabınız evet ise tabanca, tüfek vb. savaş oyuncaklarını neden alıyorsunuz?

16- Çocuğunuza oyuncak seçerken ve satın alırken çocuğunuzun isteklerini dikkate alıyor musunuz? İşaretleyiniz.

a- Evet istediğini aynen alıyorum. ()

b- Benim sunduğum seçenekler arasından seçmesine izin veriyorum. ()

c- Hayır etkilemiyor. Ben istediğimi alıyorum. ()

17- Çocuğunuza oyuncak seçerken ve satın alırken diğer ailelerin oyuncak tercihleri sizi etkiliyor mu? İşaretleyiniz.

a- Etkiliyor. Aynen alıyorum. ()

b- Etkiliyor. Fikir veriyor. ()

c- Etkilemiyor. ()

18- Çocuğunuza oyuncak seçerken ve satın alırken satıcı sizin tercihlerinizi yönlendiriyor mu? İşaretleyiniz.

a- Yönlendiriyor. Aynen alıyorum. ()

b- Yönlendiriyor. Fikir veriyor. ()

c- Yönlendirmiyor. ()

19- TV'deki reklamlar çocuğunuza oyuncak tercih etmenizle ve satın almanızda etkili oluyor mu? Nasıl?

.....

20- Bir oyuncuğa en fazla ne kadar para ayırabilirsiniz?

21- Sizce oyuncakların çocuğunuz açısından en önemli faydası nedir?

Anketimiz bitmiştir. Katıldığınız için çok teşekkür ederiz.

Ek 2- Oyuncak Yönetmeliği

17 Mayıs 2002 RG:Sayı : 24758

Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 —Bu Yönetmeliğin amacı; oyuncakların tasarımı, üretimi, piyasaya arzı, dağıtımı ile piyasa gözetim ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 —Bu Yönetmelik; EK-I’de sayılmış olan ürünler dışında kalan bütün oyuncakları ve bu konuda faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişileri kapsar.

Dayanak

Madde 3 —Bu Yönetmelik; 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesine, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 9 uncu maddesinin (c) bendine ve 181 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 43 üncü maddesi ile 15/1/1997 tarihli ve 97/9196 sayılı Türk Ürünlerinin İhracatının Arttırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 —Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,
- b) Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığını,
- c) Komisyon: Avrupa Birliği Komisyonunu,

- d) Kanun: 11/7/2001 tarihli ve 24459 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunu,
- e) Oyuncak: On dört yaşından küçük çocukların oyunlarında kullanılmak amacıyla tasarlanan ve imal edilen her türlü ürünleri ve oyun araç ve gereçlerini,
- f) Temel gerekler: Oyuncakların, insan sağlığının, can ve mal güvenliğinin, hayvan veya bitki yaşam ve sağlığının, çevrenin ve tüketicinin korunması açısından sahip olması gereken asgari güvenlik koşullarını,
- g) Üretici: Oyuncakları üreten, ıslah eden veya ürüne adını, ticari markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişi; üreticinin Türkiye dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilciyi ve/veya ithalatçıyı; ayrıca, ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen gerçek veya tüzel kişi,
- h) Dağıtıcı: Oyuncakın tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri, oyuncakın güvenliğine ilişkin özelliklerini etkilemeyen gerçek veya tüzel kişi,
- ı) Piyasaya arz: Oyuncakın, tedarik veya kullanım amacıyla bedelli veya bedelsiz olarak piyasada yer alması için yapılan faaliyeti,
- i) Standard: Üzerinde mutabakat sağlanmış olan, kabul edilmiş bir kuruluş tarafından onaylanan, mevcut şartlar altında en uygun seviyede bir düzen kurulmasını amaçlayan ortak ve tekrar eden kullanımlar için ürünün özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarından biri veya bir kaçını belirten ve uyulması ihtiyari olan düzenlemeyi,
- j) Uyumlaştırılmış standart: Bu Yönetmelik ile ilgili olan ve Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş standartlara uygun olarak Türk Standardları Enstitüsü tarafından uyumlaştırılarak kabul edilen ve Bakanlıkça her yıl listesi tebliğler halinde yayımlanan ulusal standartları,
- k) Onaylanmış kuruluş: Test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşları arasından, bu Yönetmelik çerçevesinde uygunluk değerlendirmesi faaliyetinde bulunmak üzere, Bakanlık tarafından belirlenerek 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın

Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun, 17/1/2002 tarihli ve 24643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik ve bu Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde yetkilendirilen özel veya kamu kuruluşlarını,

l) Danışma Komisyonu: Bakanlığın gerektiğinde oyuncaklar ve standartlar konusunda oluşturacağı danışma komisyonunu,

m) Uygunluk değerlendirmesi: Oyuncakların, bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğunun test edilmesi, muayene edilmesi ve/veya belgelendirilmesine ilişkin her türlü faaliyeti,

n) Tip incelemesi: Onaylanmış kuruluş tarafından oyuncak numunesinin, EK-II’de belirtilen temel gereklere göre değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi işlemini,

o) CE Uygunluk İşareti: Üreticinin, bu Yönetmelikten kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirdiğini ve oyuncağın, ilgili tüm uygunluk değerlendirme prosedürlerine tabi tutulduğunu gösteren işareti,

ö) Tip İnceleme Belgesi: Onaylanmış kuruluş tarafından üreticiye verilen ve üretilmek istenilen oyuncağın, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olduğunu gösteren belgeyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Oyuncakların Piyasaya Arzı ve Uygunluğu

Oyuncakların Piyasaya Arzı

Madde 5 —Çocukların normal davranışları da dikkate alınmak suretiyle imal edilen ve amacına uygun veya öngörüldüğü şekilde kullanıldığında, çocukların veya üçüncü kişilerin ve çevrenin güvenlik ve/veya sağlığını tehlikeye atmayan oyuncaklar piyasaya arz edilir.

Piyasaya arz edilen bir oyuncak, öngörülen süre ve kullanım amacı dikkate alındığında, bu Yönetmelikte belirtilen temel gerekleri karşılamalıdır.

Bu Yönetmelik hükümlerine uygun oyuncakların piyasaya arz edilmesi engellenemez.

Oyuncakların Uygunluğu

Madde 6 —Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin öngördüğü şekilde CE işareti taşıyan oyuncakların, uygunluk değerlendirme işlemleri de dahil olmak üzere, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olduğu kabul edilir.

Bu Yönetmeliğin kapsamında bulunan oyuncaklarla ilgili uyumlaştırılmış standartlara uygun olarak üretilmiş oyuncağın, EK-II’de öngörülen temel gereklere uygun olduğu kabul edilir.

Üreticinin, uyumlaştırılmış standartları uygulamadığı veya belirli bir bölümünü uyguladığı veya böyle bir uyumlaştırılmış standardın bulunmadığı durumda oyuncağın, Tip İncelemesi Belgesi aldıktan sonra onaylanmış tipe uygunluğunu gösteren CE işareti iliştilmesi ile EK-II’de belirtilen temel gerekleri karşıladığı kabul edilir.

Oyuncaklar, CE işareti iliştilmesini öngören başka mevzuatın kapsamına giriyor ise, bu Yönetmelik ile birlikte ilgili diğer mevzuatın hükümlerine de uygun olmak zorundadır.

Bununla birlikte, ilgili diğer mevzuat hükümlerinden bir veya daha fazlası bir geçiş dönemi boyunca üreticiye uygulama konusunda bir seçme hakkı veriyor ise, CE işareti oyuncağın, sadece üretici tarafından seçilip uygulanan mevzuat hükümlerine uygun olduğunu gösterir. Bu durumda, uygulanan teknik düzenlemelerin ilgili hükümleri ve o mevzuatın gerektirdiği hususlar, oyuncak beraberindeki belgelerde, uyarılarda, etiketlerde, kullanım kılavuzunda veya bunların bulunmaması halinde ise, ambalaj üzerinde belirtilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uygunluk Değerlendirme İşlemleri,

CE İşareti, Onaylanmış Kuruluşlar ve Danışma Komisyonu

Tip İncelemesi Müracaatı

Madde 7 —Üretici, tip inceleme başvurusunu kendi seçtiği bir onaylanmış kuruluşa yapar.

Başvuru aşağıdaki bilgileri içerir;

- a) Oyunağın tanımı,
- b) Üreticinin adı ve adresi ve oyunağın üretildiği yer,
- c) Üretilcek oyunağın numunesi ile birlikte ayrıntılı üretim ve tasarım bilgisi.

Onaylanmış kuruluş, tip incelemesi için bu bilgiler haricinde gerekli diğer bilgileri üreticiden isteyebilir.

Tip İncelemesi

Madde 8 —Onaylanmış kuruluş, tip incelemesini aşağıda belirtilen şekilde gerçekleştirir:

- a) Başvuru sahibinin sunduğu dokümanları inceler ve bu Yönetmeliğe uygun olup olmadığını tespit eder,
- b) 5 inci madde uyarınca oyunağın, güvenlik ve/veya sağlığı tehdit etmediğini kontrol eder,
- c) Oyuncak numunesinin, EK-II’de belirtilen temel gerekleri karşılayıp karşılamadığını kontrol etmek üzere, uyumlaştırılmış ulusal standartları mümkün olduğunca kullanarak gerekli inceleme ve testleri yapar.

Onaylanmış kuruluş, tip incelemesini gerektiği gibi yapabilmek amacıyla oyunağın birden fazla numunesini isteyebilir.

Oyunağın numunesi, EK-II’de belirtilen temel gerekleri karşılıyor ise onaylanmış kuruluş, başvuru sahibine Tip İnceleme Belgesi verir. Bu belgenin yanında, inceleme sonuçlarını ve ilgili diğer hususları içeren ve onaylanmış oyunağın tanımları ve çizimlerini gösteren bilgi ve belgeler üreticiye verilir.

Onaylanmış kuruluş, Tip İnceleme Belgesinin bir suretini, Komisyona veya diğer onaylanmış kuruluşlara veyahut Bakanlığa talepleri halinde iletir. Ayrıca, gerekçe göstermek suretiyle talepte bulunmaları durumunda, tasarım ve imalat programı

çerçevesinde gerçekleştirilen test ve incelemelere ilişkin raporları da adı geçen kurum ve kuruluşlara sunar.

Tip İnceleme Belgesi düzenlemeyi herhangi bir sebeple reddeden onaylanmış kuruluş, reddetme nedenlerini belirterek durumu, Komisyona ve Bakanlığa bildirir.

Onaylanmış kuruluş ve üretici ayrıca, uygunluk değerlendirmelerinin her safhasında, 17/1/2002 tarihli ve 24643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan CE Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik hükümlerine uymak durumundadır.

CE İşareti

Madde 9 —CE Uygunluk İşareti, EK-V’de belirtildiği şekilde "CE" harflerinden oluşur. CE işareti ve üreticinin adı ve/veya ticaret unvanı ve/veya markası ve adresi, oyuncaya veya ambalajına görülebilecek, kolayca okunabilecek ve silinemeyecek bir şekilde iliştilir. Küçük oyuncak veya küçük parçalardan oluşan oyuncaklarda ise, bu bilgiler aynı şekilde ambalaja, etikete veya broşüre iliştilir.

Bu bilgilerin oyuncaya iliştililemediği durumlarda tüketiciler, bu bilgileri saklamaları konusunda uyarılmalıdır.

Oyuncaklar üzerindeki diğer işaretlerin, üçüncü kişilerin CE işaretinin şekil ve anlamını yanlış anlamalarına yol açabilecek biçimde iliştililmesi yasaktır. Diğer işaretler ancak, oyuncaya, ambalaja veya etikete, CE işaretinin görünebilirliği ve okunabilirliğini engellememesi şartıyla iliştililebilir.

Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hususlar, üreticinin tespit edilmesini engellemek şartıyla kısaltılabilir.

Bakanlık, piyasaya arz edilecek bütün oyuncakların ambalajlarında, etiketlerinde ve broşür/kullanım kılavuzlarında yer alan bilgilerin tamamını ve özellikle bazı oyuncaklar için EK- IV de yer alan tedbirlerin ve uyarıların veya bunların bir kısmının Türkçe olarak hazırlanmasını talep eder.

CE işaretinin oyuncakta kullanılmasında ayrıca, CE Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmeliğin 5 inci maddesine uyulur.

Onaylanmış Kuruluşlar

Madde 10 —Bakanlık; bu Yönetmelik kapsamında uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunmak üzere görevlendirilecek kuruluşların; Kanunda, Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelikte ve EK-III’ de belirtilen asgari kriterlere haiz olması gerekir.

Bakanlık, Türkiye’de yerleşik olan test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşları arasından, uygun göreceği sayıda kuruluşu, bu Yönetmelik kapsamındaki uygunluk değerlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere yetkilendirir.

Bakanlık, yetkilendirilen test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşunun adını, adresini, uygunluk değerlendirmesi yapacağı modüller ile ürünleri, Komisyona bildirilmesi için Müsteşarlığa iletir. Bu kuruluşlar, bu bilgiler ile Komisyon tarafından verilecek kimlik kayıt numarasının Bakanlık tarafından, Resmî Gazete’ de yayımlanması ile onaylanmış kuruluş statüsünü elde ederler.

Bakanlığın, onaylanmış kuruluşun EK-III’ de belirtilen kriterleri taşımadığını tespit etmesi halinde, Kanunun 9 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmeliğin 6 ncı maddesi uygulanır. Bakanlık, onaylanmış kuruluşların faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması veya onaylanmış kuruluş statüsünün kaldırılmasına ilişkin kararları, Resmî Gazete’de ilan eder ve bu kararını ayrıca, Komisyon’a bildirilmek üzere Müsteşarlığa iletir.

Onaylanmış kuruluşlar bilgi, kayıt ve belgeleri, gerektiğinde Bakanlığa sunmak üzere muhafaza eder.

Onaylanmış kuruluşlar ile ilgili bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik hükümleri tatbik edilir.

Danışma Komisyonu

Madde 11 —Bakanlık, gerektiğinde oyuncaklar ve standartlar konusunda Danışma Komisyonu oluşturur. Danışma Komisyonunun oluşturulması, çalışma usul ve

esasları ile görev, yetki ve sorumlulukları, bu Yönetmeliğin yayınlanmasından itibaren bir yıl içinde Bakanlıkça çıkarılacak yönerge ile belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Piyasa Gözetimi ve Denetimi, Oyunağın Piyasaya Arzının Yasaklanması ve Toplatılması ve Üreticinin Sorumluluğu

Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Madde 12 —Bakanlık, bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğu sağlamak amacıyla piyasada yer alan oyuncakların denetlenmesi için gerekli tedbirleri alır.

Bakanlık;

- a) Talep üzerine, 16. ve 17. maddelerin ikinci fıkralarında belirtilen belge ve bilgileri kontrol eder, denetimden sorumlu personelini üretim yeri veya depoya gönderir,
- b) Üreticiden, 16. ve 17. maddelerin ikinci fıkralarında belirtilen bilgileri belirlenen süre içinde sağlamasını ister,
- c) Numune alarak, ilgili yerlerde test ve incelemeler yaptırır.

Oyuncakların piyasa gözetimlerinde ve denetimlerinde, bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, 17/1/2002 tarihli ve 24643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik hükümleri uygulanır.

CE İşaretinin Usulsüz Kullanımı

Madde 13 — Bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin hükümleri saklı kalmak kaydıyla;

- a) CE işaretinin oyunağa usulsüz şekilde iliştirildiğinin Bakanlık tarafından tespit edilmesi halinde üretici, oyunağı, CE işareti ile ilgili olarak bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine uygun hale getirmek ve Bakanlıkça belirlenen şartlar çerçevesinde usulsüz kullanıma son vermekle yükümlüdür.
- b) İhlalin devamı halinde Bakanlık, oyunağın piyasaya arzının kısıtlanmasını veya yasaklanmasını veya 14 üncü maddede belirtilen prosedüre uygun olarak piyasadan toplatılmasını teminen gerekli bütün tedbirleri alır.

Oyuncağın Piyasaya Arzının Yasaklanması ve Toplatılması

Madde 14 —Bakanlık, EK-II’de belirtilen temel gerekleri karşılamayan oyuncakların piyasaya arz edilmesini önlemek üzere, bu Yönetmelik hükümleri ile Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca gerekli tüm tedbirleri alır.

Bakanlık, bu Yönetmeliğin 5. ve 6. maddelerine uygun üretilen ve amacı doğrultusunda kullanılan CE işaretli oyuncakların, tüketicilerin ve/veya üçüncü kişilerin güvenliğini ve/veya sağlığını tehdit etmesi durumunda, piyasadan toplatılmasını veya piyasaya arzının yasaklanmasını teminen Kanunun 11. ve 12. maddeleri hükümleri çerçevesinde gerekli işlemleri yapar.

Bakanlık aldığı önlemleri, gerekçesiyle birlikte, özellikle uygunsuzluğun aşağıda ifade edilen hususlardan kaynaklanıp kaynaklanmadığını da belirterek, Komisyona bildirilmek üzere Müsteşarlığa iletir.

a) Bu Yönetmeliğin 6. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen uyumlaştırılmış standartların dikkate alınmadığı durumlarda oyuncakların, EK-II’de yer alan temel gereklere uygun olmaması,

b) Uyumlaştırılmış standartların yanlış uygulanması,

c) Uyumlaştırılmış standartların kendisindeki eksikliklerden,

Bakanlık tarafından; üreticiye, alınan veya doğrudan üretici tarafından alınması gereken tedbirler ile müracaat edebileceği kanuni yol bildirilir.

Yönetmeliğe Uygun Olmayan Oyuncakların CE İşareti Taşınması

Madde 15 —Bu Yönetmeliğe uygun olmayan oyuncakların CE işareti taşınması halinde Bakanlık, Kanunun 5, 11 ve 12. maddelerinin hükümleri çerçevesinde gerekli tedbirleri alır ve işlemleri yapar; neticeyi Komisyon’a bildirilmek üzere Müsteşarlığa iletir.

Uyumlaştırılmış Standarda Uygun Oyuncaklarda CE İşareti

Madde 16 —Uyumlaştırılmış standartlara uygun olarak üretilen oyuncaklara, piyasaya arz edilmeden önce söz konusu standartlara uygun olduğuna dair CE işareti iliştilir.

Üretici veya üreticinin Türkiye’de olmaması halinde yetkili temsilcisi,

a) Üretimin uyumlaştırılmış standartlara uygunluğunu sağlamada kullanılan yöntemin tanımı (test raporları veya teknik dosyanın kullanımı gibi) ile gerektiğinde, onaylanmış kuruluş tarafından verilen Tip İncelemesi Belgesini, onaylanmış kuruluşa sunduğu belgelerin kopyalarını, kullanılan ve onaylanmış tipe uygun üretim yapıldığını gösteren araçların tanımı,

b) Üretim yerlerinin ve depolarının adreslerini,

c) Tasarım ve üretime ilişkin detaylı bilgileri,

denetimler için, oyuncağın üretiminden sonra, en az 5 yıl süreyle muhafaza eder.

Temel Gereklere Uygun Oyuncaklarda CE İşareti

Madde 17 —Piyasaya arz edilmeden önce, uyumlaştırılmış standartların tamamına veya bir kısmına uygun olmayan oyuncakların EK-II’de belirtilen temel gereklere uygunluğu, bir onaylanmış kuruluş tarafından bu Yönetmeliğin 7. ve 8. maddelerinde belirtilen prosedüre göre incelenen tipe uygunluğu gösteren CE işareti iliştilmesi ile sağlanır.

Üretici veya üreticinin Türkiye’de olmaması halinde yetkili temsilcisi,

a) Üretimin ayrıntılı tanımını,

b) Onaylanmış tipe uygunluğu sağlamada kullanılan yöntemin tanımını (test raporları veya teknik dosyanın kullanımı gibi),

c) Üretim yeri ve deponun adreslerini,

d) Bu Yönetmeliğin 7. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca üretici tarafından onaylanmış kuruluşa sunulan dokümanların kopyalarını,

e) Numuneye ilişkin test belgesi veya noter tasdikli bir kopyasını,

denetimler için, oyuncağın üretiminden sonra, en az beş yıl süreyle muhafaza eder.

Üretici, denetimler için bu madde ve 16. madde uyarınca muhafaza edeceği bilgi ve belgelerin Türkçe nüshalarını da dosyasında bulundurmak mecburiyetindedir.

Üretici, bu maddede ve 16. maddede belirtilenlerin yanında Kanuna ve bu Kanuna istinaden yürürlüğe konulmuş olan ilgili diğer mevzuat hükümlerine de uymak mecburiyetindedir.

Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi Halinde Alınacak Tedbirler

Madde 18 —Bu Yönetmeliğin 16. ve 17. maddelerin ikinci fıkralarında belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda Bakanlık, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesini teminen bu Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak gerekli tedbirleri alır.

Ayrıca, bu yükümlülüklerin yerine getirilmediğinin tespit edilmesi halinde Bakanlık, üreticiden belli bir süre içinde masrafları kendisi tarafından karşılanmak üzere oyuncağın, uyumlaştırılmış standartlara veya temel gereklere uygun olduğunu doğrulamak için onaylanmış kuruluşa test yaptırmasını isteyebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Bildirimlere İlişkin Esaslar

Madde 19 —Bakanlık 3 yılda bir, bu Yönetmeliğin uygulanması hakkındaki raporu Komisyona iletilmek üzere Müsteşarlığa bildirir.

Gizlilik

Madde 20 —Bakanlık, onaylanmış kuruluş ve bu Yönetmeliğin uygulanmasına katılan bütün taraflar, görevlerini yerine getirmeleri sırasında temin ettikleri bütün bilgilerin gizliliğini sağlar.

Gizlilik mahiyetini haiz bilgiler ancak, kamu sağlığının ve düzeninin gerektirdiği hallerde adli veya ilgili üst mercilerin talebi üzerine ve Bakanlığa da bilgi verilmek suretiyle açıklanır.

Hüküm Bulunmayan Haller

Madde 21 —Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Kanunun ve ilgili diğer mevzuatın hükümleri uygulanır.

Cezai Müeyyideler

Madde 22 —Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı davranan veya faaliyet gösterenler hakkında, Kanun ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile fiilin niteliğine ve ağırlığına göre ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Uyumlaştırılan Avrupa Birliği Direktifi

Madde 23 —Bu Yönetmeliğin hazırlanmasında;

- a) Oyuncakların Güvenliği ile İlgili Üye Devletlerin Kanunlarının Yakınlaştırılması Hakkındaki 3 Mayıs 1988 tarihli Konsey Direktifi (88/378/CEE),
- b) Oyuncakların Güvenliği ile İlgili Üye Devletlerin Kanunlarının Yakınlaştırılması Hakkındaki 3 Mayıs 1988 tarihli Konsey Direktifi (88/378/CEE)'ni Tadil Eden 22 Temmuz 1993 tarihli ve 93/68 EEC sayılı Konsey Direktifi esas alınmıştır.

Geçici Madde 1— Halen faaliyet gösteren ve bu Yönetmelik kapsamında yer alan oyuncakları üreten, dağıtan ve satan işyerleri, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten yürürlüğe gireceği tarihe kadar olan süre içinde durumlarını Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmek zorundadır.

Yürürlük

Madde 24 —Bu Yönetmelik yayımı tarihinden 18 ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 25 —Bu Yönetmelik hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.

EK-I

BU YÖNETMELİĞE GÖRE OYUNCAK KABUL
EDİLMEYEN ÜRÜNLER

- 1) Yılbaşı süsleri,
- 2) Yetişkinler ve koleksiyoncular için detaylı model maketler,
- 3) Çocuk bahçelerinde topluca kullanılmak üzere üretilen oyun araç ve gereçleri,
- 4) Spor malzemeleri,
- 5) Derin suda kullanılması amaçlanan su aletleri,
- 6) Yetişkin koleksiyoncular için folklorik ve dekoratif bebekler ve diğer benzer malzemeler,
- 7) Alışveriş merkezleri, istasyonlar gibi kamunun faydalandığı alanlara yerleştirilen mesleki oyuncaklar ve maketler,
- 8) Uzmanlar için hazırlanmış 500 parçadan fazla veya resimsiz yap-bozlar,
- 9) Havalı tabanca ve tüfekleri,
- 10) Özellikle oyuncaklar için tasarlanmış patlama kapsülleri dışındaki patlama kapsüllerini de içeren havai fişekleri, (mer'i olan ve daha sıkı mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, oyuncaklarda kullanılan tüfek kapsülleri hariç),
- 11) Sapan ve benzeri oyuncaklar,
- 12) Metalik uçlu ok setleri,
- 13) 24 Volttan fazla anma gerilimi ile çalışan elektrikli fırınlar, ütüler veya diğer fonksiyonel ürünler,
- 14) Bir öğrenim programı çerçevesinde, bir yetişkinin gözetimi altında kullanılmak amacıyla üretilmiş ısıtıcı parçalar içeren ürünler,
- 15) Eksoz motorlu araçlar,

- 16) Buharlı oyuncak makinaları,
- 17) Kaldırımlarda spor yapmak veya seyahat etmek amacıyla tasarlanan bisikletler,
- 18) 24 volttan fazla anma gerilimiyle çalışan ve bir video ekranına bağlanan video oyuncakları,
- 19) Bebek emzikleri,
- 20) Gerçek ateşli silahların aslına uygun kopyaları,
- 21) Çocuklar için taklit mücevherler.

EK-II

OYUNCAKLAR İÇİN TEMEL GEREKLER

I. GENEL ESASLAR

1) Bu Yönetmeliğin 6. maddesi hükümlerine uygun olarak, çocukların normal davranışları göz önüne alınarak imal edilen oyuncakların amacına uygun veya öngörüldüğü şekilde kullanılması halinde, kullanıcılarla birlikte üçüncü kişiler de hastalık veya fiziksel yaralanma risklerine karşı korunmalıdır. Bu riskler şunlardır.

a) Oyunağın tasarımı, üretimi veya bileşimine ilişkin riskler,

b) Oyunağın amacına uygun kullanımından kaynaklanan ve temel özelliklerini yitirmeksizin veya fonksiyonlarını değiştirmeksizin oyunağın yapısı ve bileşimini değiştirerek tamamen giderilemeyecek riskler,

2-a) Oyunağın kullanımı esnasında mevcut olan risk derecesi, gerektiğinde çocukların bakıcılarının üstesinden gelebilmeleriyle veya kullanıcıların yeteneğiyle orantılı olmalıdır. Bu durum fonksiyonları, boyutları ve karakteristiklerinden dolayı özellikle 36 ayın altındaki çocukların kullanımına yönelik oyuncaklara uygulanır.

b) Bu kurala uymak için gerektiği durumda, oyunağın hangi yaşlara hitap ettiği ve/veya yalnız yetişkin bir kişinin gözetimi altında kullanılması gerektiği oyunağın etiketi üzerinde belirtilmelidir.

3) Oyuncanın kullanımıyla bağlantılı riskler ve bunlardan korunma yolları, oyuncaklar ve/veya ambalajların üzerindeki etiketlerde ve kullanım kılavuzlarında kullanıcıların veya bakıcıların dikkatini özellikle çekecek şekilde belirtilmelidir.

II. ÖZEL RİSKLER

1) Fiziksel ve Mekanik Özellikler:

a) Oyuncaklar ve parçaları ve bu parçaların oyuncaya iliştilmesi halinde aksamaları, mekanik sağlamlığa sahip olmalı ve gerektiğinde fiziksel yaralanmaya neden olabilecek kırılma ve eğilme olmadan, kullanım esnasında meydana gelebilecek zorlamalara karşı dayanıklı olmalıdır.

b) Oyuncakların kenarları, çıkıntıları, yayları, kabloları ve monte edilen parçaları, temasla meydana gelebilecek fiziksel yaralanma risklerini mümkün olduğu kadar azaltacak şekilde tasarlanmalı ve üretilmelidir.

c) Oyuncaklar, parçalarının hareketinin neden olabileceği fiziksel yaralanma riskini en aza indirecek şekilde tasarlanmalı ve yapılmalıdır.

d) 36 ayın altındaki çocukların kullanması için tasarlanmış oyuncaklar, oyuncak parçaları ve ayrılabilir parçaları, emme ve/veya nefesle çekilmesini önleyecek boyutlarda olmalıdır.

e) Perakende olarak satılan oyuncaklar, parçaları ve ambalajları boğulma riski içermemelidir.

f) Suyun üzerinde çocuğu taşıma ve destekleme yeteneğine sahip ve sığ suda kullanılması amaçlanan oyuncaklar, tavsiye edilmiş kullanımı nazara alındığında su üstünde durabilme ve çocuğu suda destekleme yeteneği kaybolmayacak şekilde tasarlanmalı ve üretilmelidir.

g) İçine girilmesi mümkün olan ve içinde ek boşluk bulunan oyuncaklarda, içeriden kolayca açılacak bir çıkış yeri olmalıdır.

h) Kullanıcıyı hareket ettiren oyuncaklarda mümkün olabildiği ölçüde, oyuncak tipine uyarlanmış ve oluşturduğu kinetik enerjiye orantılı bir fren sistemi

oluşturulmalıdır. Bu sistem, kullanıcının fırlatılma ve yaralanma ve üçüncü kişilerin yaralanma riski olmaksızın kolayca kullanılmalıdır.

i) Ateşlemeli tasarlanan bir oyuncağın ateşlenmesi halinde oluşacak fırlatıcı cisimlerin yapısı ve bileşenleri ile kinetik enerjiden kaynaklanan kullanıcıların veya üçüncü kişilerin fiziksel yaralanma riski, oyuncağın yapısı dikkate alındığında kabul edilebilir sınırlar dışında olmamalıdır.

j) Isıtıcı parçaları içeren oyuncaklar, aşağıdaki kriterleri sağlayacak şekilde üretilmelidir:

(1) Herhangi bir iletken yüzeyin azami sıcaklığı, dokunulduğunda yanmaya neden olmamalıdır.

(2) Oyuncağın içinde bulunan sıvı ve gazlar, oyuncağın fonksiyonlarına uygun nedenlerin dışında oyuncaktan sızması halinde, yanma, buhar yanığı veya diğer fiziksel yaralanmaya neden olabilecek şekilde sıcaklık ve basınca ulaşmamalıdır.

2) Alevlenebilirlik:

a) Oyuncaklar, çocuğun çevresinde yanabilir tehlikeli bir durum meydana getirmemelidir. Bu nedenle oyuncaklar;

(1) Bir alev, kıvılcım veya diğer ateş çıkartabilecek maddelerle doğrudan karşı karşıya kaldığında yanmayan,

(2) Kolayca yanmayan (Ateşin nedeni yok olur olmaz alevi sönen),

(3) Tutuştuğunda, yavaş yanan ve alevin yayılma oranı düşük olan,

(4) Oyuncağın kimyasal bileşenlerine bakılmaksızın, yanma süresini geciktirici maddelerden oluşmalıdır.

Bu çeşit yanabilir maddeler, oyuncaklarda kullanılan diğer maddeleri tutuşturma riski oluşturmamalıdır.

b) Fonksiyonu itibarıyla, 11/7/1993 tarihli ve 21634 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliğinde tanımlanan tehlikeli madde veya preparatları, özellikle kimyasal deneylerde, maket yapımında, plastik veya seramik kalıplarda, minelemede, fotoğrafçılıkta veya benzer faaliyetlerde kullanılan madde

ve donanımları içeren oyuncaklar, alevsiz buharlaşan maddelerin kaybolmasıyla alevin oluşumuna neden olan maddeleri veya oluşumları içermemelidir.

c) Oyuncaklar, bu Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği şekilde kullanıldığında, patlayıcı olmamalı veya patlamaya müsait madde veya parçaları içermemelidir. Bu hüküm, EK-I'nin 10 uncu maddesinde belirtilen tüfek kapsüllerine uygulanmaz.

Oyuncaklar, özellikle kimyasal oyun ve oyuncaklar:

(1) Karıştırıldığında, kimyasal reaksiyona girerek, ısınarak veya okside maddelerle birleşerek patlayabilen,

(2) Havada yanabilen ve buhar/hava karışımında yanabilen veya patlamaya müsait buharlı parçaları içeren, madde veya preparatları içermemelidir.

3) Kimyasal Özellikler:

a) Oyuncaklar, bu Yönetmeliğin 6. maddenin birinci fıkrasında belirtildiği şekilde kullanıldığında, yutma veya teneffüs sonucu veya deri, mukoza dokusu veya göze temas etmesi halinde hastalık veya fiziksel yaralanma riski yaratmayacak şekilde tasarlanmalı ve üretilmelidir.

Oyuncaklar bütün durumlarda, belli ürün kategorilerine ilişkin mevzuata veya belli tehlikeli madde veya preparatların etiketlenmesi, kullanımının yasaklanması veya kısıtlanmasına ilişkin hukukî düzenlemelere uygun olmalıdır.

b) Özellikle çocukların sağlığını korumak için, oyuncakların kullanımı sonucu aşağıdaki maddelerin çözünabilir toksin ekstratlarının vücuttaki oranları bir günde aşağıdaki düzeyleri geçmemelidir:

0.2 mikrogram antimon

0.1 mikrogram arsenik

25.0 mikrogram baryum

0.6 mikrogram kadmiyum

0.3 mikrogram krom

0.7 mikrogram kurşun

0.5 mikrogram civa

5.0 mikrogram selenyum

c) Oyuncaklar, onları kullanan çocukların sağlığına zarar verebilecek olan ve Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliğinde belirtilen tehlikeli maddeleri içermemelidir.

Her durumda tehlikeli madde ve preparatlar, oyun esnasında olduğu gibi kullanılacak ise, bir oyuncaya katılması kesinlikle yasaktır.

Bazı oyuncakların fonksiyonları itibariyle gerekli olması durumunda, belli bir miktarda madde veya preparatlara; özellikle, kimyasal deneylerde, maket yapımında, plastik veya seramik kalıplarda, minelemede, fotoğrafçılıkta veya benzer faaliyetlerde kullanılan maddelere, EK-IV'ün 4 üncü bendinin hükümleri saklı kalmak kaydıyla, etiketleme konusundaki düzenlemelere uygun olarak ve her madde için tanımlanan maksimum değerler çerçevesinde izin verilir.

4) Elektriksel Özellikler:

a) Elektrikli oyuncaklar, 24 voltu geçen anma gerilimiyle donatılmamalı ve oyuncanın hiçbir parçası 24 voltu geçmemelidir.

b) Oyuncanın, kablolarla veya bu kablolarla elektrik ileten diğer iletken maddelerle birlikte elektrik şokuna neden olabilecek elektrik kaynağıyla bağlantılı veya bağlantı kurabilecek parçaları, böyle şok riskini önlemek amacıyla uygun bir şekilde izole edilmeli ve mekanik olarak korunmalıdır.

c) Elektrikli oyuncaklar, doğrudan temas edilebilecek yüzeylerinin ulaştığı azami sıcaklıklarının dokunulduğunda yanmaya neden olmayacak şekilde tasarlanmalı ve üretilmelidir.

5) Hijyen: Oyuncaklar, herhangi bir enfeksiyon, hastalık ve mikrop kapma riskini önleyici hijyen ve temizlik şartlarına uygun tasarlanmalı ve üretilmelidir.

6) Radyoaktivite: Oyuncaklar, çocuk ve diğer şahısların sağlığına zarar verebilecek yapı ve oranda radyoaktif maddeler veya parçalar içermemelidir. Bu konuda

24/3/2000 tarihli ve 23999 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği uygulanacaktır.

EK-III

ONAYLANMIŞ KURULUŞLAR TARAFINDAN YERİNE GETİRİLECEK ŞARTLAR

Bakanlık tarafından, uygunluk değerlendirme veya onaylanmış kuruluş olarak görevlendirilecek kuruluşlar aşağıdaki asgari şartları yerine getirmelidir:

- 1) Yeterli personel, fizik şartlar ve gerekli araç ve donanımın varlığı,
- 2) Teknik yeterlilik ve personelin mesleki dürüstlüğü ve etiğin sağlanması,
- 3) Bu Yönetmelikte belirtilen testler yapılırken, raporlar hazırlanırken, belgeler düzenlenirken ve gözetim faaliyeti gerçekleştirilirken bağımsızlığın ve objektifliğin sağlanması ve oyuncularla doğrudan veya dolaylı ilgisi bulunan grup veya kişilerle ilişkilerde bulunan çalışanların ve teknik personelin bağımsızlığının ve objektifliğinin temini,
- 4) Personel tarafından mesleki sırların korunması,
- 5) Diğer mevzuat kapsamındaki sorumluluklar saklı kalmak kaydıyla, hukuki ve mali sorumluluğun üstlenilmesi.

1 inci ve 2. bentlerde belirtilen şartların yerine getirildiğini belirlemek üzere Bakanlık tarafından yılda bir kontrol yapılır.

EK-IV

OYUNCAKLARIN KULLANIMINDA ALINACAK TEDBİRLERE İLİŞKİN UYARI VE İŞARETLER

Oyuncaklar, EK-II'de belirtildiği gibi, kullanımlarıyla ortaya çıkabilecek riskleri azaltmak için uygun ve okunaklı uyarılarla donatılmalı ve özellikle:

1) 36 aydan küçük çocuklara yönelik olmayan oyuncaklar: 36 aydan küçük çocuklar için tehlikeli olabilecek oyuncaklar, kullanım kılavuzunda bu kısıtlamayı gerektiren riskleri belirten kısa bir not ile birlikte "36 aydan küçük çocuklar için uygun değildir" veya "üç yaşından küçük çocuklar için uygun değildir" gibi bir uyarı taşınmalıdır.

2) Çocuk kızakları, bir kirişe bağlanan asılı oyuncaklar, çemberler, trapezler, ipler ve benzeri oyuncaklar: Böyle oyuncaklara; kontrolünün ve askı, bağlantı parçaları, demirleme yeri gibi ana parçalarının bakımının belli aralıklarla yapılması gerektiği ve bu kontrollerin yapılmaması durumunda, oyuncağın düşme ve devrilmesi halinde yaratabileceği tehlikelere ilişkin açıklamaları içeren talimatlar iliştilir.

Talimatlar, yanlış kurulması halinde tehlike arz edebilecek parçaları belirterek, oyuncağın doğru olarak kurulmasına ilişkin bilgileri de içerir.

3) İşlevsel oyuncaklar: İşlevsel oyuncaklardan kastedilen, yetişkinlerin kullanımına yönelik olan araç veya aletlerin, aynı işleve sahip küçük ölçekli modelleridir.

İşlevsel oyuncaklarda veya ambalajlarında "Dikkat: Yetişkin birinin gözetiminde kullanılacaktır." ibaresi yer almalıdır.

Bu oyuncaklara, kullanıcı tarafından alınacak tedbirlerle ve çalıştırma talimatları ile bu tedbirlerin alınmaması durumunda kullanıcıya verebileceği zararlarla birlikte, oyuncağın bir prototipi veya taklidine ilişkin talimatlar da iliştilmelidir. Ayrıca bu talimatlarda, oyuncağın çok küçük çocukların ulaşamayacağı yerde saklanması gerektiği de belirtilmelidir.

4) Tehlikeli madde veya preparatları içeren oyuncaklar: Kimyasal oyuncaklar;

a) Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliği hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yapısı gereği tehlikeli maddeleri veya preparatları içeren oyuncakların kullanım talimatları; bu maddelerin veya preparatların tehlikeli yapısına ve oyuncakın türüne tam uygun olan madde veya preparatlarla birleştğinde oluşacak tehlikelerden kaçınmak için kullanıcı tarafından alınması gereken tedbirlere ilişkin uyarıları içermelidir. Bu tür oyuncakın kullanımından kaynaklanan ciddi kazalarda, yapılması gereken ilk yardım belirtilmelidir. Bu oyuncaklarda çok küçük çocukların ulaşamayacağı yerde muhafaza edilmesine ilişkin bilgi de yer almalıdır.

b) (a) bendinde belirtilen talimatlara ek olarak, kimyasal oyuncakların, ambalajlarında aşağıda belirtilen uyarı yer almalıdır:

"Dikkat: Sadece (*) yaştan üzerindeki çocuklar içindir. Yetişkinlerin gözetiminde kullanılır."

Özellikle, kimya setleri, plastik yerleştirme setleri, seramik minyatür atölyeler, mineleme veya fotoğrafçılık ve benzeri oyuncaklar, kimyasal oyuncaklar olarak kabul edilir.

5) Paten ve kay kaylar: Bu ürünler, oyuncak olarak satışa sunulduğunda, "Dikkat: Koruyucu ekipman giyinmelidir." uyarısını üzerinde taşımalıdır. Ayrıca kullanım kılavuzu, oyuncakların üçüncü kişilere ve kullanıcılara zarar verebilecek düşme veya çarpmalardan kaçınmaları için azami dikkat ve özen göstererek kullanılması gerektiğini belirten uyarıyı içermelidir. Tavsiye edilen kask, eldiven, dizlik, dirseklik gibi koruyucu ekipman hakkında açıklayıcı bilgiler de verilmelidir.

6) Suda kullanılan oyuncaklar: EK-2'nin II/1-f. maddesinde tanımlanan suda kullanılan oyuncaklar, TS 5217 EN 71-1 ve TS 5218 EN 71-2 sayılı uyumlaştırılmış standardın ilgili kısımlarında belirtilen hususlara uygun aşağıda yer alan uyarıyı içermelidir:

"Dikkat: Sadece çocuğun boyunu geçmeyen derinlikteki suda ve gözetim altında kullanılacaktır."

(*) Üretici tarafından belirlenecek yaş.